

Beheersplan
Heilige Familiekerk Lier
en pastorie met tuin

©Stad Lier en Steenmeijer Architecten BBVBA

Gebruik van dit document valt onder de strikte beperkingen van het auteursrecht; in het bijzonder wordt er gewezen op de verplichting de bron uitdrukkelijk te vermelden bij het aanhalen van resultaten uit dit document.

Alle foto's en tekeningen in dit document zijn, tenzij anders vermeld, gemaakt door Steenmeijer Architecten BBVBA.

Antwerpen, 1 maart 2019

Heilige Familiekerk Lier en pastorie met tuin

Beheersplan

BETREFT	Heilige Familiekerk en pastorie met tuin
LIGGING	Lier
BESCHERMINGSBESLUIT	M.B. 18 juni 2009 'Parochiekerk Heilige Familie en omgeving'
BEHEERSPLAN OPGEMAAKT DOOR	Steenmeijer Architecten BVBA Kleine Pieter Potstraat 21 2000 Antwerpen T 03 225 26 40 info@steenmeijer.be ref: 0445_009_2000
OPDRACHTGEVER	Stad en OCMW Lier Paradeplein 2 bus 1 2500 Lier
SUBSIDIËRENDE OVERHEID	Agentschap Onroerend Erfgoed Herman Teirlinckgebouw Havenlaan 88 bus 5 1000 Brussel
DATUM	1 maart 2019

Inhoudsopgave

In overeenstemming met artikel 8.1.4 van het onroerend erfgoedbesluit van de Vlaamse regering betreffende de uitvoering van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 en latere aanvullingen en wijzigingen, omvat dit beheersplan de volgende elementen:

1. Identificatie en afbakening van het onroerend erfgoed	..... p 11
1.1. Aanleiding en doel voor de opmaak van het beheersplan	
1.2. Afbakening	
1.3. Identificatie	
1.3.1. Voorstelling van de site	
1.3.2. Voorstelling van het gebouw	
1.3.3. Beschermd onroerend erfgoed	
1.4. Eigendomssituatie	
2. Historische nota	..... p 25
2.1. Het begin van de parochie(kerk) Heilige Familie	
2.2. De bouw van de Heilige Familiekerk	
2.3. Schade en herstel in de 20ste eeuw	
2.4. Recente onderhouds- en herstelwerken	
3. Inventaris van de huidige toestand	..... p 35
3.1. Heilige Familiekerk	
A. Exterieur	
3.A.1. Gevels	
3.A.2. Daken	
3.A.3. Buitenschrijnwerk	
B. Interieur	
3.B.1. Niveau -1	
3.B.2. Niveau 0	
3.B.3. Niveau +1	
3.2. Pastorie	
A. Exterieur	
3.A.1. Omgeving	
3.A.2. Gevels	
3.A.3. Daken	
3.A.4. Buitenschrijnwerk	

B.	Interieur	
3.B.1.	Niveau -1	
3.B.2.	Niveau 0	
3.B.3.	Niveau +1	
3.B.4.	Niveau +2	
3.3.	Cultuurgoederen	
4.	Beschrijving van de erfgoedwaarden	..... p 179
4.1.	Het beschermde monument: de Heilige Familiekerk	
4.1.1.	Architectuurhistorische waarde	
4.2.	Het beschermde stadsgezicht: de Heilige Familiekerk met pastorie en tuin	
4.2.1.	Architectuurhistorische waarde	
4.2.2.	Stedenbouwkundige waarde	
5.	Onderbouwde visie op het toekomstig beheer	..... p 191
5.1.	Visie op de bestemming van de Heilige Familiekerk en de pastorie met kerk	
5.1.1.	Huidige bestemming	
5.1.2.	Kerkenbeleidsplan 2014-2019	
5.1.3.	Kerkfabriek Heilige Familie	
5.1.4.	Stad Lier	
5.2.	Visie op het beheer	
5.2.1.	Naar een duurzaam beheer	
5.2.2.	Actuele toestand van de kerk, de pastorie en de voormalige pastorietaan	
5.3.	Beheersdoelstellingen	
6.	Opsomming van de werkzaamheden	..... p 199
7.	Opvolging	..... p 221
7.1.	Eenmalige werkzaamheden	
7.2.	Terugkerende werkzaamheden en onderhoud	
7.3.	Opvolging van het beheersplan	
8.	Bijlagen	..... p 225
8.1.	Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt opgemaakt	
8.2.	Lijst van geplande werkzaamheden	
8.3.	Premiegerechtigde cultuurgoederen	
8.4.	Extra bijlagen	

Afb.1. De Heilige Familiekerk.

Afb.2. De pastorie van de Heilige Familiekerk.

1. Identificatie en afbakening van het onroerend erfgoed

1.1. Aanleiding en doel voor de opmaak van het beheersplan

Het beheersplan wordt opgemaakt om een beheersvisie voor de Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin uit te stippelen voor een periode van 24 jaar. Het is een weldoordachte houvast voor het behoud en het beheer van de erfgoedwaarde(n) van het onroerend erfgoed en bijhorende cultuuroederen.

De Stad Lier ijvert naar een goed behoud en beheer van het aanwezige erfgoed in de stad. De Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin liggen aan de rand van de stad, aan het kruispunt van de Berlaarse- en Kesselsesteenweg, en maken deel uit van dat Lierse patrimonium. De kerk en de pastorie hebben hun oorspronkelijk functie weten te behouden. Uit recent onderzoek blijkt dat de kerk wordt omgeven door een actieve geloofsgemeenschap die op regelmatige tijdstippen gebruik maakt van het kerkgebouw.¹ Niet enkel de parochie maakt gebruik van de kerk en haar omgeving. De pastorie is vandaag ook gedeeltelijk in gebruik door de buitenschoolse kinderopvang. De tuin is ingericht als speelplaats voor Basisschool Heilige Familie Lier. Er zijn aldus verschillende belanghebbende partijen betrokken bij het behoud en het beheer van de Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin.

Het beheersplan focust zich om bovenstaande reden niet enkel op het uitschrijven van een visie voor het behoud en het beheer van het aanwezige erfgoed. Ook het optimaliseren van het gebruik van de kerk, de pastorie en de tuin wordt binnen dit beheersplan onder de loep genomen.

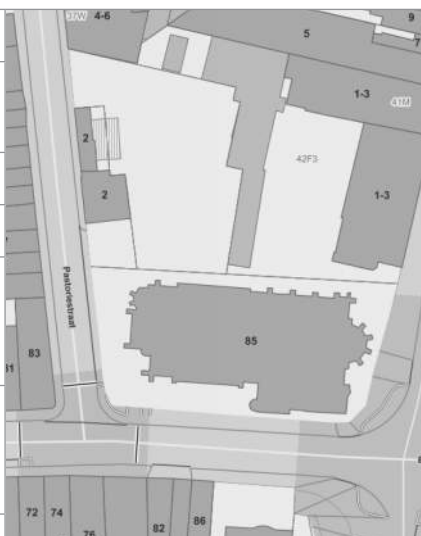

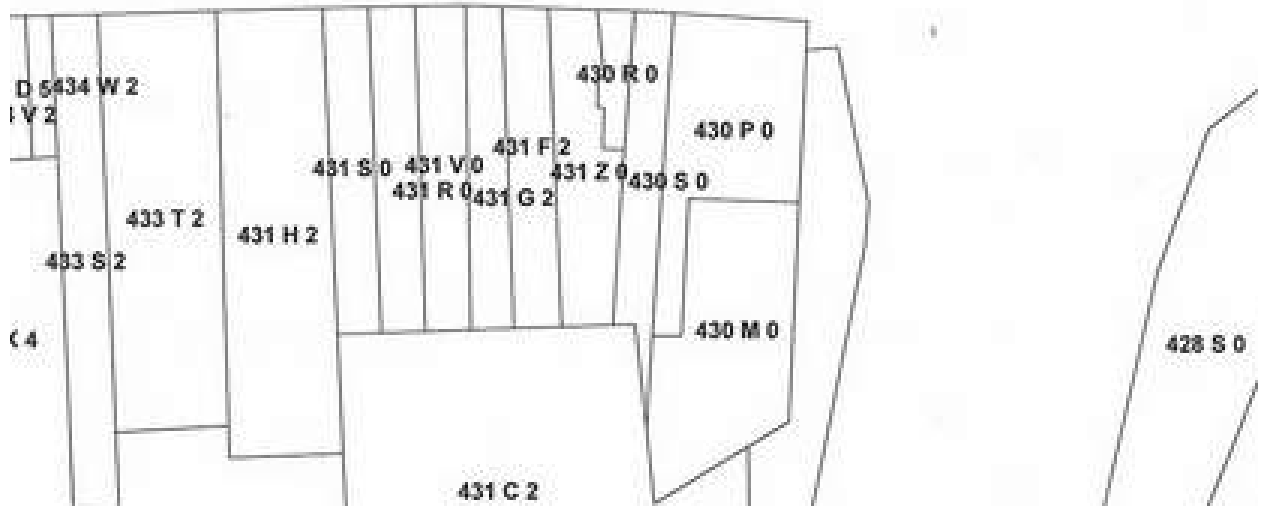
1 CKB Lier & Koningshooikt, *Beleidsplan 2014-2019 parochiekerken Lier en Koningshooikt*, Lier.

1.2. Afbakening

Het beheersplan heeft betrekking op de Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin en omvat de volgende percelen:

IDENTIFICATIEFICHE	
ADMINISTRATIEF PERCEEL	
Gemeente	2500 Lier
Adres	Berlaarsesteenweg (kerk) Pastoriestraat (pastorie met tuin)
Afdeling	LIER 2 AFD
Sectie	C
Perceel	0042/00M000 (kerk) 0042/00N000 (pastorie) 0042/00N002 (tuin)
Capakey	12392C004/00M000 12392C0042/00N000 12392C0042/00N002
GEBOUW	
Huisnummer	85 (kerk) 2 (pastorie)
Type	kerk, pastorie, tuin
PROVINCIAAL RUP	
GRS	Lier stedelijk en open
Zone	woonlob
Datum goedkeuring	9 oktober 2003

Afb.3. Plan met in het blauw het beschermde stadsgezicht en in het rood het monument, bron: beschermingsbesluit van 18 juni 2009.

Afb.4. De loop van de Berlaarsesteenweg voor en na de aanleg van de steenweg in 1831, bron: Ferrariskaart 1771-1778 en Popp kaarten 1842-1879.

1.3. Identificatie

1.3.1. Voorstelling van de site

De Heilige Familiekerk en de pastorie liggen buiten het stadscentrum van Lier, in een gebied dat vroeger werd omschreven als de Kuip van Lier. Dat was een ringvormige zone van ongeveer 500 meter breed rondom de stad en haar stadswallen. Het gebied achter de Kuip werd de Bijvang genoemd. De Bijvang telde drie gehuchten, namelijk Hagenbroek, Lachenen en de Mijk, en tot 1795 vier dorpen: Bevel, Emblem, Kessel en Nijlen.

Tot 1732 was het kapittel van Sint-Gummares in de Kuip en de Bijvang verantwoordelijk voor het zielenheil van de parochianen. De Sint-Gummaresparochie was aldus een zeer grote parochie, maar verloor daardoor stilaan de voeling met haar gelovigen. De toenmalige bisschop van Antwerpen, Carolus d’Espinoza, greep vervolgens in en richtte twee bijkomende parochiedistricten op in het buitengebied. Deze districten bleven bestaan tot in 1872 wanneer in de Lierse wijk Lisp de Sint-Jozefparochie werd opgericht. In 1901 volgde de parochie van het Heilig Hart aan de Antwerpse poort en in 1904 de parochie van de Heilige Familie aan de Leuvense poort.

Voor de nieuwe parochie van de Heilige Familie werd vervolgend gezocht naar een locatie voor de bouw van hun parochiekerk. In 1902 startte de werken op een terrein op de hoek van de Berlaarsesteenweg en de Kesselsesteenweg. Het terrein was gelegen in een open gebied van velden en beemden, maar dat vlot bereikbaar en centraal gelegen was voor de gelovigen van deze parochie. De Berlaarsesteenweg was in 1831 aangelegd over één van de oudste en belangrijkste invalswegen van Lier. De steenweg lag in het verlegde van de Berlarij en vertrok vanaf de Leuvense poort. Het eerste gedeelte van de steenweg, tot aan de kerk, was in het begin van de 20ste eeuw een rechte geasfalteerde baan met aanééngesloten lintbebouwing. Achter de kerk ging het landschap over in landbouwgebied. De steenweg lag daar hoger dan de omliggende gronden, omgeven door weiden, tuinbouw en enkele woningen.²

In 1904 was de bouw van de kerk klaar.³ Een jaar later werden ook de plannen voor de pastorie goedgekeurd door de Lierse gemeenteraad. De pastorie leende haar naam vervolgens aan de Pastoriestraat.

1.3.2. Voorstelling van de gebouwen

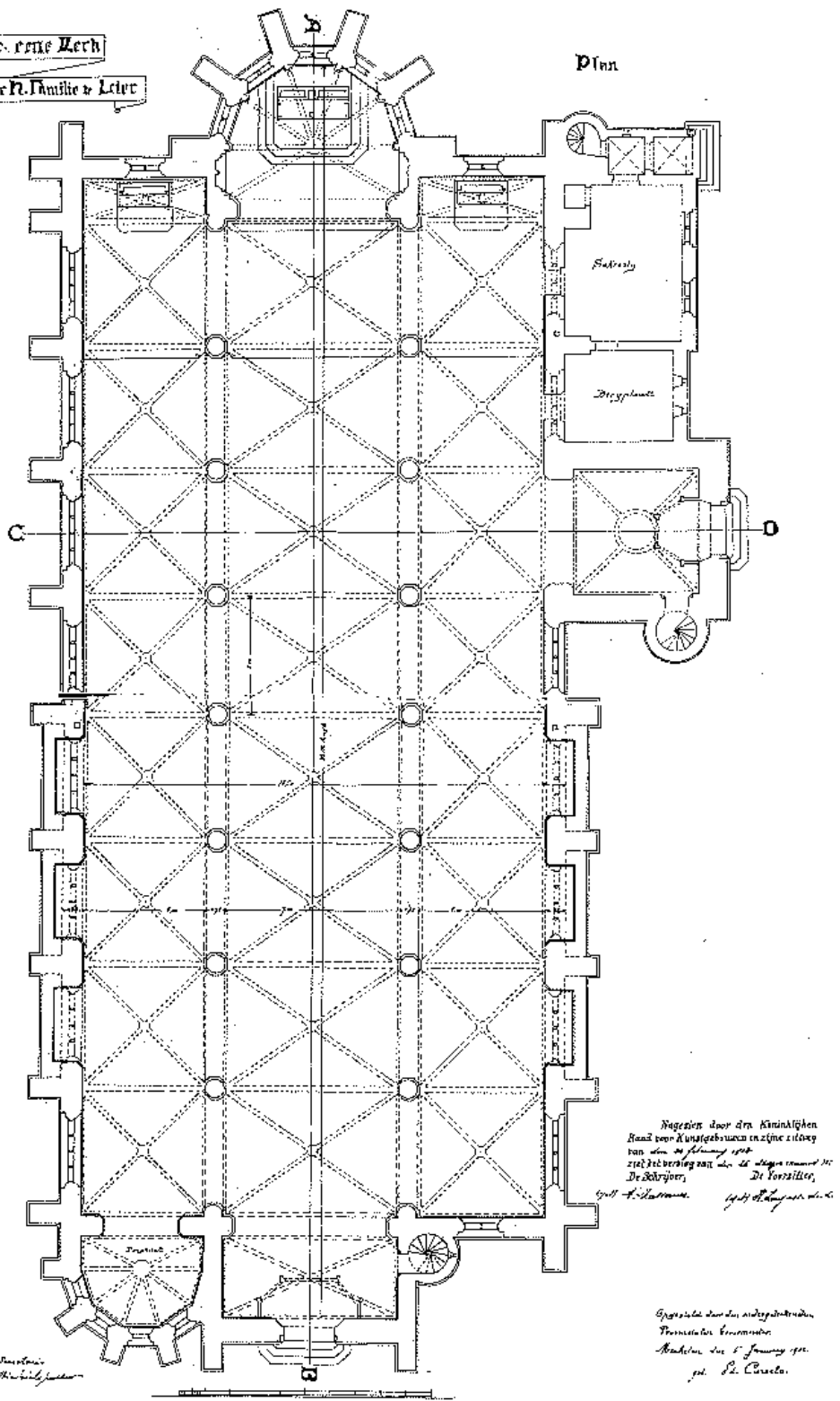
Op vraag van de kerkfabriek werd de Lierse architect Edward Careels (1857-1933) aangesteld als architect voor de bouw van de nieuwe parochiekerk. Hij koos voor de vormtaal van de neogotiek, maar zette geen traditionele neogotische kerk neer. Edward Careels plande een driebeukige hallenkerk met kruisribgewelven te bouwen, een uitzonderlijk grondplan binnen de neogotische kerkenbouw. Bovendien plaatste hij de toren niet centraal in het midden, maar zichtbaar tegen de zuidgevel. De opmerkelijke positie van de toren paste Careels ook toe voor de bouw van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Bonheiden. Careels koos voor witte hardsteen uit de steengroeven van Montauban (Luxemburg), een materiaal dat kenmerkend werd voor zijn oeuvre.

---

2 Agentschap Onroerend Erfgoed, Berlaarsesteenweg, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/102577>, laatst geraadpleegd op 2 januari 2018.

3 *100 jaar Parochie Heilige Familie*, Lier, 2014, p. 11-24.

Ontwerp voor een Kerk
in de Parochie der H. Familie te Lelystad

Ingezien door den Kerkeraad
 Raad voor Kunstgebouwen en zijne zitting
 van den 20 Februarij 1904
 zied het verslag van den 20 daaraan toegez. 1904
 De Schryver, De Voorzitter,
 J. H. K. de Vries, J. H. de Vries

Indigehoud en fitting van den Kerkeraad
 te Lelystad den 20 Januarij 1904
 Voorzitter, De Secretaris,
 J. H. K. de Vries, J. H. de Vries

Opgezien door den ondergetekenden
 Promotorus Kerkeraad
 Kerkeraad den 6 Januarij 1904
 J. P. Careels

Afb.5. Het grondplan van de Heilige Familiekerk door architect Careels, bron: publicatie 100 jaar Parochie Heilige Familie.

De driebeukige hallenkerk bestaat uit acht traveeën voorzien van een vijfzijdige koorsluiting. De toegang bevindt zich in de westelijke puntgevel. Aan de linkerzijde van de kerk bevindt zich de doopkapel van één rechte travee met een driezijdige sluiting. De middenbeuk is voorzien van een zadeltak met aansluitende zijbeuken die uitgewerkt zijn als kapellen. De beuken worden van elkaar gescheiden door steunberen met daartussen telkens een topgevel en een afgewolfd zadeldak. De spitsboogvensters zijn versierd met variërend maaswerk.

De vierkante toren bestaat uit vier geledingen onder een ingesnoerde naaldspits met markerende kordons, een boogfries en spitsboogvormige galmgaten. Aan de straatzijde pronkt een korfboogdeur onder een gebeeldhouwd paneel met een afbeelding van de Heilige Familie. In het westen van de toren bevindt zich een halfronde traptoren en in het oosten een rechthoekige sacristie onder een schilddak met spitsboogvormige ingangsportiek en een korfboogdeur. De toren is opgetrokken in natuursteen en voorzien van een leien dak.

Het neogotische interieur van de Heilige Familiekerk kenmerkt zich door een parament van imitatie-Montauban of Euvillesteen. De beuken worden gescheiden door een spitboogarcades van natuurstenen zuilen op een achzijdige basis met een koolbladkapiteel naar Brabantse traditie. Bakstenen kruisribgewelven met imitatie-natuurstenen ribben en gordelbogen sluiten de ruimte af. De gewelfribben van de zijbeuken komen neer op sobere consoles en in het koor op colonetten rustend op engelenconsoles. In de zijbeuken springen de biechtstoelen in het oog. Ze zijn ingebouwd in brede segmentboosnissen.

In het neogotische interieur springen verder de kleurrijke, figuratieve glas-in-loodramen en de beschilderde imitatiegordijnen met florale motieven, Christusmonogrammen en symbolen in het oog. Het schip heeft een zwart-witte tegelvloer. In het koor ligt een mooie mozaïekvloer.⁴

Naast de kerk ontwierp hij ook de bijhorende pastorie in neogotische stijl. De pastorie was klaar in 1906 en vormde een harmonisch geheel met de tuin en de kerk. De kerk en de pastorie geraakten tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog evenwel zwaar beschadigd. De pastorie moest na een brand in mei 1940 volledig heropgebouwd worden.⁵

---

4 Agentschap Onroerend Erfgoed, Parochiekerk Heilige Familie, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10191>, laatst geraadpleegd op 2 januari 2018.

5 Het archief van de kerkfabriek ging in mei 1940 in de vlammen op.

Afb.6. De zuidelijk zijkapel van het interieur van de Heilige Familiekerk.

1.3.3. Beschermd onroerend erfgoed

Op 18 juni 2009 werd bij Ministerieel Besluit de Heilige Familiekerk beschermd als monument en het geheel gevormd door de kerk en de pastorie met tuin als stadsgezicht.⁶ De kerk werd als monument beschermd omwille van haar historische, meer bepaald architectuurhistorische, waarde. Het stadsgezicht werd ook beschermd omwille van zijn historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde, maar eveneens omwille van zijn stedenbouwkundige waarde.

Op 5 oktober 2009 werden de parochiekerk en de pastorie Heilige Familie vastgesteld als bouwkundig erfgoed in de officiële inventaris van het agentschap Onroerend Erfgoed.⁷

---

6 Agentschap Onroerend Erfgoed, Beschermingsbesluit Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628>, laatst geraadpleegd op 2 januari 2018.

7 Agentschap Onroerend Erfgoed, Vaststellingsbesluit inventaris bouwkundig erfgoed en vastgestelde lijst: Heilige Familie Lier, <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/5825>, laatst geraadpleegd op 2 januari 2018.

Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van de Heilige
Familiekerk en het geheel gevormd door de kerk en pastorie met tuin als
stadsgezicht

DE VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN
FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming
der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus
1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van
monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de
decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december
1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21
november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 18 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004
tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse
Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van
15 oktober 2004, 23 december 2005, 19 mei 2006, 30 juni 2006,
1 september 2006, 15 juni 2007, 28 juni 2007, 10 oktober
2007, 14 november 2007, 5 september 2008, 22 september 2008,
6 januari 2009 en 30 januari 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 13 juni 2008 houdende
vaststelling van een ontwerp van lijst van de Heilige
Familiekerk en het geheel gevormd door de kerk en pastorie
met tuin als stadsgezicht;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor
Monumenten en Landschappen van 05 februari 2009,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet
van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en
dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari
1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21
november 2003, 30 april 2004 en 10 maart 2006 en 18 maart 2009;

1° Wegens de historische waarde:

- als monument:

H. Familiekerk, gelegen te Lier, Berlaarsesteenweg :

bekend ten kadaster:

Lier, 2e afdeling, sectie C, perceelnummer 42M.

2° Wegens de historische waarde:

- als stadsgezicht:

Geheel gevormd door de H. Familiekerk en pastorie met tuin, gelegen te

Lier, Berlaarsesteenweg, Pastoriestraat 2 :

bekend ten kadaster:

Lier, 2e afdeling, sectie C, perceelnummers 42M, 42N, 42N2.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het uitzonderlijke karakter van volgende intrinsieke waarde gemotiveerd:

Dient te worden beschermd als monument omwille van het algemeen belang:
Wegens de historische meer bepaald architectuurhistorische waarde:

De kerk van de Heilige Familie gelegen Berlaarsesteenweg, hoek Pastoriestraat in Lier.

De historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde, wordt als volgt omschreven:

Neogotische kerk van 1902-1904 naar ontwerp van de provinciale architect Edward Careels. De opstand van de kerk als driebeukige hallenkerk met kruisribgewelven is een uitzondering in de neogotische kerkenbouw, ook de toren heeft een atypische plaatsing tegen de zuidgevel en de ingebouwde biechtstoelen geven het exterieur van de kerk een extra dimensie. Het gebruik van natuursteen van Montauban voor het exterieur en Euvillesteen voor het interieur is kenmerkend voor het oeuvre van Careels. Opvallend zijn de venstertraceringen naar gevarieerde neogotische patronen.

Dient te worden beschermd als stadsgezicht omwille van het algemeen belang:
Wegens de historische meer bepaald architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarde:

Het geheel gevormd door de kerk van de Heilige Familie, gelegen op de hoek van de Berlaarsesteenweg en de Pastoriestraat en de bijhorende pastorie, Pastoriestraat nr. 2 in Lier.

De historische meer bepaald architectuurhistorische waarde, wordt als volgt omschreven:

Harmonieus geheel van kerk met uitzonderlijke opstand en atypische plaatsing van de toren en bijhorende pastorie in neogotische stijl opgericht in 1902-1904 en 1906 naar ontwerp van de provinciale architect Edward Careels in de voor hem gebruikelijke materialen.

De stedenbouwkundige waarde wordt als volgt omschreven:

Harmonieus geheel opgericht in de vroegere Bijvang van Lier ten behoeve van de door de demografische evolutie steeds groeiende kerkgemeenschap die door het tekort aan goede wegeninfrastructuur nood had aan een goed bereikbare en dichtbij gelegen kerk. Door haar ligging aan de stadsrand is de site een belangrijk onderdeel van de Lierse sky-line.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2006 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994 en 22 augustus 2006).

18 JUNI 2009

Brussel,

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening

Dirk VAN MECHELEN

Afb.7. De kruisribgewelven in de Heilige Familiekerk.

1.4. Eigendomssituatie

De kerk, de pastorie en de tuin zijn eigendom van de stad Lier. Zij treedt op als bouwheer bij werkzaamheden en als opdrachtgever van dit beheersplan. De kerkfabriek staat in voor het onderhoud van het kerkgebouw en ziet erop toe dat de eredienst kan doorgaan. Zij staan ook in voor het onderhoud van de ruimten in de pastorie die door hen in gebruik zijn.

2. Historische nota

2.1. Het begin van de parochie(kerk) Heilige Familie

De Heilige Familiekerk ligt buiten het stadscentrum van Lier, in een gebied dat sinds de middeleeuwen wordt omschreven als de Kuip. Dit was een ringvormige zone van ongeveer 500 meter breed rondom de stad en haar stadswallen. Het gebied buiten de Kuip werd de Bijvang genoemd. De Bijvang telde drie gehuchten (nl. Hagenbroek, Lachenen en de Mijl) en tot 1795 vier dorpen (nl. Bevel, Emblem, Kessel en Nijlen).

Het kapittel van Sint-Gummarus was tot in 1732 verantwoordelijk voor het zielenheil van de parochianen van de Lierse Kuip en de Bijvang. De Sint-Gummarusparochie was dus een zeer uitgestrekte parochie. Daardoor verloor ze echter stilaan de voeling met haar gelovigen in de randgebieden, die zich verwaarloosd voelden. In 1732 greep de toenmalige bisschop van Antwerpen, Carolus d’Espinoza, in. Hij richtte twee nieuwe parochiedistricten op buiten de stadspoorten: één aan de oostzijde en één aan de westzijde van Lier. Deze buitenstedelijke parochiedistricten bleven behouden tot in 1872, toen het parochielandschap opnieuw werd herschikt. In dat jaar werd in het gehucht Lisp – ten westen van de stad Lier- de parochie Sint-Jozef gesticht. Die werd later gevolgd door de parochies van het Heilig Hart aan de Antwerpse poort en de Heilige Familie aan de Leuvense poort.

Zowel vanuit de lokale bevolking als vanuit het bisdom was rond de eeuwwisseling de wens ontstaan om een nieuwe parochie op te richten ter hoogte van de Leuvense buitenpoort. Kardinaal Petrus Lambertus Goossens (1827-1906) duidde begin 1900 Cornelius De Laet, onderpastoor van Kontich, aan om het verzoekschrift tot oprichting van de parochie voor te bereiden en te laten goedkeuren. Hij slaagde, want op 22 augustus 1901 werd bij Koninklijk Besluit de oprichting van de parochie van de Heilige Familie goedgekeurd. Lier telde vanaf toen vier parochies: Sint-Gummarus, Sint-Jozef, Heilig-Hart en Heilige Familie.

Met de oprichting van een nieuwe parochie stelde zich tevens de vraag waar en hoe de parochiekerk gebouwd zou worden. Dat vraagstuk nam Cornelius de Laet op tijdens de oprichtingsfase van de nieuwe parochie. Uit een schrijven aan kardinaal Goossens blijkt dat hij twee scenario’s voor een voorlopige kapel of toekomstige kerk op tafel had liggen.

Een eerste mogelijke locatie voor de nieuwe kerk was een perceel aan het begin van de Berlaarsesteenweg, richting het stadscentrum. Dat perceel voldeed aan de wensen van de bewoners van de Aarschotsesteenweg en de Molpoort, maar de eigenares, mevrouw Van de Linden, bleek een te hoge prijs te vragen. Een tweede optie was een perceel gelegen op de hoek van de Kesselse- en de Berlaarsesteenweg, tegenover een herberg gekend als ‘De Boerin’. Op die locatie kon de kerk zowel de bewoners van de Berlaarsesteenweg als die van de Kesselsesteenweg en de Spekkestraat bedienen. De grond bleek bovendien eigendom te zijn van de Commissie van Burgerlijke Gast- en Godshuizen, waardoor die tegen een gunstigere prijs aangekocht kon worden.

Op 7 maart 1900 richtte Cornelius de Laet zijn verzoek om de oprichting van de parochie te steunen aan het stadsbestuur. Hij vroeg tevens aan de stad om de grond tegenover de herberg 'de Boerin' aan te kopen. Deze grond was volgens hem groot genoeg om naast de kerk een pastorie en een school op te richten. Het voorstel kreeg aanvankelijk tegenwind van enkele raadsleden en omwonenden. Maar op 9 juni 1900 gaf de gemeenteraad definitief gunstig advies.

Het schepencollege trad vervolgens in onderhandeling met het bestuur van de Commissie van Burgerlijke Gast- en Godshuizen om de grond tegenover de herberg 'De Boerin' aan te kopen. Het stadsbestuur slaagde. Daarnaast bepleitte burgemeester Florent Van Cauwenbergh (1841-1923, burgemeester 1872-1911) bij de Minister van Justitie, Jules Van den Heuvel (1854-1926, Minister van Justitie 1899-1907) om een toelating te krijgen voor de bouw van een definitieve kerk, in plaats van een voorlopige kapel of kerk.

Eens de oprichting van de parochie en de inplanting van de kerk waren goedgekeurd, werd op 2 december 1901 de eerste kerkraad samengesteld. De Sint-Pieterskapel tegenover de Sint-Gummaruskerk deed voorlopig dienst als parochiekerk.⁸ De bouw van de nieuwe kerk startte op 27 december 1901, toen architect Edward Careels (1857-1933, provinciaal architect van het arrondissement Mechelen van 1899-1929) door de gouverneur werd aangesteld voor de opmaak van de plannen en het bestek.⁹

De plannen van de Heilige Familiekerk had architect Careels in januari 1902 klaar. Ze werden vervolgens aan de bevoegde besturen voorgelegd ter advies en ter goedkeuring. De Koninklijke Raad voor Kunstgebouwen reageerde daarop dat de torenspits 'eenen bevalligeren vorm' moest krijgen.¹⁰ De werken startten in juli 1902.

---

8 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris van het Onroerend Erfgoed: Sint-Pieterskapel, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10392>, laatst geraadpleegd op 12 juli 2018.

9 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris van het Onroerend Erfgoed: Edward Careels, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/660>, laatst geraadpleegd op 12 juli 2018.

10 *1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie – Lier*, Lier, 2004, p. 19.

2.2. De bouw van de Heilige Familiekerk

Provinciaal architect Careels koos voor het ontwerp van de nieuwe kerk voor een neogotische vormentaal. Toch zette hij geen traditionele neogotische kerk op papier. Careels plande een driebeukige hallenkerk met kruisribgewelven, wat een uitzonderlijk grondplan is binnen de neogotische kerkenbouw. Bovendien plaatste hij de toren niet centraal in het midden, maar tegen de zuidgevel.

In 1901 kreeg Cornelius de Laet de toelating van een Antwerpse mejuffrouw Baekelmans om een gesloten steengroeve in Montauban (provincie Luxemburg) opnieuw in bedrijf te stellen en de stenen te gebruiken voor de bouw van de kerk. Dit bleek achteraf een ongelukkig geschenk te zijn, want de werf kwam verschillende keren stil te liggen na klachten over de kwaliteit van de steen uit deze groeve.

Op 23 september 1902 legde deken Schollaert met de nodige plechtigheden een gedenksteen ter hoogte van de rechterpilaar van het hoogkoor. Kort erna rezen de eerste vragen bij de steen uit Montauban. Volgens aannemer Lanens had de steen onvoldoende diepte om zich te hechten aan de bakstenen muur. Op 6 oktober 1902 werd daarom beslist om de steen meer af te wisselen, zodat een betere verankering mogelijk was. Tijdens de winter werd de werf stilgelegd. Het droogleggen van de site ging wel door.

Bij de jaarwisseling gaf de levering van de stenen uit Montauban problemen. De groeve kon de vraag niet volgen. Architect Careels stelde vervolgens voor om verder te werken met Euvillesteen. In maart 1903 kloeg aannemer Lanens opnieuw over de bekapping en de afmetingen van de aangeleverde stenen, ditmaal van de steen uit Euville (in de buurt van Reims).

Vanaf maart 1903 volgde architect Louis Gife (1854-1929, provinciaal architect van het arrondissement Antwerpen van 1881-1920) de werf mee op.¹¹ Dit was nodig, want er bleven problemen opduiken. In april 1903 schreef Gife in een brief dat de mortel door de vochtige weersomstandigheden onvoldoende kon drogen. Daardoor kon het metsen van de puntgevels en de gewelven gevaarlijk zijn. Hij legde daarom de werf stil. In juni mochten de werken terug worden aangevat nadat proefnemingen aantoonde dat de muren en de kolommen sterk genoeg waren. Ook werd de vochtschade uit de winter van 1902-1903 hersteld door de verantwoordelijke aannemer. Uit het bouwdoossier blijkt dat architect Careels zijn ongenoegen uitsprak over de bouw van de welfsels. Deze bleken enkel over de middenbeuk te zijn aangebracht, in plaats van gelijktijdig met de zijbeuken.¹²

Tegen de zomer van 1904 was de kerk klaar. Het neogotische interieur werd verrijkt dankzij verschillende giften, waaronder: enkele glasramen in het hoogkoor, een koperen kruisweg en een deksel van de doopvont van Aloïs Hubertus Haan, een beeld van de heilige Antonius Abt van Jef Van der Wee etc. Op 15 augustus 1904 werd uiteindelijk het Heilige Sacrament in een processie overgebracht van de tijdelijke parochiekerk, de Sint-Pieterskapel, naar de nieuwe kerk.

Naast het kerkgebouw ontwierp Edward Careels een bijhorende pastorie in neogotische stijl. Hij tekende een alleenstaand breedhuis, opgebouwd in dezelfde okergele zandsteen uit de groeve van Montauban. Deze pastorie was klaar in 1906 en vormde een harmonisch geheel met de tuin en de kerk.¹³

---

11 In de publicatie '1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie-Lier' staat op pagina 21 architect Eugène Gife vermeld als controlerend architect. Hij overleed in 1890. Zijn zoon Louis (1854-1929) was ook (provinciaal) architect en volgde de werf in Lier op.

12 *1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie – Lier*, Lier, 2004, p. 22.

13 *1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie – Lier*, Lier, 2004, p. 11-28.

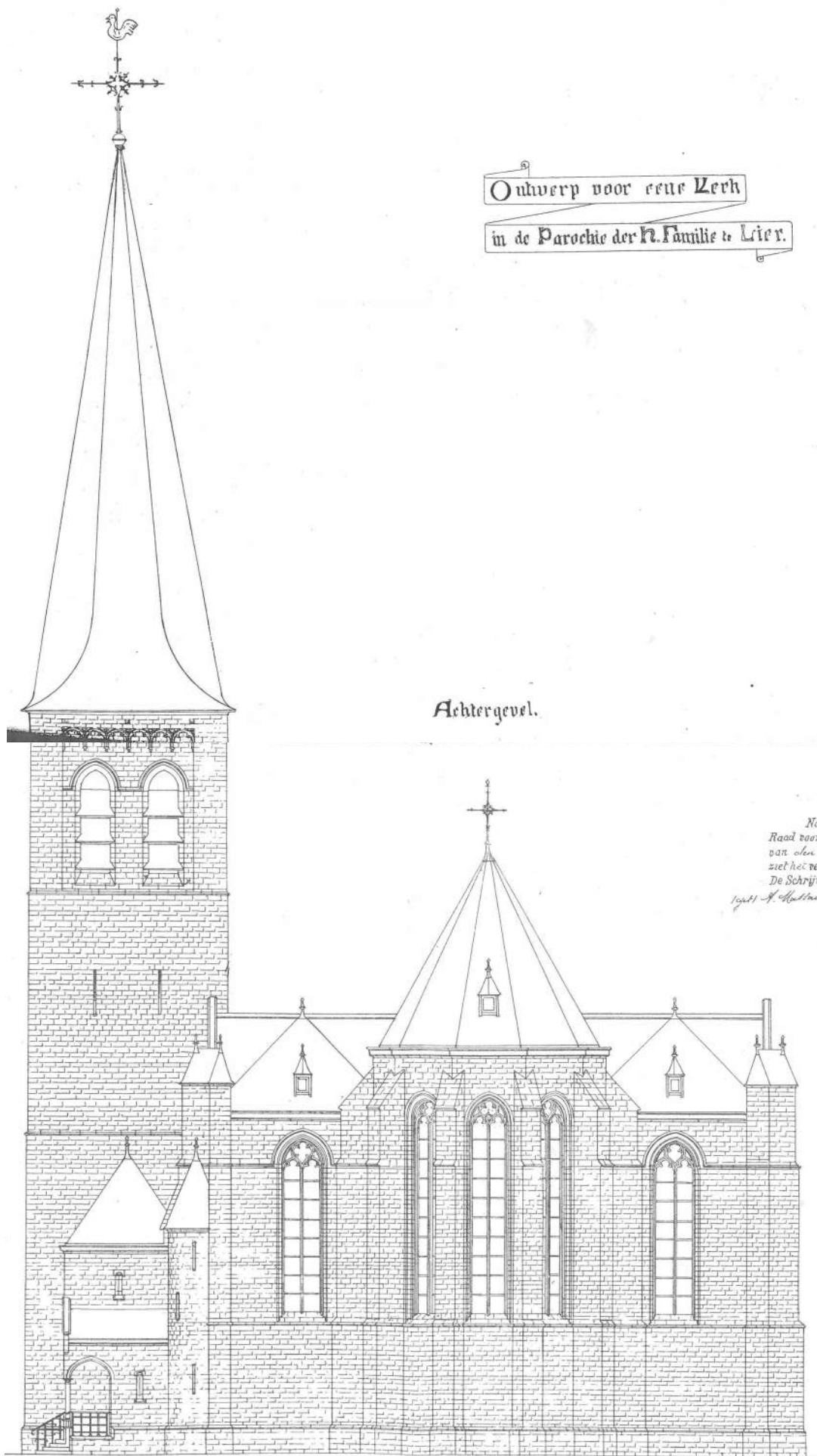
PHOTOGR. C. AUBRY, BRUXELLES.

Pl. 14.

ÉGLISE DE LA SAINTE-FAMILLE, A LIERRE

FAÇADE SUD-EST
Architecte : Ed. CARRELS.

Afb. 8. De zuidoostgevel van de kerk in 1907 in de publicatie van l'Émulation, bron: kerkfabriek Heilige Familie.

Afb. 9. Ontwerptekening van de oostgevel door architect Careels 1902, bron: kerkfabriek Heilige Familie.

Afb. 10. De pastorie vóór en na de brand van mei 1940, bron: 100 jaar Parochie Heilige Familie Lier.

Afb. 11. De heropgebouwde pastorie vandaag.

2.3. Schade en herstel in de 20ste eeuw

Tien jaar na het voltooien van de kerk brak de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) uit. De gevechten rond Lier zorgden voor veel schade. Zo bracht de inslag van een Duitse obus zware schade toe aan de voorgevel, het dak, de toren en de glasramen van de kerk. In de toren richtten de Duitsers een uitkijkpost in. Om het overzicht op de omgeving nog te verbeteren brachten zij twee observatiegaten aan in de torenmuren.

In de jaren 1920 liet het kerkbestuur de toren van de kerk van klokken en een uurwerk voorzien. De klokken genaamd 'Francisca Catherina' (500 kg, gegoten te Leuven, vermoedelijk door Felix Van Aerschodt, in 1929) en 'Francisca Maria' (350 kg, gegoten te Leuven door Felix Van Aerschot in 1904) werden samen met de kerk ingewijd op 14 oktober 1929. Het uurwerk werd geplaatst door de firma Michiels uit Mechelen.

De Tweede Wereldoorlog spaarde de kerk evenmin. Artillerievuur beschadigde de kerk in 1940. De pastorie werd getroffen door een zware brand in mei 1940 en brandde haast volledig uit. De grootste klok van 500 kg werd door de Duitsers omlaag gehesen en omgesmolten tot kanonnen. Nog tijdens de oorlog, in 1942, begon aannemer E. Andries met de hoogdringende herstelwerkzaamheden aan kerkgevel, dak, toren en glasramen. De pastorie werd volledig heropgebouwd. In 1948 restaureerde Oscar Calders de glasramen in het koor.

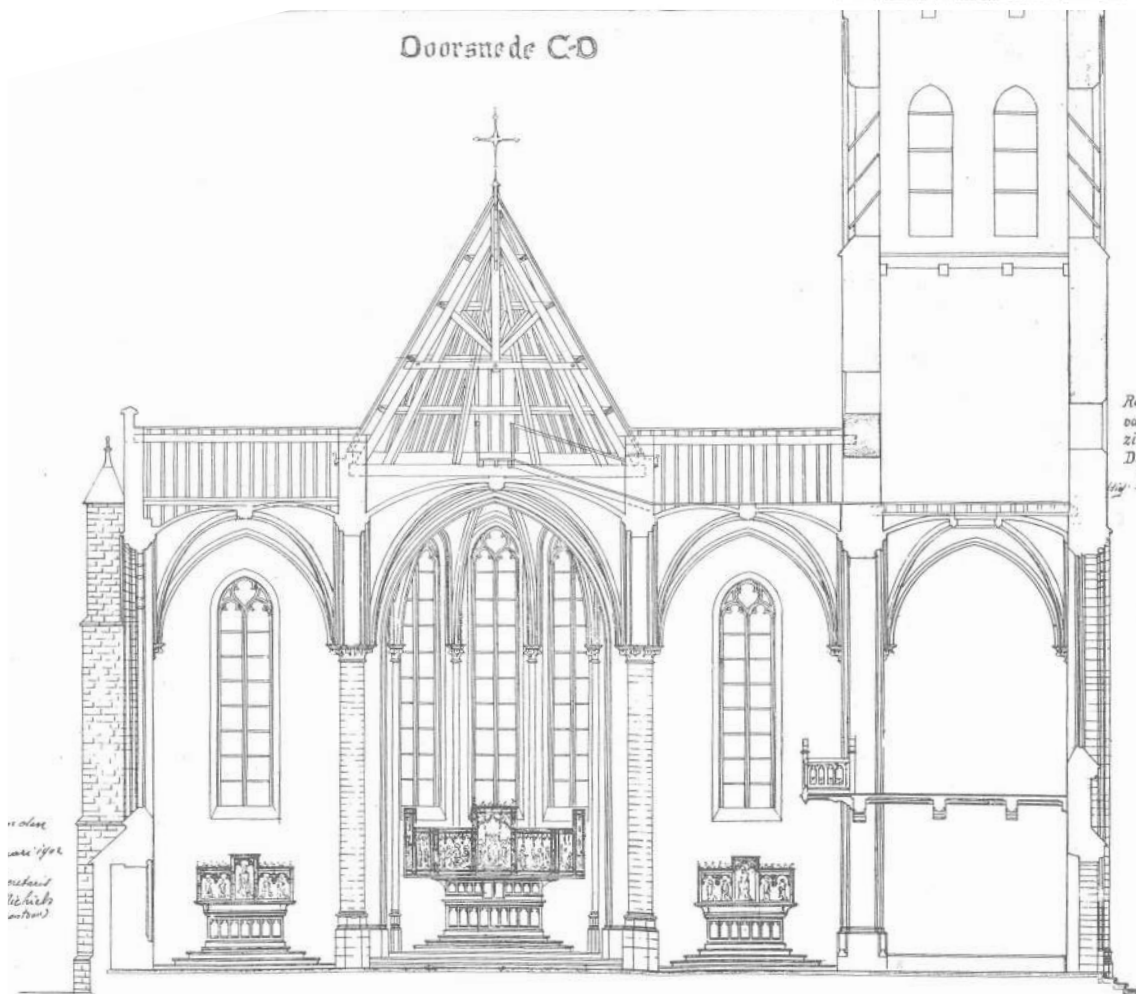
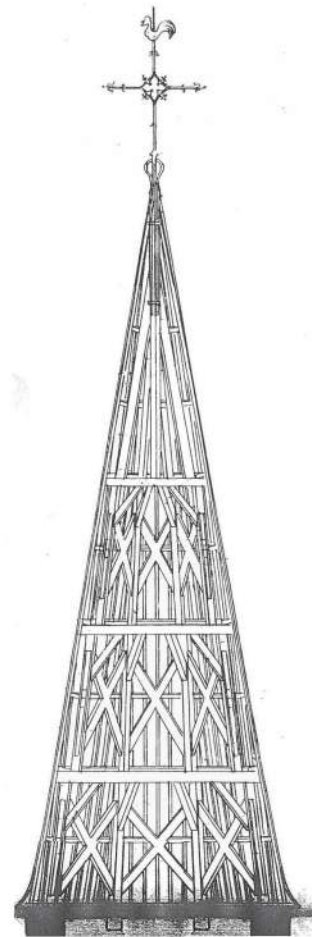
In de jaren 1950 bouwde Gerard D'Hondt uit Herselt in opdracht van het kerkbestuur een orgel. Op 15 maart 1953 werd het plechtig ingespeeld. Twee jaar later, in 1955, werd de lege klokkenstoel van de klok 'Francisca Catherina' vervangen door twee nieuwe klokken: de Sint-Jozefklok van 500 kg en de Mariaklok van 700 kg. De klokken werden geleverd door de firma G. Slegers uit Tellin. Het interieur werd na Vaticanum II (1962-1965) aangepast aan de nieuwe liturgische voorschriften met een modern dienaltaar en een preekstoel.

De buurt van de Heilige Familiekerk had op het einde van de 19de en in de vroege 20ste eeuw ook geregeld te kampen met zware overstromingen. Hevige regens en dijkbreuken zorgden onder meer in 1926, 1945, 1956 en 1998 voor veel waterschade.¹⁴ De landelijke omgeving rondom de kerk verstedelijkte stilaan in de loop van de 20ste eeuw.

---

14 *1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie – Lier, Lier, 2004, p. 78.*

Ontwerp voor een Zerk
 in de Parochie der N. Familie te Lier

Afb. 12. Ontwerptekening dwarse doorsnede door architect Careels 1902, bron: kerkfabriek Heilige Familie.

2.4. Recente onderhouds- en herstelwerken

De Heilige Familiekerk is de afgelopen jaren verschillende keren geïnspecteerd door Monumentenwacht vzw. Rond 2005 stelden zowel de inspecteurs van Monumentenwacht als de kerkfabriek vast dat niet enkel de omgeving rondom de kerk te kampen had met waterproblemen. Ook aan en in de kerk bleek vocht de grootste vijand te zijn. In 2007 werd vervolgens een grondige restauratie van de daken uitgevoerd. Dit restauratiedossier behelsde verder: het verbeteren van de toegankelijkheid van de zolders en de torenspits (o.a. vloeren, bordessen, ladders, loopbruggen met leuning...), het reinigen van zolders, het vernieuwen van leibedekking, het plaatsen van ladderhaken op hoge daken, het aanbrengen van basisverlichting op alle zolders en in de torenspits, het vernieuwen en/of herstellen van goten, afvoerbuizen, afvoeren en vergaarbakken (met behoud van de Keulse goten), het aansluiten van afvoeren op de riolering, het vernieuwen van verweerde kilgoten en zalingen, het vernieuwen van pironen, het herstellen van dakkapellen, het schilderen en het ontroesten van schilderwerk en houten buitenschrijnwerk, het vernieuwen van bliksemafleiding, het aanpassen van de elektriciteit aan de gevraagde normen (o.a. aarding)... Helaas heeft de kerk anno 2018 opnieuw met ernstige vochtproblemen te kampen.

De pastorie en de tuin zijn vandaag niet enkel meer in de gebruik door de kerkfabriek. De pastorie is deels heringericht als buitenschoolse opvang. De tuin doet vandaag dienst als speelplaats. Rondom de kerk maakte het groen plaats voor parkeergelegenheid, voetpaden en de steenwegen.

3. Inventaris van de huidige toestand

3.1. HEILIGE FAMILIEKERK

A. EXTERIEUR

A.1. GEVELS

Toren	p. 39
Schip	p. 43
Noordelijke zijbeuk	p. 45
Zuidelijke zijbeuk	p. 47
Koor	p. 49
Zijkapellen	p. 51
Doopkapel	p. 53
Sacristie	p. 55
Berging	p. 57

A.2. DAKEN

Toren	p. 61
Schip	p. 63
Noordelijke zijbeuk	p. 66
Zuidelijke zijbeuk	p. 69
Koor	p. 73
Zijkapellen	p. 75
Doopkapel	p. 79
Sacristie	p. 81
Berging	p. 83

A.3. BUITENSCHRIJNWERK

Toren	p. 85
Schip	p. 89
Noordelijke zijbeuk	p. 90
Zuidelijke zijbeuk	p. 91

Koor	p. 93
------	-------

Zijkapellen	p. 94
-------------	-------

Doopkapel	p. 95
-----------	-------

Sacristie	p. 96
-----------	-------

Berging	p. 97
---------	-------

B. INTERIEUR

B.1. NIVEAU -1

Kelder sacristie	p. 101
------------------	--------

Stookkelder	p. 102
-------------	--------

B.2. NIVEAU 0

Toren/zuidportaal	p. 105
-------------------	--------

Schip	p. 109
-------	--------

Noordelijke zijbeuk	p. 113
---------------------	--------

Zuidelijke zijbeuk	p. 117
--------------------	--------

Koor	p. 121
------	--------

Zijkapellen	p. 125
-------------	--------

Doopkapel	p. 129
-----------	--------

Sacristie	p. 133
-----------	--------

Berging	p. 137
---------	--------

B.3. NIVEAU +1

Doksaal	p. 141
---------	--------

Zolders schip en koor	p. 145
-----------------------	--------

Zolders zijbeuken	p. 147
-------------------	--------

Zolder sacristie	p. 149
------------------	--------

Torenkamers	p. 151
-------------	--------

3.2. PASTORIE MET TUIN

A. EXTERIEUR

A.1. OMGEVING

Stadsgezicht	p. 155
--------------	--------

A.2. GEVELS

A.3. DAKEN

A.4. BUITENSCHRIJNWERK

B. INTERIEUR

B.1. KELDER

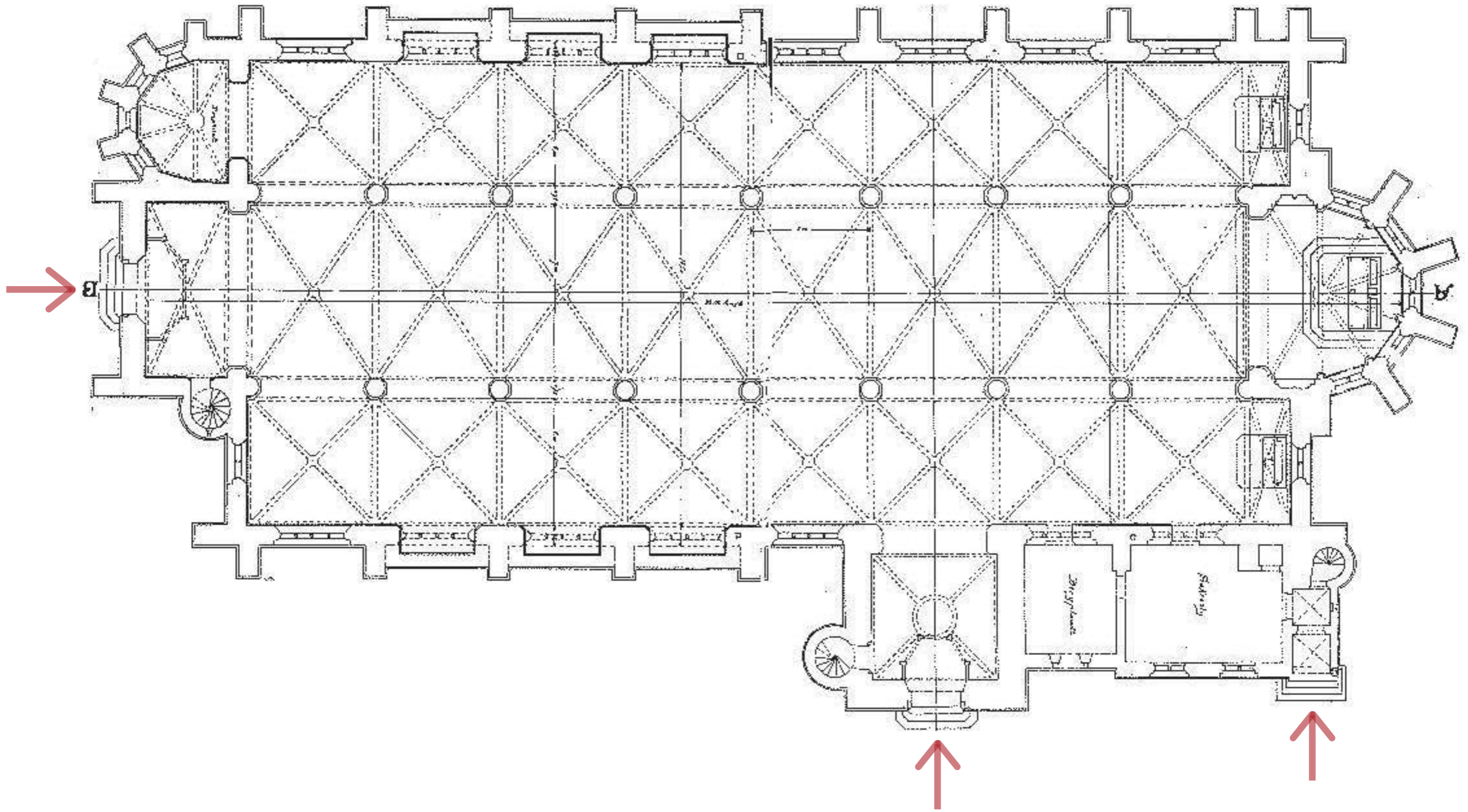
B.2. GELIJKVLOERS

B.3. EERSTE VERDIEPING

B.4. TWEEDE VERDIEPING

3.3. CULTUURGOEDEREN

p. 172

Afb. 13. Het grondplan van de Heilige Familiekerk door architect Careels, met aanduiding van de verschillende toegangen. Bron: publicatie 100 jaar Parochie Heilige Familie.

De neogotische kerk werd in 1902-1904 gebouwd. Het kerkgebouw is sindsdien vrij intact bewaard gebleven. Enkel de twee wereldoorlogen, de herinrichting van de liturgische ruimte na Vaticanum II (1962-1965) en een restauratiecampagne in 2007 hebben hun sporen nagelaten in het exterieur en het interieur van de kerk.

De parochiekerk Heilige Familie is west-oost georiënteerd, parallel met de Berlaarsesteenweg. Het betreft een in natuursteen opgetrokken neogotische driebeukige hallenkerk van acht traveeën en is voorzien van een vijfzijdige koorsluiting en een aangebouwde toren tegen de zuidgevel. Aan de westelijke puntgevel bevindt zich de hoofdtoegang met een tweede toegang aan de zuidzijde van de toren. De sacristie die zich naast de toren situeert heeft een eigen toegang in de vorm van een portiek aan de zuidwestelijke hoek.

De drie beuken van het interieur worden gescheiden door een spitsboogarcade op zuilen en overdekt door kruisribgewelven in baksteen met ribben en gordelbogen in (imitatie) natuursteen. Voldoende lichtinval wordt verzekerd door hoge spitsboogvensters met neogotisch maaswerk. In het koor zijn de vensters voorzien van figuratieve glas-in-loodramen met taferelen uit het leven van Christus.

Aan de beide zijden van het koor bevindt zich een zijkapel met, net als in het koor, imitatie gordijnen en koperen lichtarmaturen rond het retabel. Links naast de westelijke inkom bevindt zich een doopkapel met ijzeren afsluithek, doopvont en koperen deksel bevestigd aan een smeedijzeren draaiarm. Via de sacristie en de berging ten oosten van de toren is er toegang tot de twee kelders. Aan iedere inkom is er een trappentoren met spiltrap die toegang geeft tot de ruimtes erboven.

Na het voltooiën van de parochiekerk werd in 1906 de pastorie opgericht, tevens naar ontwerp van architect Edward Careels.

Het breedhuis is voorzien van lijstgevels van vier traveeën en twee bouwlagen onder leien zadeldak (nok loodrecht op de straat) met getrapt dakvenster vooraan. Voor de verwoesting in 1940 waren er in het dakvlak tevens enkele kleine dakkapellen vergelijkbaar met deze op het kerkgebouw.

De voorgevel en westelijke zijgevel zijn opengewerkt met hardstenen kruiskozijnen op doorlopende kordons en onder segmentboogvormige ontlastingsbogen. De sobere oostelijke zij- en noordelijke achtergevels zijn opengewerkt met rechthoekige muuropeningen. Ten noorden bevindt zich een lager, bakstenen aanbouwsel van één bouwlaag onder een pannen zadeldak (nok parallel met de straat). Het interieur werd vernieuwd na mei 1940 en bij de herinrichting van enkele ruimten als buitenschoolse opvang.

De tuin van de pastorie vormt de achtergrond voor het stadsgezicht en verbindt samen met het smeedijzeren hekwerk de twee gebouwen (kerk en pastorie) met elkaar.

Afb. 14. De toren, aan de zuidzijde van de kerk.

3.1. Heilige Familiekerk

A. EXTERIEUR

A.1. GEVELS

Toren

Erfgoedkenmerken

Ongebruikelijk voor de kerkenbouw in die periode wordt de toren tegen de lange zijde van de kerk gesitueerd ter hoogte van de zesde travee. De vierkante toren heeft vier geledingen, die worden gemarkeerd door eenvoudige waterlijsten, en wordt bekroond met een naaldspits. In de bovenste geleding zijn spitsboogvormige galmgaten aangebracht.

Onderaan de toren bevindt zich aan de zuidzijde de laterale inkom. Boven deze toegang bevindt zich een paneel waarin drie vroeg-20ste-eeuwse beelden staan van de Heilige Familie, gemaakt door beeldhouwer Gerrits. Hierboven bevindt zich nog een spitsboogvenster met dezelfde hoogte als deze van de zijbeuken. Het paneel met de beelden en het venster onderbreken aldus de twee onderste waterlijsten en vormt samen met de deur een doorlopende muuropening die het massieve torenvolume enige slankheid geven.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen, sierelement in Euville
Beschrijving:	De toren is opgetrokken in natuursteen afkomstig uit de steengroeve van Montauban. Het is een zandsteen met een warme, geelachtige tot okerachtige kleur, gewonnen in het zuiden van België (Luxemburg, streek van Vitron en Orval). Bovenaan de toren bevindt zich een sierelement in Euville zandsteen.
Diagnose:	In goede staat. De waterlijsten zijn lokaal begroeid met mos, droge delen met roetaanslag.

Torenuurwerk

Materiaal:	kunststof, verguldsel
Beschrijving:	Aan alle vier de zijden van de toren is een torenuurwerk aangebracht. De drie wijzerplaten die zichtbaar zijn vanaf de Berlaarsesteenweg zijn aangebracht vlak onder de vierde geleding. Aan de achterzijde is dit voor de zichtbaarheid aangebracht op het onderste deel van de naaldspits. Het torenuurwerk (3 massieve + 1 skelet wijzerplaten) is 27

Afb. 15. De westzijde van de toren.

jaar oud. De drie massieve wijzerplaten worden aangedreven door een centraal motordrijfwerk, dat impulsen ontvangt van het elektronische moederuurwerk (in de sacristie) en ze omzet in een mechanische beweging van drie wijzerverdeelwerken. De wijzerplaat type skelet wordt aangedreven door een motordrijfwerk met aangebouwd wijzerverdeelwerk. Al deze mechanismen hebben al jaren dienst gedaan (49 jaar).

Diagnose:

- De wijzerplaten bevinden zich in slechte staat. Het bladgoud is volledig verdwenen. De wijzerplaten zijn licht vervormd en de verf is bijna volledige afgeschilferd. Kunststof wijzerplaten kunnen niet gerestaureerd worden.
- Het centraal motordrijfwerk, de wijzerverdeelwerken en motordrijfwerk met aangebouwd wijzerverdeelwerk zijn aan vernieuwing toe.
- De loopbrug en stoel voor het centraal drijfwerk vertonen roestvorming en er ontbreken delen in het loopvlak. De brug is niet veilig voor het uitvoeren van onderhoud.

Afb. 16. De haaks gepositioneerde zijkapellen, aan de zuidzijde van het schip.

Schip

Erfgoedkenmerken

De Heilige Familiekerk is een hallenkerk waarbij de gewelven van het hoge middenschip even hoog zijn als deze van de zijbeuken. Aan de buitenzijde wordt de kerk echter gekenmerkt door een hoog schip met lagere haaks gepositioneerde 'zijkapellen'. Het volume van het schip ligt als het ware ingesloten en is enkel zichtbaar ter hoogte van de westelijke inkom en het koor, daar steekt het ook een travee verder door dan de zijbeuken.

De puntgevel van de westelijke inkom wordt gekenmerkt door een natuursteen parement in Montauban zandsteen en een hoog, slank spitsboogvenster boven de toegangsdeur. In de punt bevindt zich nog een klein rond rosasraam. De inkom wordt aangelicht door een lantaarn bevestigd boven de inkomdeur met een smeedijzeren arm. Alle elementen versterken het (neo-) gotische karakter van het gebouw.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parement

Materiaal:	Montauban zandsteen en Euvillesteen
Beschrijving:	Het volledige parement is opgebouwd uit Montauban en Euville zandsteen.
Diagnose:	In goede staat.

Afb. 17. De noordzijde van de kerk.

Noordelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De noordelijke zijbeuk wordt in volume gekenmerkt door een reeks van acht zijkapellen wat het aanzicht een sereen, sterk geritmeerd karakter geeft. De uitstekende steunberen zorgen voor een sterk lijnenspel dat ook wordt geapprecieerd door de architectuurwereld in die periode gezien de publicatie van een afbeelding van de achtergevel in *L'Emulation*.

In de tweede, derde en vierde travee is er onderaan tussen de steunberen een uitbouw verwezenlijkt onder een lessenaarsdak waarin de biechtstoelen zijn ingewerkt. Buiten het maaswerk van de spitsboogvensters is er weinig (gotische) ornamentiek toegepast.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen
Beschrijving:	Het volledige parament is opgebouwd uit Montauban zandsteen.
Diagnose:	In goede staat.

Afb. 18. De zuidgevel van de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk door architect Careels, bron: Kerkfabriek Heilige Familie.

Zuidelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De zuidelijke zijbeuk is qua opbouw het spiegelbeeld van de noordelijke zijbeuk, met als verschil dat hier tegenaan de toren, de sacristie met berging zijn gebouwd. Hierdoor wordt de ritmiek, zoals deze aan de noordzijde zo sterk aanwezig is, onderbroken. De trappentorentjes geven de gevel aan de zuidzijde een minder rigide uitstraling en door de onderbroken ritmiek lijkt de zijbeuk nog sterker te bestaan uit kapellen aangebouwd tegen het schip.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal: Montauban zandsteen

Beschrijving: Het volledige parement is opgebouwd uit Montauban zandsteen.

Diagnose: In goede staat.

Afb. 19. Het koor van de Heilige Familiekerk.

Afb. 20. De oostzijde van de kerk.

Koor

Erfgoedkenmerken

Het schip wordt aan de oostzijde beëindigd met een vijfzijdige koorsluiting. In de vijf smalle spitsboogvensters is figuratief glas-in-lood toegepast. De radiaal tegen het koor geplaatste steunberen geven het geheel een massief, typisch gotisch, aanzicht.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen
Beschrijving:	Het volledige parement is opgebouwd uit Montauban zandsteen.
Diagnose:	In goede staat.

Afb. 21. De zijkapellen aan weerszijde van het koor.

Zijkapellen

Erfgoedkenmerken

De zijkapellen naast het koor vertalen zich in de gevelopstand naar een klein extra travee zonder venster in de langsgewel, maar wel voorzien van steunberen. In de kopgevel is vervolgens een smal venster aangebracht. De dicht naast elkaar geplaatste steunberen en het dak dat haaks aansluit op de aangrenzende volledige travee van de zijbeuk maken het geheel moeilijk te begrijpen. Waarschijnlijk is deze keuze gemaakt om door het lagere dak extra nadruk te leggen op het koor. Tegen de zuidelijke zijkapel is tegen de steunberen een trappentorentje gebouwd dat tot tegen de tweede geleding rijst.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen
Beschrijving:	Het volledige parement is opgebouwd uit Montauban zandsteen.
Diagnose:	In goede staat, vervuild door roetaanslag.

Afb. 22. De doopkapel.

Doopkapel

Erfgoedkenmerken

De doopkapel bevindt zich links naast de westelijke toegang. Ze is geplaatst in de oksel tussen de kop van de noordelijke zijbeuk en het doorstekende schip. Het halfronde grondplan sluit aan op de zijbeuk, maar aan de buitenzijde lijkt het volume een kwartronde vorm te hebben die de leegte vult tussen zijbeuk en schip. Het schaalniveau van het kapelletje werkt erg versterkend in het erfgoed geheel (stadsgezicht) kerk – tuin – pastorie

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen
Beschrijving:	Het volledige parament is opgebouwd uit Montauban zandsteen.
Diagnose:	In goede staat.

Afb. 23. De sacristie.

Sacristie

Erfgoedkenmerken

De sacristie is stilistisch anders uitgewerkt dan de rest van het kerkgebouw, waarschijnlijk met de intentie om het volume effectief te distingeren van het kerkgebouw. Het heeft twee verhoogde rondboogramen en een schilddak. Tegen het volume is een inkomportaal aangebouwd onder een lessenaarsdak. Via deze toegang is de sacristie rechtstreeks toegankelijk vanaf de openbare weg.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal:	Montauban zandsteen
Beschrijving:	Parement in Montauban zandsteen, raamomlijsting in Euville zandsteen.
Diagnose:	In goede staat.

Afb. 24. De berging, links van de sacristie.

Berging

Erfgoedkenmerken

De berging is een klein, laag volume onder een lessenaarsdak, ingesloten tussen toren en sacristie, met twee kleine rechthoekige ramen. Tevens iets teruggetrokken ten opzichte van de toren en sacristie om de ondergeschikte functie te benadrukken.

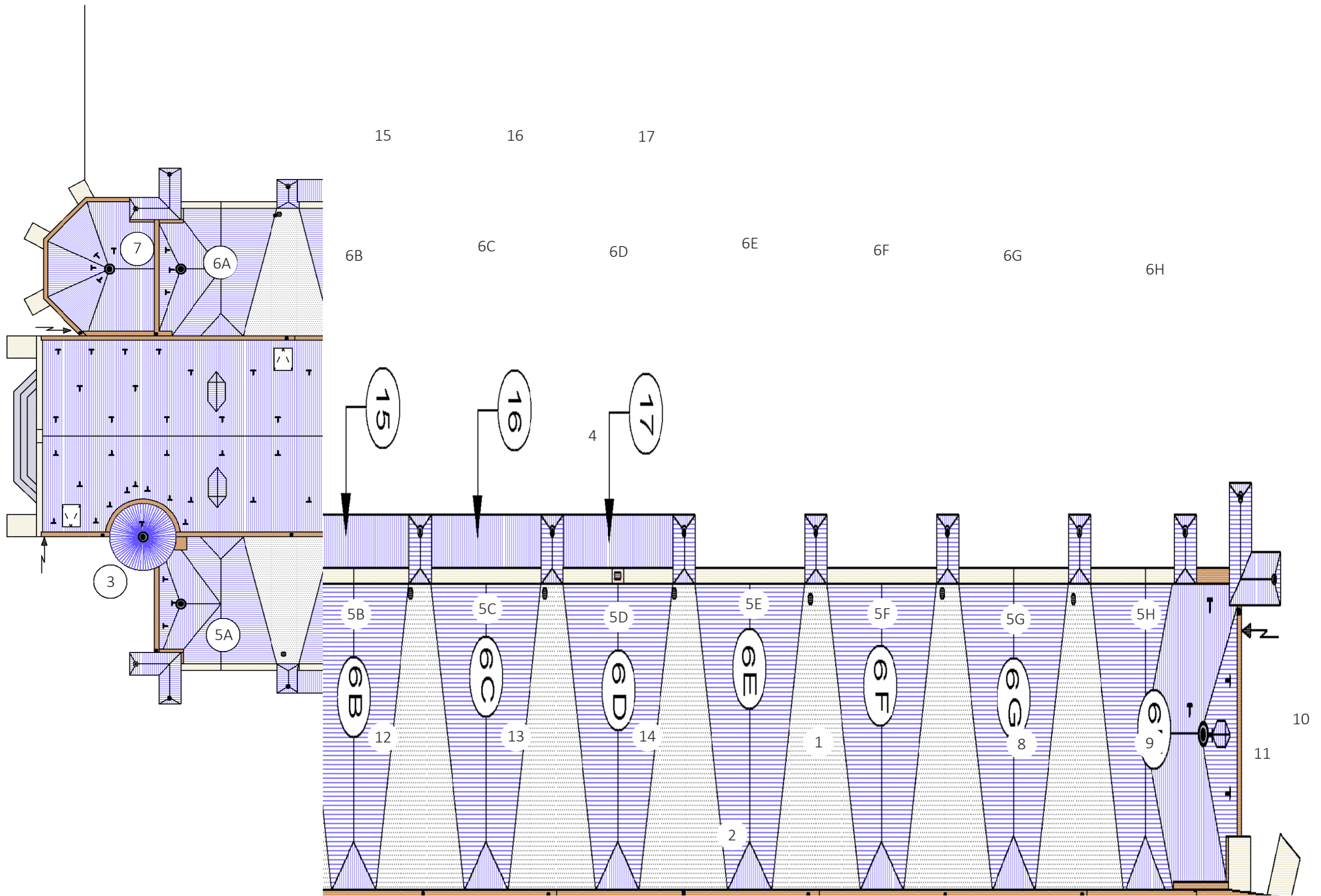
Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

Materiaal: Montauban zandsteen

Beschrijving: Parement in Montauban zandsteen.

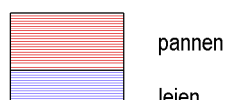
Diagnose: In goede staat, vervuild langs regenwaterafvoer.

Afb. 25. Het dakenplan opgemaakt door Monumentenwacht bij de controle in 2009, bron: inspectieverslag 10963.

A.2. DAKEN

Legende dakenplan

Afb. 26. Het dak van de toren.

Toren

Erfgoedkenmerken

De toren van de kerk heeft een achzijdige met leien bedekte naaldspits op een vierkante basis. De top wordt versierd door een smeedijzeren torenkruis met windhaan.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	De naaldspits wordt gevormd door een open dakstoel in eikenhout. De bebording bestaat uit grenenhout.
Diagnose:	De houten balken zijn in goede staat; weinig vervuild, een enkele balkkop is licht aangetast.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	Verschillende leien zijn gebroken en/of afgeschoven. De leien zijn in goede staat.

Nota:

De toren heeft geen dak- en regenwaterafvoeren. Het regenwater loopt over de gevel naar beneden; het dak steekt maar een klein stukje over.

Torenkruis met windhaan

Materiaal:	smeedijzeren torenkruis met (verguld?) koperen windhaan
Beschrijving:	Op de spits van de toren pronkt een groenig koperen windhaan op een gekruld smeedijzeren torenkruis. Waarschijnlijk was de haan verguld en is dit verweerd. De haan vertoont oude schietgaten uit W.O.I of W.O.II.
Diagnose:	De windhaan dient van dichtbij met een hoogwerker te worden geïnspecteerd. Op het eerste zicht lijkt de windhaan in goede staat te zijn. Door verweering is de vergulding waarschijnlijk verdwenen. De verweerde koperen basis geeft de haan op dit moment zijn groene kleur. In 2007 werd het draaimechanisme van de windhaan hersteld.

Afb. 28. Het smeedijzeren kruis op de punt van de topgevel aan westzijde.

Afb. 27. Het noordelijke dakvlak van het schip.

Schip

Erfgoedkenmerken

Het schip is voorzien van een zadeldak in leien. Geen van de andere daken sluit aan tegen het schip. Enkel het vijfzijdige dak van het koor beëindigt aan de oostzijde het zadeldak. Het dak werd volledig hersteld bij de laatste restauratiecampagne in 2007. In as met de acht traveeën is er in het dakvlak telkens een dakkapel.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder het zadeldak van het schip schuilt een houten kapstructuur. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd. De bestaande loopbruggen zijn voldoende beveiligd en goed onderhouden.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	Verschillende leien zijn gebroken en/of afgeschoven. De leien zijn in goede staat.

Sierelementen

Materiaal:	smeedijzer
Beschrijving:	Aan de westgevel bevindt zich op de punt van de topgevel een smeedijzeren kruis.
Diagnose:	Het kruis is in goede staat.

Afb. 29. Het dak van het schip met dakkapellen.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	De nok van het schip is afgewerkt met donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping.
Diagnose:	De nokpannen van het schip zijn in goede staat; er zijn geen pannen weggevallen en de mortel eronder lijkt nog in orde.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden loketten.
Diagnose:	In goede staat.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Aan de dakranden is een koperen goot aangebracht. Deze watert af tussen de haaks er op staande daken van de zijbeuken.
Diagnose:	De goten zijn vrij recent gereinigd; in orde.

Noordelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De zijbeuken zijn afgewerkt met per travee haaks op het schip staande zadeldaken bedekt met natuurleien. Aan de zijde van het schip heeft het dak de vorm van een schilddak. Tussen de daken zijn er brede goten die het water van het dak van het schip wegvoeren. De steunberen tegen de gevel van de zijbeuk zijn afgewerkt met een schilddak. Het dak werd volledig hersteld bij de laatste restauratiecampagne in 2007.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder de daken van de zijbeuk schuilen houten kapstructuren. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd. De bestaande loopbruggen zijn voldoende beveiligd en goed onderhouden.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	Verschillende leien zijn gebroken en/of afgeschoven. De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd. Verschillende daken zijn vervuild en er groeien korstmossen.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	Op de nok van de zadeldaken liggen donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping.
Diagnose:	De nokpannen zijn in goede staat; er zijn verschillende pannen weggevallen, op veel plaatsen is de mortel eronder losgekomen.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	De nokken van de dakjes op de steunberen zijn voorzien van noklood bevestigd met beugels. De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben.
Diagnose:	Het noklood is in goede staat, op enkele plaatsen zijn de loden slabben losgekomen.

Sierelementen

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Op de hoeken van het schilddakje boven de steunberen bevinden zich iedere keer twee koperen pironen.
Diagnose:	De pironen zijn licht verweerd.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	EPDM en koper
Beschrijving:	De daken zijn voorzien van met EPDM afgewerkte goten. Aan de gevelzijde bevindt zich het tapgat dat uitmondt in een koperen vergaarbak tegen de gevel. Ook de regenwaterafvoeren zijn in koper.
Diagnose:	<p>De EPDM is in goede staat; gezien de vochtaftekeningen in het interieur dienen de aansluitingen aan de gevelzijde nagezien te worden</p> <p>De vergaarbakken en bochtstukken zijn na te zien aangezien er veel sporen zijn van overstromingen/lekken.</p> <p>Geen goten voorzien aan de lage daken van de uitbouwen voor de biechtstoelen waardoor het parement hier sterk vervuild is.</p>

Afb. 30. Ontbrekende nokpannen op een van de daken van de zijbeuk.

Afb. 31. Een van de daken van de zijbeuk.

Zuidelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De zijbeuken zijn afgewerkt met per travee haaks op het schip staande zadeldaken bedekt met natuurleien. Aan de zijde van het schip heeft het dak de vorm van een schilddak. Datzelfde dak is ook tegen de toren aangebracht. Tussen de daken zijn er brede goten die het water van het dak van het schip wegvoeren. De steunberen tegen de gevel van de zijbeuk zijn afgewerkt met een schilddak. De daken werden volledig hersteld bij de laatste restauratiecampagne in 2007.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder de daken van de zijbeuk schuilen houten kapstructuren. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd. De bestaande loopbruggen zijn voldoende beveiligd en goed onderhouden.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	Verschillende leien zijn gebroken en/of afgeschoven. De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd. Verschillende daken zijn vervuild en er groeien korstmossen.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	Op de nok van de zadeldaken liggen donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping
Diagnose:	De nokpannen zijn in goede staat; er zijn verschillende pannen weggevallen, op veel plaatsen is de mortel eronder losgekomen.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	De nokken van de dakjes op de steunberen zijn voorzien van noklood bevestigd met beugels. De aansluitingen van het dak met de gevel is voorzien van loden slabben.
Diagnose:	Het noklood is in goede staat, op enkele plaatsen zijn de loden slabben losgekomen.

Afb. 32. Een van de schilddakjes met pironen.

Sierelementen

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Op de hoeken van het schilddakje boven de steunberen bevinden zich iedere keer twee koperen pironen.
Diagnose:	De pironen zijn licht verweerd.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	EPDM en koper
Beschrijving:	De daken zijn voorzien van met EPDM afgewerkte goten. Aan de gevelzijde bevindt zich het tapgat dat uitmondt in een koperen vergaarbak tegen de gevel. Ook de regenwaterafvoeren zijn in koper.
Diagnose:	<p>De EPDM is in goede staat; gezien de vochtaftekeningen in het interieur dienen de aansluitingen aan de gevelzijde nagezien te worden.</p> <p>De vergaarbakken en bochtstukken zijn na te zien aangezien er veel sporen zijn van overstromingen/lekken.</p> <p>Geen goten voorzien aan de lage daken van de uitbouwen voor de biechtstoelen waardoor het parement hier sterk vervuild is.</p>

Afb. 33. Het dak van het koor.

Koor

Erfgoedkenmerken

Het dak van het koor beëindigd het zadeldak van het schip. Het dak heeft een typische vijfvlakse vorm en wordt bekroond met een kruis.

Erfgoedelementen

Dakgebinte

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder de daken van de zijbeuk schuilen houten kapstructuren. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd. De bestaande loopbruggen zijn voldoende beveiligd en goed onderhouden.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	Op de nok van de zadeldaken liggen donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping.
Diagnose:	De nokpannen zijn in goede staat.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	Het hoekkeperlood is volledig overdekt met leien.
Diagnose:	Geen beschadigingen zichtbaar

Sierelementen

Materiaal:	smeedijzer
Beschrijving:	Op de punt van het dak staat een smeedijzeren kruis.
Diagnose:	Het kruis is in goede staat.

Dak – en regenwaterafvoer

- Materiaal: koper
- Beschrijving: Rond het koor bevindt zich een koperen goot. Via een koperen buis watert deze goot af in een lager gelegen goot (dak boven de zijkapellen).
- Diagnose: Het koper is in goede staat.

Zijkapellen

Erfgoedkenmerken

De zijkapellen sluiten haaks aan tegen de zadeldaken van de zijbeuken. Aan de voorzijde is het dak schuin afgewerkt (schilddak). Door de rij topgevels niet door te zetten ter hoogte van de zijkapellen komt het koor beter tot zijn recht.

Erfgoedelementen

Dakgebinte

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder het dak van de doopkapel schuilt een houten kapstructuur. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd.

Sierelementen

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Op de hoek van het dak is een koperen piron aangebracht.
Diagnose:	De piron is licht verweerd.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	Op de nok van het dak liggen donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping.
Diagnose:	De nokpannen zijn in goede staat.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben. Het hoekkeperlood is volledig overdekt met leien.
Diagnose:	Geen beschadigingen zichtbaar.

Afb. 34. Het dak van het koor en van de zijkapellen.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Rond de kapel bevindt zich een koperen goot. Via een koperen buis watert deze goot af.
Diagnose:	Het koper is in goede staat. Aan het tappunt is er een lek.

Afb. 35. Het dak van de doopkapel.

Doopkapel

Erfgoedkenmerken

De doopkapel heeft zoals het koor een vijfvlaks dak dat aansluit tegen de noordelijke zijbeuk. Zo krijgt het een aparte identiteit en is het herkenbaar als kapel.

Erfgoedelementen

Dakgebinte

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder het dak van de doopkapel schuilt een houten kapstructuur. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd.

Sierelementen

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Op de hoek van het dak is een koperen piron aangebracht.
Diagnose:	De piron is licht verweerd.

Dakaansluitingen

Materiaal:	aardewerk
Beschrijving:	Op de nok van het dak liggen donkergrijze keramische nokpannen. De pannen zijn vlak met een geprononceerde overlapping.
Diagnose:	De nokpannen zijn in goede staat.
Materiaal:	lood
Beschrijving:	De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben. Het hoekkeperlood is volledig overdekt met leien.
Diagnose:	Geen beschadigingen zichtbaar

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Rond de kapel bevindt zich een koperen goot. Via een koperen buis watert deze goot af.
Diagnose:	Het koper is in goede staat

Afb. 36. Het dak van de sacristie.

Sacristie

Erfgoedkenmerken

De sacristie is voorzien van een schilddak in natuurleien. Het dak geeft de sacristie een eigen identiteit. Tegen de sacristie is een portaal gebouwd onder een lessenaarsdak.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder het dak van de sacristie schuilt een houten kapstructuur. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd. De zolder is voldoende goed onderhouden.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd.

Dakaansluitingen

Materiaal:	lood
Beschrijving:	De nok van het dak is voorzien van noklood bevestigd met beugels. De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben.
Diagnose:	Het noklood is in goede staat.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Rond de sacristie bevindt zich een koperen goot. Via een koperen buis watert deze goot af in een lager gelegen goot (dak berging en portiek).
Diagnose:	Het koper is in goede staat

Afb. 37. Het dak van de berging naast de sacristie.

Berging

Erfgoedkenmerken

De berging onder lessenaarsdak is gelegen tussen de toren en de sacristie. Door het lagere volume en het eenvoudige dak is dit deel duidelijk van ondergeschikt belang.

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	Eikenhout en grenenhout
Beschrijving:	Onder het dak van de berging schuilt een houten kapstructuur. De spanten zijn in eikenhout, de bebording in grenen.
Diagnose:	De houten balken zijn weinig tot matig verweerd.

Dakbedekking

Materiaal:	grijze natuurleien
Beschrijving:	De natuurleien in maasdekking liggen genageld op het dak. Ze zijn vrij recent aangebracht; bij de restauratie van 2007.
Diagnose:	De leien zijn in goede staat, plaatselijk licht verweerd.

Dakaansluitingen

Materiaal:	lood
Beschrijving:	De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben.
Diagnose:	Het lood is in goede staat.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Aan de voorzijde bevindt zich een koperen goot. Via een vergaarbak en een koperen buis watert deze goot af.
Diagnose:	Het koper is in goede staat.

Afb. 38. De zuidelijke toegangspoort in de onderste geleding van de toren.

Afb. 39. Een houten dakkapel in de torenspits.

A.3. BUITENSCHRIJNWERK

Toren

Erfgoedkenmerken

De vierkante toren heeft vier geledingen. In de bovenste geleding zijn spitsboogvormige galmgaten aangebracht.

Onderaan de toren bevindt zich aan de zuidzijde de laterale inkom. Boven deze toegang bevindt zich een paneel waarin drie beelden staan van de Heilige Familie, gemaakt door beeldhouwer Gerrits. Hierboven bevindt zich nog een spitsboogvenster met dezelfde hoogte als deze van de zijbeuken. Aldus onderbreekt het paneel met de beelden en het venster de twee onderste waterlijsten en vormt samen met de deur een doorlopende muuropening die het massieve torenvolume enige slankheid geven.

Erfgoedelementen

Toegangspoort

Materiaal:	eikenhout en smeedijzer
Beschrijving:	Korfboogvormige neogotische plankendeur; C-vormige krullen versieren de deur. Het deurbeslag is zwart geschilderd.
Diagnose:	Op de delen waar het regenwater op valt is de beschermende verflaag licht verschaald en bladdert af. Het hang- en sluitwerk is in goede staat.

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Het spitsboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen. Bij de laatste restauratie in 2007. Zijn de deklatten vervangen door RVS; de ijzeren raambruggen werden niet vervangen.
Diagnose:	Er is terug scheurvorming in de gerestaureerde monelen. De mortelaanwerkingen tussen monelen en metselwerk scheuren los.

Dakkapel

Materiaal:	eikenhout en smeedijzer
Beschrijving:	Aan de zuidzijde van de naaldspits is een dakkapel aangebracht. Het luik bestaat uit een paneel deur dat ophangt aan smeedijzeren gehengen. Het dak boven het luik steekt ruim over en is versierd met een driepasboog in houtwerk.
Diagnose:	De beschermende verflaag is licht verweerd. Het hang- en sluitwerk is in goede staat.

Afb. 40. De galamberden in de toren.

Galmberden

- Materiaal: grenen en lood
- Beschrijving: De biforen van de vierde geleding hebben ieder drie galmberden. De klokken en de beiaard bevinden zich op de bovenste verdieping van de toren. De recent in grenen vernieuwde galmberden zijn bekleed met lood.
- Diagnose: In goede staat, recent vernieuwd.

Afb. 41. De westelijke toegangsdeur met lantaarn.

Schip

Erfgoedkenmerken

Het langgerekte zadeldak van het schip bevat per zijde acht dakkapellen op regelmatige afstand van elkaar. Aan de kop van het schip bevindt zich het westportaal met een korfboogvormige toegangsdeur. Boven de deur is een grote lantaarn aangebracht.

Erfgoedelementen

Toegangspoort

- Materiaal: eikenhout en smeedijzer
- Beschrijving: Korfboogvormige neogotische plankendeur; C-vormige krullen versieren de deur. Het deurbeslag is zwart geschilderd.
- Diagnose: Op de delen waar het regenwater op valt is de beschermende verflaag verschaald en bladdert af. De deuren zijn onderaan aangetast. Het hang- en sluitwerk is in goede staat.

Dakkapellen

- Materiaal: hout en smeedijzer
- Beschrijving: Het luik dat toegang geeft tot het dak bestaat uit verticale delen met smeedijzeren gehengen over de volledige breedte van het luik.
- Diagnose: Het schilderwerk van de luiken is verschaald. Enkele stijlen zijn aangetast.
- Het hang- en sluitwerk is licht roestig.

Boordplanken dakgoten

- Materiaal: hout en smeedijzer
- Beschrijving: De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
- Diagnose: Het hout is sterk verschaald en plaatselijk aangetast.

Lantaarn

- Materiaal: gietijzer en smeedijzer, glas
- Beschrijving: Grote lantaarn uitgevoerd in gietijzer, bevestigd aan een arm in smeedijzer boven de toegangsdeur.
- Diagnose: Het schilderwerk staat schraal, een gele glasplaat is stuk.

Noordelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De noordelijke zijbeuk wordt gekenmerkt door een reeks van acht zijkapellen wat het aanzicht een sereen, sterk geritmeerd karakter geeft. Iedere travee is voorzien van een spitsboogvenster waarbij het gotische maaswerk verschilt.

Erfgoedelementen

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Het spitsboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen. Bij de laatste restauratie in 2007 zijn de deklatten vervangen door RVS. De ijzeren raambruggen werden niet vervangen.
Diagnose:	Er is terug scheurvorming in de gerestaureerde monelen. De mortelaanwerkingen tussen monelen en metselwerk scheuren los.

Zuidelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De zuidelijke zijbeuk is qua opbouw het spiegelbeeld van de noordelijke zijbeuk, met als verschil dat hier tegenaan de toren, de sacristie en berging zijn gebouwd. Iedere travee is voorzien van een spitsboogvenster waarbij het gotische maaswerk verschilt.

Erfgoedelementen

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Het spitsboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen. Bij de laatste restauratie in 2007 zijn de deklatten vervangen door RVS. De ijzeren raambruggen werden niet vervangen.
Diagnose:	Er is opnieuw scheurvorming in de gerestaureerde monelen. De mortelaanwerkingen tussen monelen en metselwerk scheuren los.

Afb. 42. Het buitenschrijnwerk in het koor: de spitsboogvensters, dakkapellen en boordplanken aan de dakgoten.

Koor

Erfgoedkenmerken

Het schip wordt aan de oostzijde beëindigd met een vijfzijdige koorsluiting. In de vijf smalle spitsboogvensters is figuratief glas-in-lood toegepast.

Erfgoedelementen

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Het spitsboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen.
Diagnose:	Er valt scheurvorming in de monelen waar te nemen. De natuursteen is sterk vervuild. De deklatten zijn hier niet vervangen.

Dakkapellen

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	Het luik dat toegang geeft tot het dak bestaat uit verticale delen met smeedijzeren gehengen over de volledige breedte van het luik.
Diagnose:	Het schilderwerk van de luiken is verschaald. Het hang- en sluitwerk is licht roestig.

Boordplanken dakgoten

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
Diagnose:	Het hout is sterk verschaald en plaatselijk aangetast.

Zijkapellen

Erfgoedkenmerken

De naar het oosten gerichte zijkapellen zijn aan de oostzijde voorzien van spitsboogvensters met figuratief glas-in-lood. Door de andere oriëntatie en vorm van het dak zijn de vensters minder hoog dan deze van het koor; hierdoor worden ze tevens ondergeschikt aan deze van het koor.

Erfgoedelementen

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Het spitsboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen.
Diagnose:	Er valt scheurvorming in de monelen waar te nemen. De natuursteen is sterk vervuild. De deklatten zijn hier niet vervangen.

Dakkapellen

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	Het luik dat toegang geeft tot het dak bestaat uit verticale delen met smeedijzeren gehengen over de volledige breedte van het luik.
Diagnose:	Het schilderwerk van de luiken is verschaald. Het hang- en sluitwerk is licht roestig.

Boordplanken dakgoten

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
Diagnose:	Het hout is sterk verschaald en plaatselijk aangetast.

Doopkapel

Erfgoedkenmerken

Aan de buitenzijde lijkt het volume een kwartronde vorm te hebben die de leegte vult tussen zijbeuk en schip. Door de brede radiaal geplaatste steunberen en de kleine vensters heeft het volume een erg gesloten aanzicht. Het intieme karakter wordt hierdoor benadrukt.

Erfgoedelementen

Spitsboogvenster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, metaal
Beschrijving:	Eenvoudige spitsboogvensters met driepasboog.
Diagnose:	De natuursteen is sterk vervuild. De deklatten zijn hier niet vervangen. Het onderste paneel van een van de vensters is gebroken.

Boordplanken dakgoten

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
Diagnose:	Het hout is sterk verschaald en plaatselijk aangetast.

Sacristie

Erfgoedkenmerken

De sacristie is voorzien van twee verhoogde rondboogramen. Tegen het volume is een inkomportaal aangebouwd waarin zich een houten plankendeur bevindt. Via deze toegang is de sacristie rechtstreeks toegankelijk vanaf de openbare weg. Aan de straatzijde is tevens een smeedijzeren hekwerk aangebracht.

Erfgoedelementen

Toegangsdeur

- Materiaal: eikenhout en smeedijzer
- Beschrijving: Korfboogvormige neogotische plankendeur; stervormige scharnieren versieren de deur. Het deurbeslag is zwart geschilderd.
- Diagnose: Het schilderwerk is licht verschaald, het hang- en sluitwerk is in goede staat.

Rondboogvenster

- Materiaal: natuursteen, glas-in-lood, smeedijzer
- Beschrijving: Het verhoogde rondboogvenster is voorzien van een gotisch maaswerk en monelen in Euville zandsteen, hierachter bevindt zich houten schrijnwerk (dubbele vleugel). Tussen het maaswerk is geen glas aangebracht (gesloten bovenlicht). Voor de vensters zijn diefijzers aangebracht
- Diagnose: De natuursteen is sterk vervuild, het hout is verschaald.

Hekwerk

- Materiaal: smeedijzer
- Beschrijving: Het portaal wordt afgesloten door een smeedijzeren hekwerk, met een totale hoogte van ca. 1,2 meter. De horizontale baren zijn aan de uiteinden voorzien van een krul, de verticale baren van een punt.
- Diagnose: Het ijzer is licht geroest, het schilderwerk is schraal.

Boordplanken dakgoten

- Materiaal: hout en smeedijzer
- Beschrijving: De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
- Diagnose: Het hout is sterk verschaald en plaatselijk aangetast.

Berging

Erfgoedkenmerken

De berging is vrij eenvoudig opgevat met twee rechthoekige vensters van beperkte grootte.

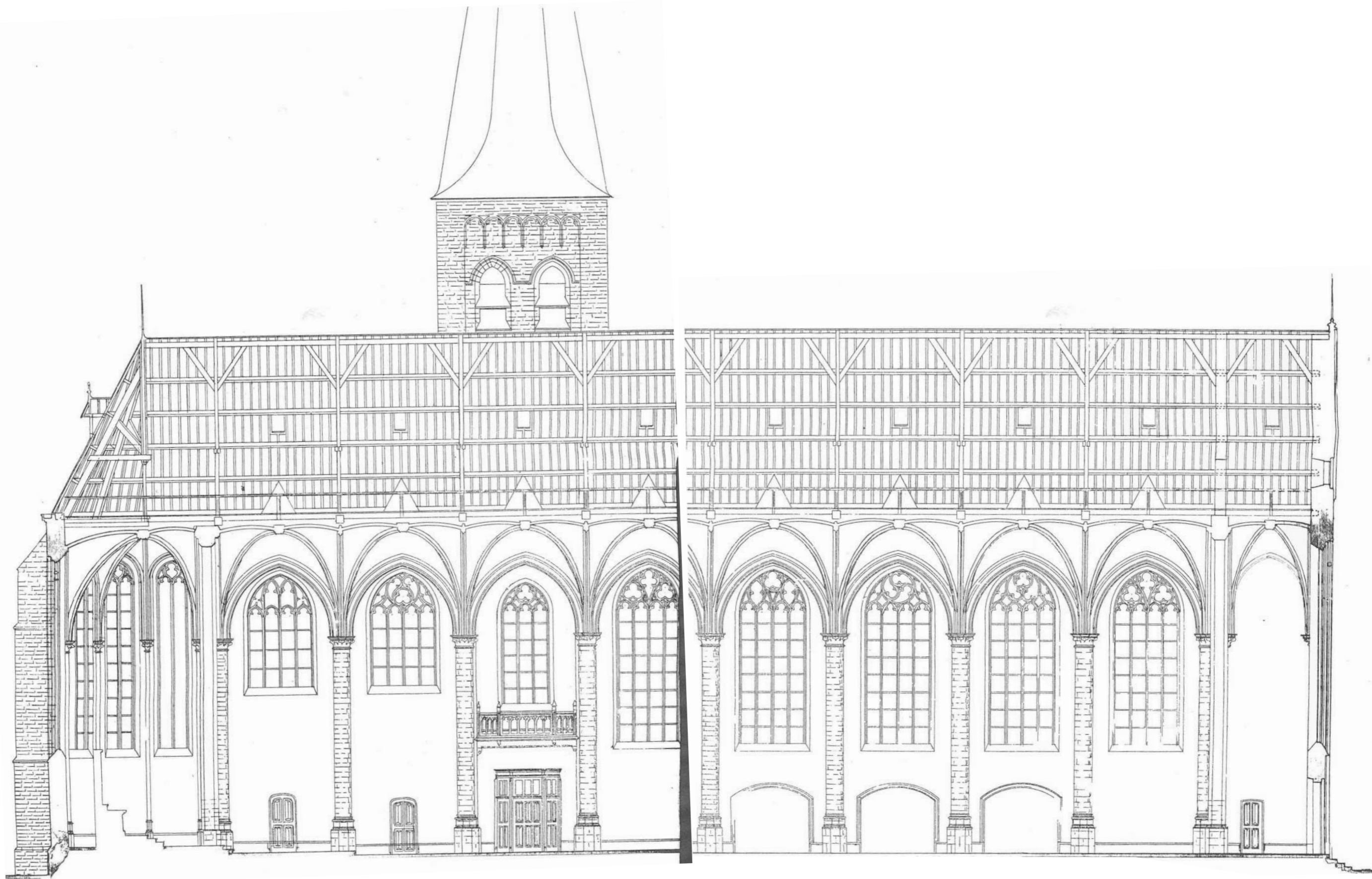
Erfgoedelementen

Rechthoekig venster

Materiaal:	natuursteen, glas-in-lood, smeedijzer
Beschrijving:	Rechthoekige venster met daarachter houten schrijnwerk (enkele vleugel). Voor de vensters zijn diefijzers aangebracht.
Diagnose:	De natuursteen is sterk vervuild, het hout is verschaald. De latei van het linkse raam is gescheurd en ook het metselwerk erboven is gezakt. De voegen van de raamdorpels zijn uitgespoeld.

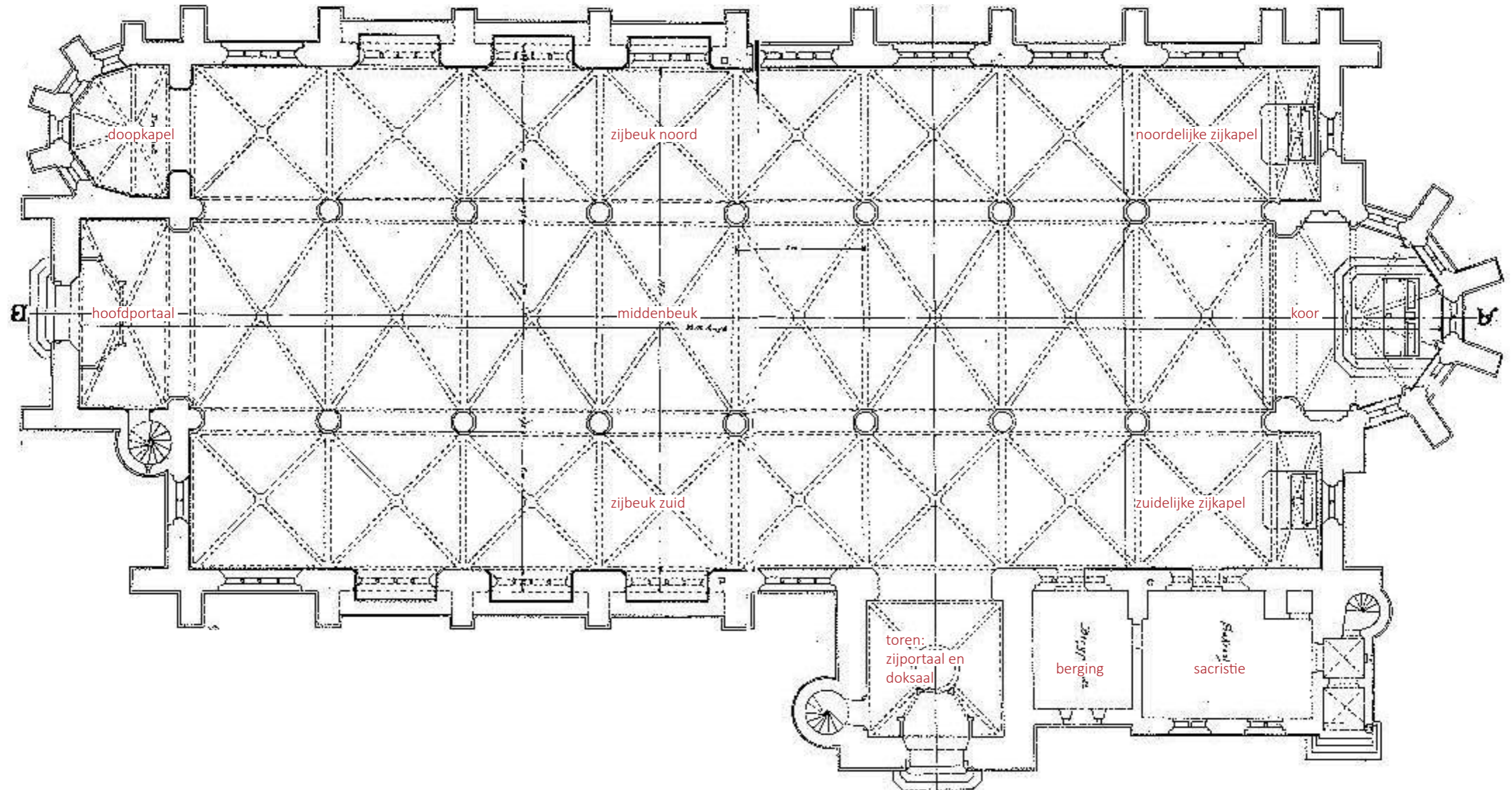
Boordplanken dakgoten

Materiaal:	hout en smeedijzer
Beschrijving:	De opstaande boordplanken zijn grijs geschilderd en versierd door drietandvormige uiteinden van de ondersteuningsijzers van de bakgoot.
Diagnose:	Het hout is sterk verschaald.

Afb. 43. Langse doorsnede, bron: Kerkfabriek Heilige Familie.

B. INTERIEUR

Afb. 44. Het grondplan van de Heilige Familiekerk door architect Careels, met nomenclatuur van de bouwdelen. Bron: publicatie 100 jaar Parochie Heilige Familie.

Afb. 45. Troggewelven in de kelder van de sacristie

Afb. 46. De kelder van de sacristie.

B.1. NIVEAU -1

Kelder sacristie

Erfgoedkenmerken

De kelder onder de sacristie is bereikbaar via de wenteltrap in de trappentoren tegen de sacristie aan de oostzijde. De volledige sacristie is onderkelderd, maar is opgesplitst om een aparte stookkelder te kunnen inrichten.

De kelder doet momenteel dienst als bergruimte.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	rode plavuizen
Beschrijving:	Over heel de kelder liggen rode plavuizen. Deze vloer lijkt origineel.
Diagnose:	De vloer is vervuild. Er is opstijgend vocht (grondwater)

Muurafwerking

Materiaal:	Baksteen, kalkpleister
Beschrijving:	De muren van de kelder zijn opgetrokken in baksteen. Aan de binnenzijde zijn de wanden bezet met een (kalk-)pleisterlaag.
Diagnose:	De muren zijn vervuild (o.a. stof). De muren vertonen tekenen van een slechte waterhuishouding.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, staal
Beschrijving:	De kelder is afgedekt met een vloer in troggewelven bestaande uit stalen liggers waartussen in baksteen gewelven zijn gemetseld.
Diagnose:	In goede staat, enkel wat vervuild (o.a. stof, spinnenwebben...).

Spiltrap

Materiaal:	Hout
Beschrijving:	De kelder is te bereiken via een neogotische houten spiltrap.
Diagnose:	In redelijke staat ondanks het vochtige klimaat.

Stookkelder

Erfgoedkenmerken

Ook deze kelder bevindt zich onder de sacristie maar is bereikbaar via een trap die is weggewerkt in een kast in de berging. Het betreft een latere toevoeging, waarschijnlijk in functie van de stookkelder.

De kelder doet momenteel dienst als technische ruimte (stookkelder) voor de luchtverwarmingsinstallatie. De verwarmingsinstallatie is ca. 26 jaar oud.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	Beton
Beschrijving:	Over heel de kelder is een betonnen vloer gestort. Niet origineel.
Diagnose:	De vloer is vervuild met mazout. Er is opstijgend vocht (grondwater) dat wordt weggepompt met een pomp. Het afschot van de betonvloer loopt niet naar de pompput waardoor er altijd water in de kelder staat.

Muurafwerking

Materiaal:	Baksteen, kalkpleister
Beschrijving:	De muren van de kelder zijn opgetrokken in baksteen. Aan de binnenzijde zijn de wanden bezet met een (kalk-)pleisterlaag.
Diagnose:	De muren zijn vervuild (o.a. stof). De muren vertonen tekenen van een slechte waterhuishouding.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, staal
Beschrijving:	De kelder is afgedekt met een vloer in troggewelven bestaande uit stalen liggers waartussen in baksteen gewelven zijn gemetseld.
Diagnose:	In goede staat, enkel wat vervuild (o.a. stof, spinnenwebben...).

Afb. 47. Het doksaal met orgel.

B.2. NIVEAU 0

Toren/zuidportaal

Erfgoedkenmerken

De toren is gepositioneerd aan de zuidzijde, tegen de lange gevel van het schip. Het inkomportaal is iets verhoogd ten opzichte van het straatniveau. Via een houten tochtsas komt men in de kerk. Boven de inkom bevindt zich het doksaal waar in de jaren 1950 een orgel is opgesteld. De vloer van het doksaal hangt relatief laag. Er zijn geen vensters in de toren waardoor de inkom vrij duister aandoet.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegel
Beschrijving:	Gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst blokpatroon, langs de randen is een boord aangebracht ter breedte van een tegel.
Diagnose:	De vloer vertoont zoutuitbloeiingen mogelijk ten gevolge van een hoge grondwaterstand.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepleistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die de natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld.

Roostering

Materiaal:	Hout
Beschrijving:	De roostering van het doksaal boven de inkom is uitgevoerd doormiddel van moer- en kinderbalken in eikenhout met daar overheen grenen beplanking. Alle overgangen zijn afgewerkt met houten profiellatjes. Het geheel is donkerbruin gebeitst.
Diagnose:	In goede staat. Plaatselijk vervuild.

Afb. 48. Het zuidportaal.

Afb. 49. Het plafond van het houten tochtportaal.

Tochtportaal

- Materiaal: eikenhout
- Beschrijving: Het tochtsas t.h.v. de zuidgevel bestaat uit vier deuren met bovenlichten. Haaks hierop staan er nog twee deuren.
- Diagnose: Het houtwerk is in goede staat, het glas-in-lood in de bovenlichten zit op veel plaatsen los en verschillende vensters zijn reeds uitgevallen en onoordeelkundig hersteld.

Wijwatervat

- Materiaal: marmer
- Beschrijving: Wijwatervat ingewerkt in de oostelijke muur van het zuidportaal
- Diagnose: In goede staat.

Afb. 50. De middenbeuk van het schip.

Schip

Erfgoedkenmerken

Het interieur wordt gekenmerkt door het typische aanzicht van een hallekerk met veel natuurlijk licht. Het schip oogt vrij smal en lang door de zuilengalerij die doorloopt tot aan het koor. Er is geen transept. Buiten de kapitelen zijn er weinig versieringen aangebracht wat het sobere karakter van de kerk versterkt.

Aan de westzijde is het inkomportaal met houten tochtsas waarboven zich een spitsboogvenster bevindt. Er wordt geen bijzondere nadruk gelegd op de inkom; het venster is identiek uitgevoerd als deze van de zijbeuken, met eenvoudig glas-in-lood.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegel
Beschrijving:	Gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst blokpatroon.
Diagnose:	De vloer vertoont zoutuitbloeiingen mogelijk ten gevolge van een hoge grondwaterstand. Het oppervlak vertoont verschillende ondulaties.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepleistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	Kruisribgewelven waarbij de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk zijn uitgevoerd. De ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking, enkel de sluitstenen lijken effectief in witte natuursteen te zijn uitgevoerd.
Diagnose:	In redelijke staat, plaatselijk is er scheurvorming.

Glas-in-loodraam

Materiaal:	glas en lood
Beschrijving:	Boven de buitendeur zit een spitsboogvenster met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
Diagnose:	Het glas-in-lood is sterk verweerd.

Afb. 51. De gewelven in het schip.

Afb. 52. Het tochtportaal.

Tochtportaal

- Materiaal: eikenhout
- Beschrijving: Het tochtsas t.h.v. de westgevel bestaat uit vier deuren en twee vaste panelen, allen met bovenlichten. Haaks hierop staan er nog twee deuren.
- Diagnose: Het houtwerk is in goede staat, het glas-in-lood in de bovenlichten zit op veel plaatsen los en enkele vensters zijn reeds uitgevallen en onoordeelkundig hersteld. De grote deuren klemmen. De scharnieren zijn iets uitgezakt

Preekstoel

- Materiaal: marmer
- Beschrijving: In het midden van de noordelijke zuilengalerij is in de jaren 1960-1970 een preekstoel geplaatst, afgewerkt met zwarte marmeren platen.
- Diagnose: In goede staat. Weinig elegant, storend element in het interieur.

Wijwatervat

- Materiaal: marmer
- Beschrijving: Wijwatervat ingewerkt in zowel de zuidelijke als de noordelijke muur van het westportaal
- Diagnose: In goede staat.

Binnendeur

- Materiaal: eikenhout
- Beschrijving: In de zuidelijke muur van het portaal bevindt zich een paneeldeur die toegang geeft tot de trappentoren.
- Diagnose: In goede staat.

Afb. 53. De noordelijke zijbeuk.

Noordelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De noordelijke zijbeuk bestaat uit een langgerekte ruimte met aan de zuidzijde een zuilengalerij en aan de noordzijde een rij spitsboogramen. Bijzonder zijn de twee in het muurvlak ingewerkte biechtstoelen en berging. Tegen de gevelmuur is een in koper gegraveerde kruisweg aangebracht.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegels
Beschrijving:	Gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst blokpatroon.
Diagnose:	De vloer vertoont zoutuitbloeiingen mogelijk ten gevolge van een hoge grondwaterstand. Het oppervlak vertoont verschillende ondulaties.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepoistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld. Er zijn geprononceerde sporen van vochtschade vanaf de geboorte van de gewelven naar beneden.

Zuilen

Materiaal:	Euville zandsteen
Beschrijving:	De zuilen zijn uitgevoerd in witte natuursteen (Euville). De gladde, ronde zuil is geplaatst op een tweeledige octogonale basis. De zuil wordt beëindigd met een koolbladkapiteel naar Brabantse traditie.
Diagnose	In goede staat.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	Kruisribgewelven waarbij de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk zijn uitgevoerd. De ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking, enkel de sluitstenen lijken effectief in witte natuursteen te zijn uitgevoerd.
Diagnose:	In redelijke staat, plaatselijk is er scheurvorming. Aan de gevelzijde is het metselwerk donkergekleurd door vocht.

Afb. 54. Glas-in-loodramen en vochtschade aan de gewelven en muur van de noordelijke zijbeuk.

Glas-in-loodraam

- Materiaal: glas en lood
- Beschrijving: Iedere travee is voorzien van een spitsboogvenster met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
- Diagnose: Het glas-in-lood is sterk verweerd, verschillende glazen zijn uitgevallen en plaatselijk zijn de raambruggen losgekomen. Aan de buitenzijde zijn netten geplaatst om personen te beschermen tegen afvallend materiaal.

Kruisweg

- Materiaal: koper
- Beschrijving: In zowel de noordelijke- als de zuidelijke zijbeuk is een kruisweg aangebracht. De kruisweg is gegraveerd koper (ca. 1904) naar ontwerp van Aloïs Hubertus Haan, een Antwerps edelsmid, is via bijzondere giften aangeschaft.
- Diagnose: Vervuild, in slechte omstandigheden bewaard gezien de problemen met de gevels.

Beeld gekruisigde Christus

- Materiaal: gepolychromeerd gips, hout
- Beschrijving: Het gipsen Christusbeeld is bevestigd tegen een houten kruis.
- Diagnose: In goede staat.

Afb. 55. De zuidelijke zijbeuk.

Zuidelijke zijbeuk

Erfgoedkenmerken

De zuidelijke zijbeuk bestaat net als de noordelijke uit een langgerekte ruimte die wordt onderbroken door het zuidelijke inkomportaal met doksaal erboven. Ook hier is er aan de noordzijde een zuilengalerij en aan de zuidzijde spitsboogramen. Identiek aan de noordelijke zijbeuk zijn er de twee in het muurvlak ingewerkte biechtstoelen en berging. Tegen de gevelmuur is een deel van een in koper gegraveerde kruisweg aangebracht.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegel
Beschrijving:	Gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst blokpatroon.
Diagnose:	De vloer vertoont zoutuitbloeiingen mogelijk ten gevolge van een hoge grondwaterstand. Het oppervlak vertoont verschillende ondulaties.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepoistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld. Er zijn geprononceerde sporen van vochtschade vanaf de geboorte van de gewelven naar beneden.

Zuilen

Materiaal:	Euville zandsteen
Beschrijving:	De zuilen zijn uitgevoerd in witte natuursteen (Euville). De gladde, ronde zuil is geplaatst op een tweeledige octogonale basis. De zuil wordt beëindigd met een koolbladkapiteel naar Brabantse traditie.
Diagnose	In goede staat.

Afb. 56. De zuidelijke zijbeuk.

Afb. 57. Drieluik Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand in de zuidelijke zijbeuk.

Gewelven

- Materiaal: baksteen, kalkpleister, kalkverf
- Beschrijving: Kruisribgewelven waarbij de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk zijn uitgevoerd. De ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking, enkel de sluitstenen lijken effectief in witte natuursteen te zijn uitgevoerd.
- Diagnose: In redelijke staat, plaatselijk is er scheurvorming. Aan de gevelzijde is het metselwerk donkergekleurd door vocht.

Glas-in-loodraam

- Materiaal: glas en lood
- Beschrijving: Iedere travee is voorzien van een spitsboogvenster met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
- Diagnose: Het glas-in-lood is sterk verweerd, verschillende glazen zijn uitgevallen en plaatselijk zijn de raambruggen losgekomen. Aan de buitenzijde zijn netten geplaatst om personen te beschermen tegen afvallend materiaal.

Kruisweg

- Materiaal: koper
- Beschrijving: In zowel de noordelijke- als de zuidelijke zijbeuk is een kruisweg aangebracht. De kruisweg is gegraveerd koper (ca. 1904) naar ontwerp van Aloïs Hubertus Haan, een Antwerps edelsmid, is via bijzondere giften aangeschaft.
- Diagnose: Vervuild, in slechte omstandigheden bewaard gezien de problemen met de gevels.

Beeld Jozef met kind Jezus

- Materiaal: gepolychromeerd gips
- Beschrijving: Wit overschilderd beeld met goudkleurige biesjes op sokkel.
- Diagnose: In goede staat. De lelie in de rechterhand ontbreekt.

Afb. 58. Het koor.

Koor

Erfgoedkenmerken

Het koor bevindt zich aan het uiteinde van het schip. Er is geen transept. Bij recente aanpassingen is het altaar verder naar voren geplaatst en is het podium verhoogd. Hierdoor lijkt een klassieke viering gecreëerd te zijn. Het koor heeft een vijfvlakse absis met evenveel spitsboogvensters waarin gebrandschilderd glas is aangebracht. Achter het altaar staat een typisch neogotisch retabel. De wanden worden afgewerkt met polychrome sjabloonschilderingen in de vorm van rode en roze imitatiegordijnen.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	marmermozaïek, zwarte marmer (gevlamd)
Beschrijving:	In het koor bevindt zich nog de originele bevloering in marmer mozaïek met een rode band en een witte invulling. Het uitgebreide altaarverhoog is uitgevoerd in zwarte geaderde marmer.
Diagnose:	In vrij goede staat, buiten de gebruikelijke slijtsporen.

Muurafwerking

Materiaal:	metselwerk, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De buitenmuren onder de vensters zijn met kalkpleisterwerk bezet en afgewerkt met een polychrome sjabloonschildering met Christusmonogrammen en -symbolen.
Diagnose:	In redelijke staat, sporen van een slechte waterhuishouding in de buitenmuur.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	Het vijfvlakse koor wordt half-koepelvormig overwelfd en sluit aan op de gewelven van het schip. Tussen ieder spitsboogvenster vertrekt een rib, bovenin het gewelf komen alle ribben samen op een cirkelvormige sluitsteen. Ook hier zijn de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk uitgevoerd, de ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking.
Diagnose:	In redelijke staat.

Afb. 59. Vier van de vijf glas-in-loodramen in het koor.

Afb. 60. Het hoofdaltaar in het koor.

Glas-in-loodramen

- Materiaal: gebrandschilderd glas en lood
- Beschrijving: De glasramen van het hoogkoor verbeelden taferelen uit het leven van de Heilige Familie. Het zijn giften van de Familie Wegge, mevr. Julia Loots, de Familie Van Bostraeten, Joannes Stockaer en mevr. Elisabeth Van In. In 1948 zijn de ramen gerestaureerd door Oscar Calders.
- Diagnose: Enkele lacunes waar te nemen, monelen vaak gescheurd waardoor risico op grote gevolgschade groot is.

Hoofdaltaar

- Materiaal: Euville zandsteen, koper
- Beschrijving: Het hoofdaltaar in Euville heeft een retabel met reliëfs in gedreven koperwerk met taferelen uit het leven van de Heilige Familie.
- Diagnose: In goede staat.

Lichtarmaturen

- Materiaal: koper
- Beschrijving: Koperen lichtarmaturen in het koor bevestigd tegen de wanden van het koor.
- Diagnose: In redelijke staat. De lichtarmaturen zouden in 2007 zijn gerestaureerd. Desondanks vertonen zij vandaag opnieuw enkele gebreken. Elektrische bedrading is te vernieuwen, geschikte lampen te kiezen (niet eender welk 'peertje'). Ook de stopcontacten zijn te vernieuwen.

Afb. 61. De noordelijke zijkapel.

Zijkapellen

Erfgoedkenmerken

De zijkapellen zijn qua opzet een spiegelbeeld van elkaar. Links is de kapel gewijd aan Christus van het Heilig Hart, rechts is de kapel gewijd aan Onze Lieve Vrouw met Kind. Achter het altaar in witte natuursteen (Euville) bevinden zich sjabloonschilderingen met respectievelijk Christus- of Maria monogrammen en florale motieven. Uitzonderlijk is het rijk uitgewerkte koperen lichtarmatuur rond de beelden in gepolychromeerd gips.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	marmermozaïek, 'Belgische' zwarte marmer
Beschrijving:	Op het vloerniveau van de kerk bevindt zich in de zijkapellen een bevoering in marmer mozaïek met een rode band en een witte invulling. Het podium waar het altaar op staat is uitgevoerd in zwarte marmer.
Diagnose:	In vrij goede staat, buiten de gebruikelijke slijtsporen.

Muurafwerking

Materiaal:	metselwerk, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De buitenmuren onder de vensters zijn met kalkpleisterwerk bezet en afgewerkt met een polychrome sjabloonschildering met Christus- en Mariamonogrammen.
Diagnose:	In redelijke staat, sporen van een slechte waterhuishouding in de buitenmuur, druipsporen over het schilderwerk.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	Kruisribgewelven waarbij de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk zijn uitgevoerd. De ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking, enkel de sluitstenen lijken effectief in witte natuursteen te zijn uitgevoerd.
Diagnose:	In redelijke staat, plaatselijk is er scheurvorming. Aan de gevelzijde is het metselwerk donkergekleurd door vocht.

Glas-in-loodraam

Materiaal:	glas en lood
Beschrijving:	Spitsboogvenster met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
Diagnose:	Het glas-in-lood is sterk verweerd, enkele glazen zijn uitgevallen.

Afb. 62. De zuidelijke zijkapel.

Altaar

- Materiaal: Euville zandsteen, koper
- Beschrijving: Het altaar in Euville zandsteen is aan de voorzijde verrijkt met vier kleine pilasters. De gepolychromeerde gipsen beelden staan op een verhoog bovenop het altaar dat verder vrij eenvoudig is afgewerkt.
- Diagnose: In goede staat.

Lichtarmaturen

- Materiaal: koper
- Beschrijving: De koperen lichtarmaturen rond de beelden zijn bevestigd op het altaar en geven de beelden een verlichtte kroon.
- Diagnose: In redelijke staat. De lichtarmaturen zouden in 2007 zijn gerestaureerd. Desondanks vertonen zij vandaag opnieuw enkele gebreken. Elektrische bedrading is te vernieuwen, geschikte lampen te kiezen (niet eender welk 'peertje'). Ook de stopcontacten zijn te vernieuwen

Afb. 63. De doopkapel.

Doopkapel

Erfgoedkenmerken

De doopkapel is wellicht de meest interessante ruimte van het gebouw, vooral omdat deze bewaard is met vrijwel alle verschillende neogotische attributen en meubilair. Het doopvont met deksel aan een beweegbare arm in smeedijzer is hierin letterlijk en figuurlijk het middelpunt. Het is een mooi ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan. Het doopvont zelf rust op twee pilaren en is volledig in donker verzoette blauwe steen uitgevoerd.

De ruimte zelf is half-cirkelvormig en sluit aan tegen de kop van de noordelijke zijbeuk. De ronde vorm wordt verdeeld in 5 delen waarin iedere keer een spitsboogvenster is aangebracht, het meest linkse deel is blind. De raamopeningen staan in verhouding tot het volume en dragen bij aan de bijzondere sfeer in de ruimte.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegel
Beschrijving:	Gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst blokpatroon.
Diagnose:	De vloer vertoont zoutuitbloeiingen mogelijk ten gevolge van een hoge grondwaterstand. Het oppervlak vertoont verschillende ondulaties.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepleistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld. Er zijn geprononceerde sporen van vochtschade vanaf de geboorte van de gewelven naar beneden.

Gewelven

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De vijfvlakse doopkapel wordt half-koepelvormig overwelfd. Tussen ieder spitsboogvenster vertrekt een rib, bovenin het gewelf komen alle ribben samen op een cirkelvormige sluitsteen. Ook hier zijn de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk uitgevoerd, de ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking. De afmetingen van de ribben is niet aangepast waardoor deze nogal zwaar ogen. Het lijkt erop dat tegen de sluitsteen een sierelement was aangebracht, maar dit is verdwenen (centraal zit op wat een gebroken smeedijzeren anker lijkt te zijn).

Afb. 64. De doopvont.

Diagnose: In redelijke staat. In de spitsboog naar de zijbeuk is scheurvorming waar te nemen.

Glas-in-loodraam

Materiaal: glas en lood

Beschrijving: Spitsboogvenster met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.

Diagnose: Het glas-in-lood is sterk verweerd, in het meest rechtse raam is het onderste paneel verdwenen en dichtgezet met een plaat.

Doopvont

Materiaal: Blauwe hardsteen, donker verzoet

Beschrijving: Massief ogend doopvont in vrijwel zwarte natuursteen geplaatst op twee lage kolommen met octogonale basis.

Diagnose: In redelijke staat, de steen dient te worden gereinigd en opnieuw gevoed.

Deksel doopvont met arm

Materiaal: koper, smeedijzer

Beschrijving: Doopvont met deksel aan een beweegbare arm in smeedijzer naar ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan, geschenk van de familie Van Bostraeten. De smeedijzeren zwenkende arm in neogotische stijl, waaraan het deksel is opgehangen, is versierd met torsen, krullen, klavers en punten.

Diagnose: In goede staat, licht vervuild.

Hekwerk

Materiaal: Smeedijzer

Beschrijving: De doopkapel wordt afgesloten door een smeedijzeren hekwerk. Het betreft een laag hek met vierkante verdelingen die zijn opgevuld met cirkels en krullen, bovenaan afgewerkt met punten en klavers.

Diagnose: In goede staat.

Neogotisch meubilair

Materiaal: eikenhout

Beschrijving: In de doopkapel zijn verschillende neogotische meubelstukken opgesteld zoals een lage kast, twee hoge smalle tafeltjes, in de muur ingewerkt kastje met lessenaar en een bankje.

Diagnose: In redelijke staat, aangetast door houtborende insecten.

Afb. 65. De sacristie.

Afb. 66. De sacristie.

Sacristie

Erfgoedkenmerken

De sacristie is vrij eenvoudig geconcipeerd en daarnaast aangetast door de verschillende praktische toevoegingen en aanpassingen. Ook het meubilair is eenvoudig van opzet; een lage, diepe kast tegen de gevelwand en twee kastjes op hoogte erboven. Centraal is de moederklok opgesteld die het torenuurwerk bediend. Een interessant element is wel de handenwasser met erboven het opschrift “ante missam post” en twee haken op de uiteinden.

Aansluitend aan de sacristie is er de inkom die tevens toegang geeft tot de meest oostelijke trappentoren. De kleine ruimte is overwelfd terwijl de sacristie zelf een plafond heeft met moeder- en kinderbalken.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	hout, vinyl, cementtegel
Beschrijving:	De vloer van de sacristie bevindt zich boven de kelders. Boven de gewelven van de kelder is een houten roostering aangebracht. Op dit moment ligt hier een vinyl vloerbekleding bovenop met imitatie gele natuursteen tekening. In het inkomsgas liggen gele en zwarte cementtegels in diagonaal geplaatst dambordpatroon.
Diagnose:	In redelijke staat.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepreistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld. Er zijn geprononceerde sporen van vochtschade vanaf de geboorte van de gewelven naar beneden.

Roostering

Materiaal:	Hout
Beschrijving:	De roostering van de zolder boven de sacristie is uitgevoerd doormiddel van moer- en kinderbalken in eikenhout met daar overheen grenen beplanking. Alle overgangen zijn afgewerkt met houten profielatjes. Het geheel is donkerbruin gebeitst.
Diagnose:	In goede staat. Plaatselijk vervuild.

Afb. 67. De sacristie.

Afb. 68. De sacristie.

Gewelf

Materiaal:	baksteen
Beschrijving:	In het inkomspas is een kruisgewelf in rode baksteen zonder ribben aangebracht.
Diagnose	In goede staat.

Glas-in-loodraam

Materiaal:	glas en lood
Beschrijving:	Rondboogvenster (van binnenuit is enkel een vierkant raam zichtbaar) met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
Diagnose:	Het glas-in-lood is verweerd/vervuild.

Sacristiekasten

Materiaal:	eikenhout
Beschrijving:	De eikenhouten sacristiekasten zijn eenvoudig van opzet; paneeldeuren met plooien in hoogrelief en een (dun) werkblad.
Diagnose:	In goede staat.

Moederklok

Materiaal:	eikenhout
Beschrijving:	Eenvoudige moederklok in houten kast met gehamerd glazen front.
Diagnose:	In goede staat.

Handenwasser

Materiaal:	porselein
Beschrijving:	De handenwasser bestaat uit een porseleinen vat met deksel waarop onderaan een koperen kraantje is gemonteerd. Hieronder bevindt zich een porseleinen zeepbakje in schelpvorm en een rechthoekig porseleinen opvangbak/schaal. Boven de handenwasser is een houten paneel aangebracht met het opschrift "Ante Missan Post" (voor de mis en na) en op de uiteinden een koperen haak. De verschillende porseleinen elementen zijn bevestigd op een houten ondersteuningsplaat/console.
Diagnose:	In redelijke staat. Het hout is verschaald, het koperen kraantje geoxideerd. Het opvangbakje is vervuild en wordt gebruikt als verkeerdelijk gebruikt (er staan o.a. resten van kaarsen in). De opvangbak is gescheurd.

Afb. 69. De weggewerkte toegang tot de kelder in de berging.

Berging

Erfgoedkenmerken

Volledig utilitaire ruimte met kastenwand, toegang naar de stookkelder, toilet en berging voor schoonmaakmiddelen. Het betreft vooral latere toevoegingen; zo is de keldertoegang, die is weggewerkt in een houten omkasting, verwezenlijkt wanneer de verwarmingsinstallatie is aangelegd. Het toilet en de poetsberging zijn gecreëerd door het toevoegen van een scheidingswand.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	cementtegel
Beschrijving:	Gele cementtegels in halfsteens verband gelegd op volle grond.
Diagnose:	Het oppervlak vertoont verschillende ondulaties en er zijn meerdere herstellingen uitgevoerd.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepoetsing is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is verschillende malen hersteld. Naast de meterkast is er een klein strookje waar er wel schijnvoegen zijn aangebracht in het pleisterwerk, maar waar deze niet zijn benadrukt door een grijze verf. Mogelijk gaat het hier om de initiële afwerking en zijn de grijze voegen een latere ingeving. Alleszins geeft deze manier van werken een natuurlijkere uitstraling en wordt het aanzicht van natuursteen sterker benaderd.

Plafond

Materiaal:	Hout, PVC
Beschrijving:	De roostering van de zolder boven de berging is uitgevoerd doormiddel van moer- en kinderbalken in eikenhout met daar overheen grenen beplanking. Alle overgangen zijn afgewerkt met houten profiellatjes. Het geheel is donkerbruin gebeitst. In het toilet en de poetsberging zijn witte PVC schroten tegen de roostering aangebracht.
Diagnose:	In redelijke staat, het hout is plaatselijk verschaald, sporen van (oude) lekkages.

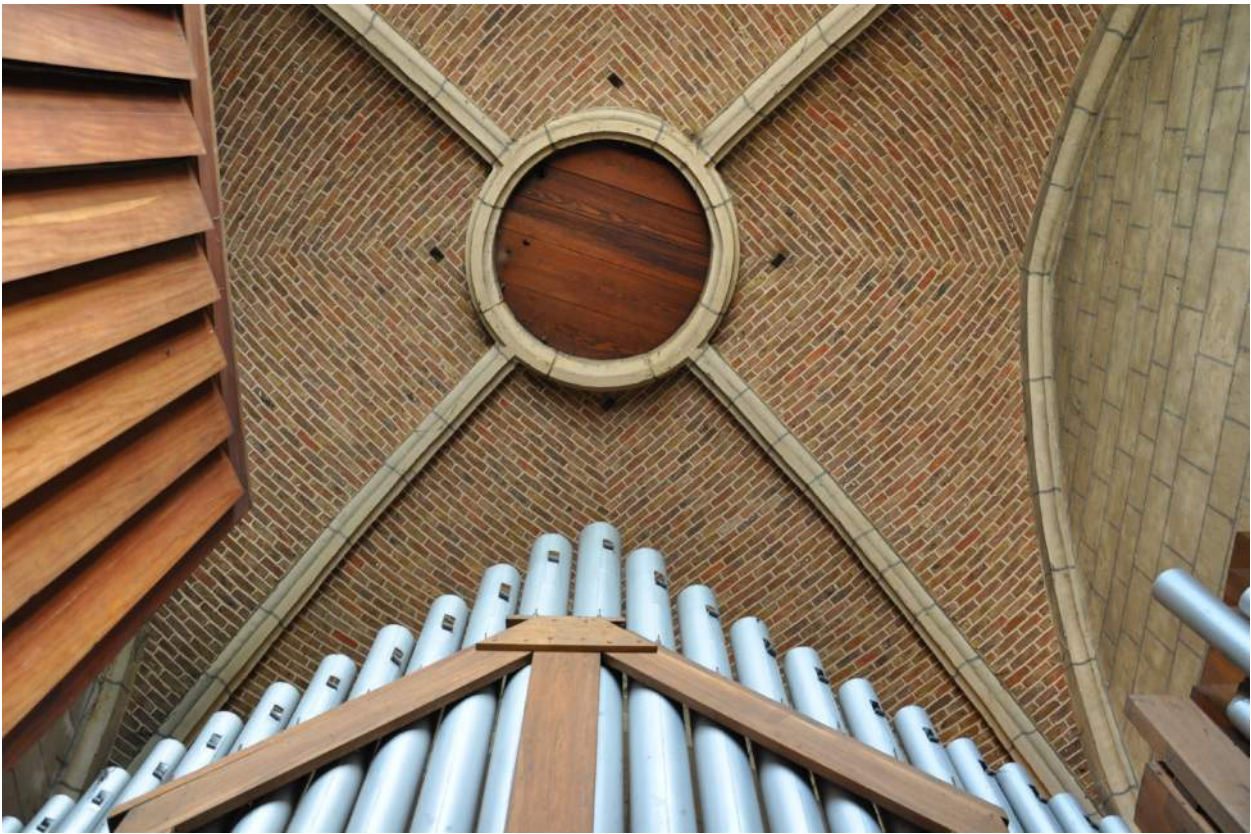
Afb. 70. De gewadenkasten in de berging.

Glas-in-loodraam

- Materiaal: glas en lood
- Beschrijving: Rondboogvenster (van binnenuit is enkel een vierkant raam zichtbaar) met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.
- Diagnose: Het glas-in-lood is verweerd/vervuild.

Gewadenkasten

- Materiaal: eikenhout
- Beschrijving: Tegen de westelijke wand van de berging is een gewadenkasten aangebracht. Deze is vernist en ondertussen is de vernislaag sterk vergeeld wat erg storend werkt. Mogelijk is de vernislaag aangebracht als bescherming tegen de houtborende insecten die kasten hebben aangevreten.
- Diagnose: In redelijke staat; inactieve aantasting door *Anobium Punctatum* (gewone houtworm).

Afb. 71. Het gewelf boven het doksaal met de opening voor het ophalen van de klokken.

Afb. 72. Het doksaal.

B.3. NIVEAU +1

Doksaal

Erfgoedkenmerken

Boven het zuidelijke inkomportaal bevindt zich het doksaal waarop een orgel is geplaatst. Dit orgel, gebouwd door het huis Gerard D'Hond uit Herselt, werd op 15 maart 1953 in tegenwoordigheid van E.H. deken Berghmans en de burgerlijke overheden ingezegend.

Erfgoedelementen

Vloeren

Materiaal:	hout, tapijt
Beschrijving:	Op de houten beplanking is een grijs kortharig tapijt (niet origineel) gelegd.
Diagnose:	Het tapijt is vervuild.

Muurafwerking

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	De muren zijn uitgevoerd in baksteen metselwerk waartegen een kalkbepoistering is aangebracht. In het pleisterwerk zijn schijnvoegen aangebracht en vervolgens is dit geschilderd in een kleur die witte natuursteen sterk benaderd. Het aanzicht van natuursteen wordt nog verder benaderd door het aanbrengen van een imitatie frijnslag.
Diagnose:	De muurafwerking is sterk vervuild, verweerd en reeds verschillende malen hersteld. Enkele delen van de bepleistering zijn losgekomen; de bakstenen basis is zichtbaar.

Gewelf

Materiaal:	baksteen, kalkpleister, kalkverf
Beschrijving:	Kruisribgewelf waarbij de gewelfvlakken in zichtbaar rood metselwerk zijn uitgevoerd. De ribben en bogen in baksteen zijn voorzien van imitatie natuursteen afwerking, enkel de sluitstenen lijken effectief in witte natuursteen te zijn uitgevoerd.
Diagnose:	In vrij slechte staat, van verschillende ribben heeft de bepleistering gelost. De gewelfvlakken lijken in vrij goede staat te verkeren.

Afb. 73. Het orgel.

Orgel (niet opgenomen in de bescherming)

Materiaal:	Hout, tin (leer, papier,...)
Beschrijving:	Orgel uit 1953 van de hand van Gerard D'Hond. Het orgel neemt vrijwel het volledige doksaal in en telt een twintigtal registers.
Diagnose:	Het orgel is niet meer bespeelbaar. De kast en het binnenwerk zijn wel in redelijke staat, een enkele pijp is geplooid. Groot onderhoud is noodzakelijk.

Afb. 74. De zolder boven het schip.

Afb. 75. Het glas-in-loodraam in de westelijke topgevel van het schip.

Zolders schip en koor

Erfgoedkenmerken

Vanuit het westelijke inkomportaal voert een trappentoren met neogotische spiltrap naar de zolder van het schip (de drie trappentorentjes zijn identiek qua opzet). De dakstructuur van het schip bestaat uit spanten (en niet uit gebinten) met hierop gordingen die de kepers en de bebording dragen. De voet van de spanten staan op een horizontale trekker. De spantbenen worden onderaan versterkt door kappoten. Op ca. 2/3 bevindt zich een dubbele hanenbalk met geschoorde makelaar.

Over de gewelven zijn loopbruggen aangebracht waardoor de zolders goed bereikbaar zijn. Naar iedere travee van de zijbeuk loopt een loopbrug (2007) omlaag zodat de zolders van de 'zijkapellen' toegankelijk zijn. Een metalen trekker t.h.v. de muurplaten bemoeilijkt de doorgang naar de kleine zolders.

Diagnose: De zolders zijn goed onderhouden, enkel bovenaan de trappentoren is er een opeenhoping van duivenmest. De aantasting door houtborende insecten dient opgevolgd te worden.

Erfgoedelementen

Glas-in-loodraam

Materiaal: glas en lood

Beschrijving: Klein rond venster in de westelijke topgevel voorzien van drielob met gelood glas. Het raam bestaat uit blank en gekleurd glas, gelood in een ruitmotief.

Diagnose: Het glas-in-lood is verweerd/vervuild. Er ontbreken enkele ruitjes.

Afb. 76. Een van de zolders boven de zijbeuken.

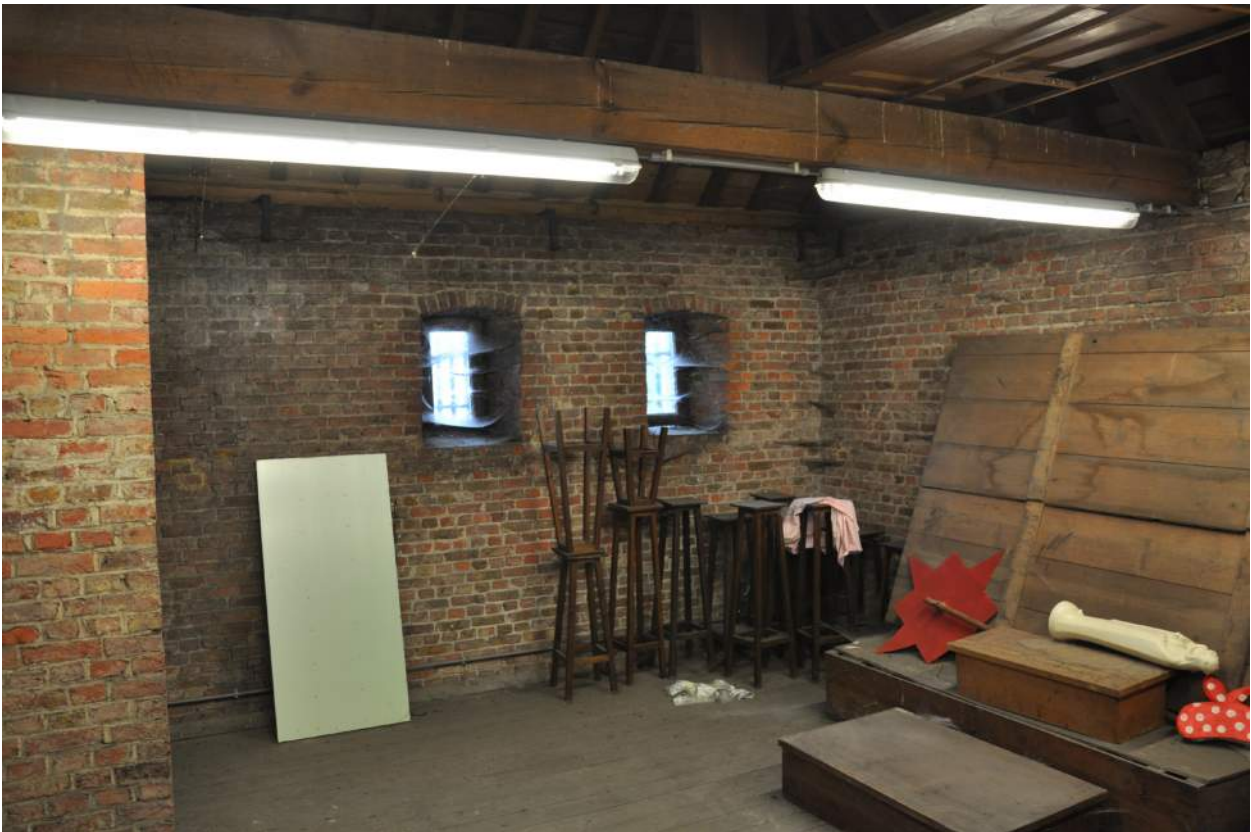
Zolders zijbeuken

De dakstructuur boven de zolders van de zijbeuken (de 'zijkapellen') is uitgevoerd doormiddel van een eenvoudig schaarspant met een dubbele hanenbalk waar de gordingen op geplaatst zijn. In de gevel zijn er smalle lichtopeningen die recent zijn dichtgezet met een glasplaat. Ook hier zijn er loopbruggen.

Diagnose: De ruimte lijkt vrij te zijn van duiven. Niet direct sporen aanwezig die wijzen naar de oorzaak van de vochtaftekeningen in het interieur.

Afb. 77. De dakstructuur van de zolder boven de sacristie.

Afb. 78. De zolder boven de sacristie.

Zolder sacristie

De dakstructuur boven de sacristie is uitgevoerd doormiddel van twee eenvoudige nokstijlspanten dewelke de nokbalk en de hoekkepers van het schilddak dragen. Aan de goten zijn verschillende aanpassingen (vermoedelijk in 2007) gebeurd (verbreed), waarschijnlijk raakten deze gemakkelijk verstopt.

Diagnose: De ruimte lijkt vrij te zijn van duiven. Er staan verschillende afgedankte elementen zoals een gewadenkast, kandelaars en polychroom geschilderde baldakijntjes.

Afb. 79. De eerste torenkamer met het uurwerk.

Afb. 80. De tweede torenkamer waar de klokken staan opgesteld.

Torenkamers

Boven het zuidelijke inkomportaal en het doksaal bevinden zich nog drie torenkamers. De eerste is te bereiken via de trappentoren tegen de toren en leidt naar een hoge ruimte waar het torenuurwerk staat opgesteld in een beglaasde houten kast. De houten tussenvloeren in de toren zijn vernieuwd in 2007.

Het voormalige uurwerk werd vervaardigd door Michiels uit Mechelen in 1927. Dit oude uurwerk is ter plaatse gebleven maar wordt niet optimaal bewaard. Rond 1970 is de huidige aandrijving van het torenuurwerk geplaatst. In de jaren 1990 zijn de wijzerplaten vervangen door drie massieve kunststof wijzerplaten en één kunststof wijzerplaat, type skelet.

De tweede torenkamer is vanaf de eerste torenkamer te bereiken via een vaste kooiladder (2007). Dit is het niveau waar de klokken staan opgesteld. Momenteel staan er drie luidklokken opgesteld. De oudste is de klok met de naam "Francisca Maria". Deze werd tot de oorlogsjaren (1914) vergezeld door de klok "Francisca Catherina", maar werd door de Duitsers meegenomen. Bij het 50-jarig jubileum van de parochie werd deze klok vervangen door twee nieuwe klokken: de Maria-klok en de Jozef-klok. De luidinstallatie MOVOTRON MODULAIR voor de drie klokken is ontworpen en geïnstalleerd in 2005. Ze kan enkel manueel bediend worden. De galmberden werden in 2007 vernieuwd. De klokken maken deel uit van de bescherming van de kerk als monument.

Het hoogste niveau in de toren bevindt zich ter hoogte van de naaldspits.

Diagnose:	Een enkele balkkop van de dakstructuur is aangetast, maar verder lijkt deze in orde. Oude torenuurwerk (incl. kast) wordt niet optimaal bewaard. Op het niveau van de klokken liggen verschillende karkassen van vogels; duivenwering is niet in orde. Klokken te onderhouden (o.a. reinigen). Dakstructuur met enkele kleine gebreken.
-----------	--

Erfgoedelementen

Maria-klok

Materiaal:	brons
Beschrijving:	De Maria-klok weegt 700kg en is een gift van de parochianen ter herinnering aan het 50-jarig jubileum van de parochie. Ze draagt de tekst: 'De levenden roep ik. De doden beweene ik. De hemel dank ik.' De peter was Pierre van Bostraeten. De meter was mevrouw de Meester de Ravenstein.
Diagnose:	<ul style="list-style-type: none"> - De klok is in relatief goede staat. - De elektromagnetische klephamer is 32 jaar oud en vertoont algemene slijtage. De levensverwachting van een dergelijke hamer is 30 à 35 jaar oud. - De klepels en de klepelklappen zijn onderhevig aan slijtage. - De metalen onderdelen van de luidbruggen en klokstoel zijn verroest.

Afb. 81. De Francisca Maria klok.

Jozef-klok

- Materiaal: brons
- Beschrijving: De Jozef-klok weegt 500 kg en draagt de tekst: 'Mijn kinderen schonken mij. De vijanden roofden mij. Bevrijders herwonnen mij.'. De peter was Alfons Sluyts. De meter was mevrouw Huysmans-Bats.
- Diagnose:
- De klok is in relatief goede staat.
  - De klepels en de klepelklappen zijn onderhevig aan slijtage.
  - De metalen onderdelen van de luidbruggen en klokstoel zijn verroest.

Francisca Maria klok

- Materiaal: brons
- Beschrijving: De klok weegt 350 kg en draagt als opschrift: 'Fudit Felix Van Aerschodt Lovaniensis 1904'. De peter was Fr. Fierens. De meter was mevrouw van Bostraeten-Voet.
- Diagnose:
- De klok is in relatief goede staat.
  - De klepels en de klepelklappen zijn onderhevig aan slijtage.
  - De metalen onderdelen van de luidbruggen en klokstoel zijn verroest.

Afb. 82. De pastorie en de kerk.

Afb. 83. Het hekwerk tussen de pastorie en de kerk.

3.2. Pastorie met tuin

A. EXTERIEUR

A.1. OMGEVING

Stadsgezicht

Erfgoedkenmerken

Het beschermde stadgezicht bestaat uit een harmonieus geheel gevormd door de kerk, de pastorie, de pastorietauin en een smeedijzeren hekwerk dat de twee gebouwen verbindt en de tuin afsluit. De site bevindt zich op de rand van de vroegere Kuip van Lier. Door de demografische ontwikkeling aan het einde van de 19de eeuw was er behoefte aan een bijkomende parochie in Lier en een goed bereikbare kerk. Door haar ligging aan de stadsrand is de site een belangrijk onderdeel van de Lierse sky-line geworden en gebleven.

De verschillende elementen zijn als geheel geconcipeerd door dezelfde architect en uitgevoerd in dezelfde materialen en bijpassende stijl, nl. de neogotiek.

Erfgoedelementen

Kerkgebouw en pastorie

Zie voor een gedetailleerde omschrijving hoofdstukken 3.1 en 3.2.

Hekwerk

Materiaal:	Smeedijzer
Beschrijving:	Het hekwerk dat de pastorie met de kerk verbindt is waarschijnlijk van dezelfde makelij als het smeedwerk van de doopkapel. Het betreft een mooi uitgewerkt hekwerk bestaande uit een dubbel poorthek met aan weerszijde vier elementen tussen vijf stijlen met bekroning. De elementen bestaan uit een maaswerk van telkens vier horizontale en vijf verticale staven. Centraal zijn er afwisselend cirkel- of ruitvormen die worden versierd met krullen, punten en bladeren. De verticale staven worden bovenaan afgewerkt met afwisselend bloemen en kraaienpoten. Ook aan de oostzijde van de kerk bevinden zich nog twee stukken hekwerk waaraan vrij recent nieuwe elementen zijn toegevoegd. Er is enigszins getracht aan te sluiten bij de bestaande delen.
Diagnose:	Het smeedwerk is in vrij goede staat. Recent werd er een onoordeelkundige aanpassing gedaan aan het poortgedeelte. De scharnieren werden afgezaagd en stalen elementen werden

Afb. 84. De bastenen tuinmuur met natuurstenen dekstenen.

Afb. 85. De tuin van de pastorie, gebruikt als speelplaats voor de school.

aangelast en met draadstangen verbonden met de stijlen; e.e.a. vermoedelijk om het functioneren van de poort te verbeteren. Ook werd er een vrij dikke coating aangebracht wat afbreuk doet aan het aspect van het smeedwerk.

Tuinmuur

Materiaal;	baksteen, natuursteen
Beschrijving:	Eenvoudige ca. 2,5 meter hoge tuinmuur in rode baksteen met natuurstenen muurdeksteen
Diagnose:	Het baksteen metselwerk is nog in redelijke staat. Het voegwerk is na te zien. De muurdekstenen zijn vervuild en de voegen dienen hersteld te worden.

Tuin van de pastorie

Samenstelling:	gras, bomen, verhardingen en attributen i.f.v. de bestemming als speelplaats voor de school.
Beschrijving:	De binnenruimte is ingevuld met een grasveld met verspreid verschillende grote bomen (o.a. berk, beuk, den,...) en enkele verhardingen in betonstenen. Verspreid staan er verschillende speeltoestellen, picknicktafels, een doel, etc.
Diagnose:	De huidige invulling van de tuin bevat vrijwel geen authentieke elementen meer (bv. fruitbomen, kasseiverhardingen,...), toch is de groene ruimte belangrijk in het stadsgezicht en versterkt het de erfgoedwaarde van het geheel.

Afb. 86. De vanaf de straat zichtbare gevels van de pastorie.

Afb. 87. De overige gevels.

A.2. GEVELS

Erfgoedkenmerken

De vanaf de straat zichtbare zijden van het eenvoudige volume onder zadeldak zijn uitgevoerd in dezelfde natuursteen (Montauban en Euville) als de kerk en vormen hierdoor een duidelijke eenheid. Deze verbinding wordt nog verder versterkt door het smeedijzeren hekwerk in neogotische stijl dat de twee gebouwen fysiek met elkaar verbindt. De niet zichtbare zijden van het gebouw en de aanbouwen zijn uitgevoerd in rode baksteen.

Erfgoedelementen

Natuurstenen parament

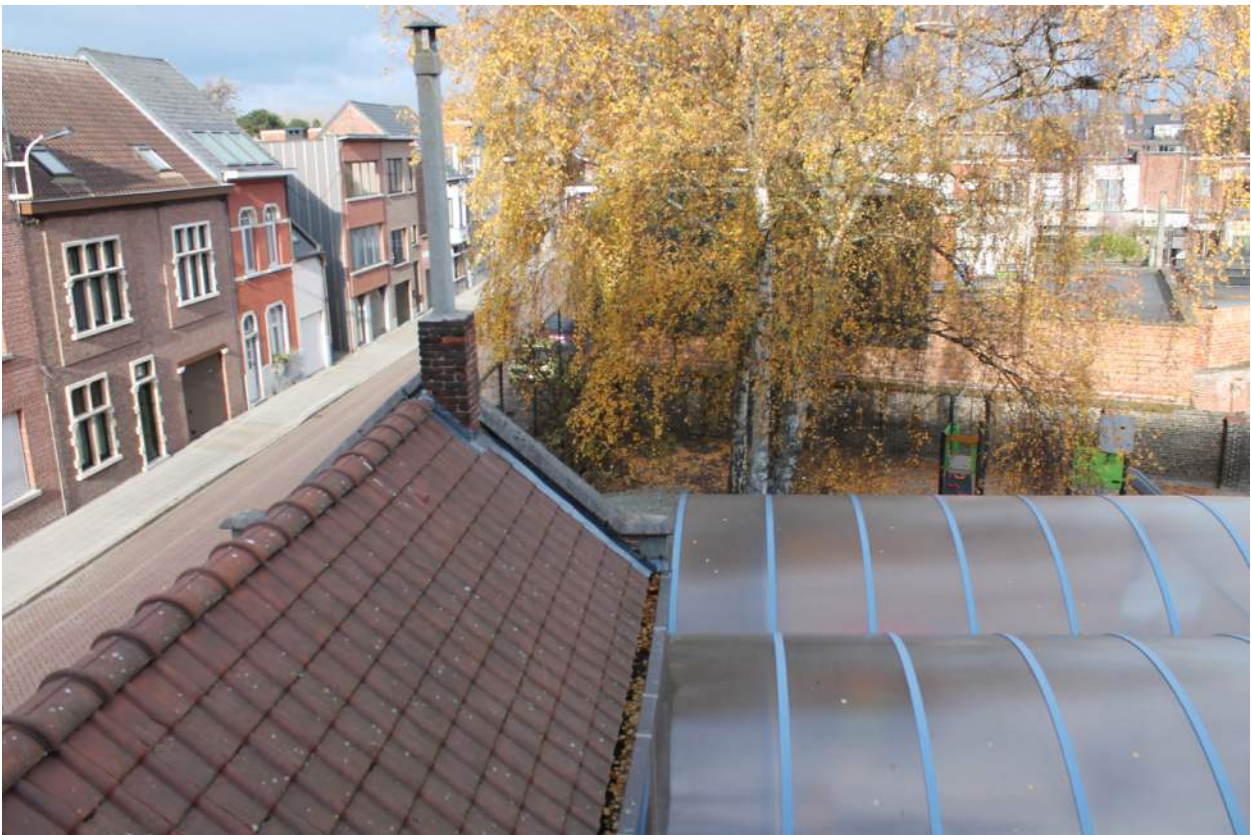
Materiaal:	Montauban en Euville zandsteen
Beschrijving:	Het gevelparement bestaat uit een lichtgele Montauban zandsteen met o.a. lijsten, afzaten, en andere sierelementen in (grijs verweerde) Euville kalksteen.
Diagnose:	In redelijke staat, vervuild langs regenwaterafvoer en onder lijsten, voegwerk op verschillende plaatsen uitgevallen. Kleine beschadigingen van het natuursteen lijstwerk. Baksteen metselwerk in goede staat.

Baksteen parament

Materiaal:	baksteen
Beschrijving:	rode baksteen, handvorm
Diagnose:	Het baksteen metselwerk verkeert in goede staat

Afb. 88. Grijs vezelcementleien bedekken het dak van de hoofdbouw.

Afb. 89. De dakbedekking van het bijgebouw bestaat uit rode keramische dakpannen.

A.3. DAKEN

Erfgoedkenmerken

Het dak van de pastorie ging volledig verloren tijdens de laatste wereldoorlog. Het betreft een vereenvoudigde reconstructie. Door de binnenaafwerkingen in gipskartonplaten is de dakstructuur niet zichtbaar. Het dak van het hoofdgebouw is afgewerkt met (mogelijk asbesthoudende) vezelcementleien. De bijbouwen hebben een pannendak (stormpannen).

Erfgoedelementen

Dakstructuur

Materiaal:	grenenhout (vermoedelijk)
Beschrijving:	Vermoedelijk bestaat de dakstructuur uit houten spanten in grenenhout, waarop een keperwerk en bebording is aangebracht. Aan de binnenzijde is het dak afgewerkt met een gipskartonplaat afwerking.
Diagnose:	Er zijn geen sporen die duiden op problemen met de dakstructuur. De bovenste punt van het dak is niet bereikbaar.

Dakbedekking hoofdbouw

Materiaal:	grijze vezelcementleien
Beschrijving:	De vezelcementleien zijn in maasdekking geplaatst (genageld), maar door het grotere formaat en de onnatuurlijke verwerking is het verschil met natuurleien overduidelijk. Het grotere formaat kan ook duiden op een referentie naar een groot formaat natuurleien dat begin 20ste eeuw regelmatig werd toegepast.
Diagnose:	De kunstleien zijn sterk verweerd en zouden mogelijk asbesthoudend kunnen zijn.

Dakbedekking bijgebouw

Materiaal:	keramische dakpannen
Beschrijving:	Rode keramische dakpannen van het type 'stormpan'.
Diagnose:	De dakpannen zijn in goede staat.

Dakaansluitingen

Materiaal:	lood
Beschrijving:	De aansluitingen van het dak met de gevel zijn voorzien van loden slabben.
Diagnose:	Het lood is in goede staat; wel witte aanslag op de leien

Afb. 90. De regenwaterafvoer tegen de zijgevel.

Dak – en regenwaterafvoer

Materiaal:	koper
Beschrijving:	Tegen de zijgevel bevindt zich een koperen goot. Via een vergaarbak en een koperen buis watert deze goot af.
Diagnose:	Het koper is in goede staat.

Afb. 91. De toegangsdeur en rechthoekige vensters van de pastorie.

A.4. BUITENSCHRIJNWERK

Erfgoedkenmerken

De pastorie is voorzien van houten buitenschrijnwerk. Vooral de voordeur is interessant en is mogelijk bewaard gebleven of hersteld nadat de pastorie uitbrandde in 1940. De korfboogdeur is gevat in een geprofileerde omlijsting onder een waterlijst en een bolkozijn.

Erfgoedelementen

Rechthoekig vensters

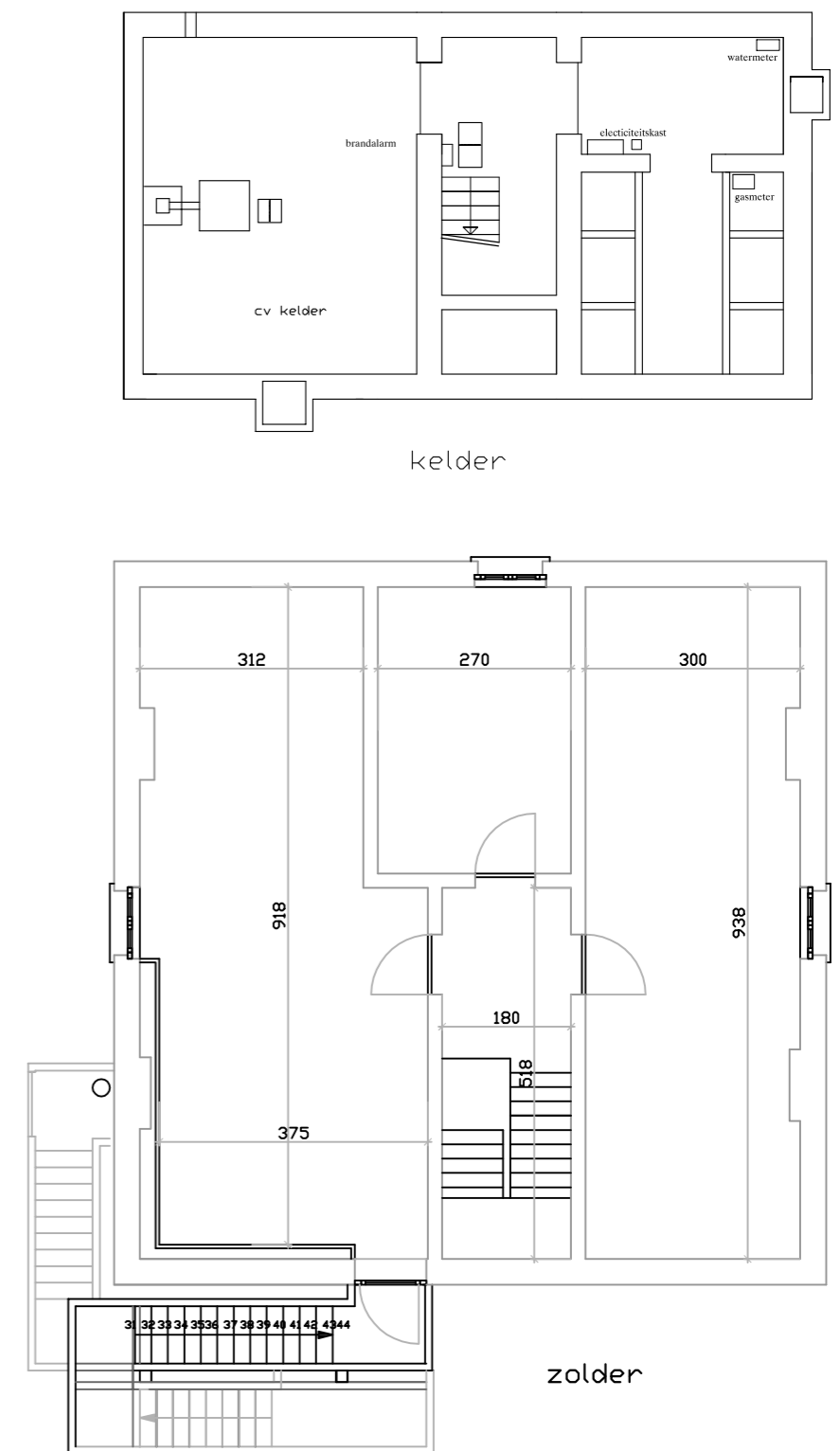
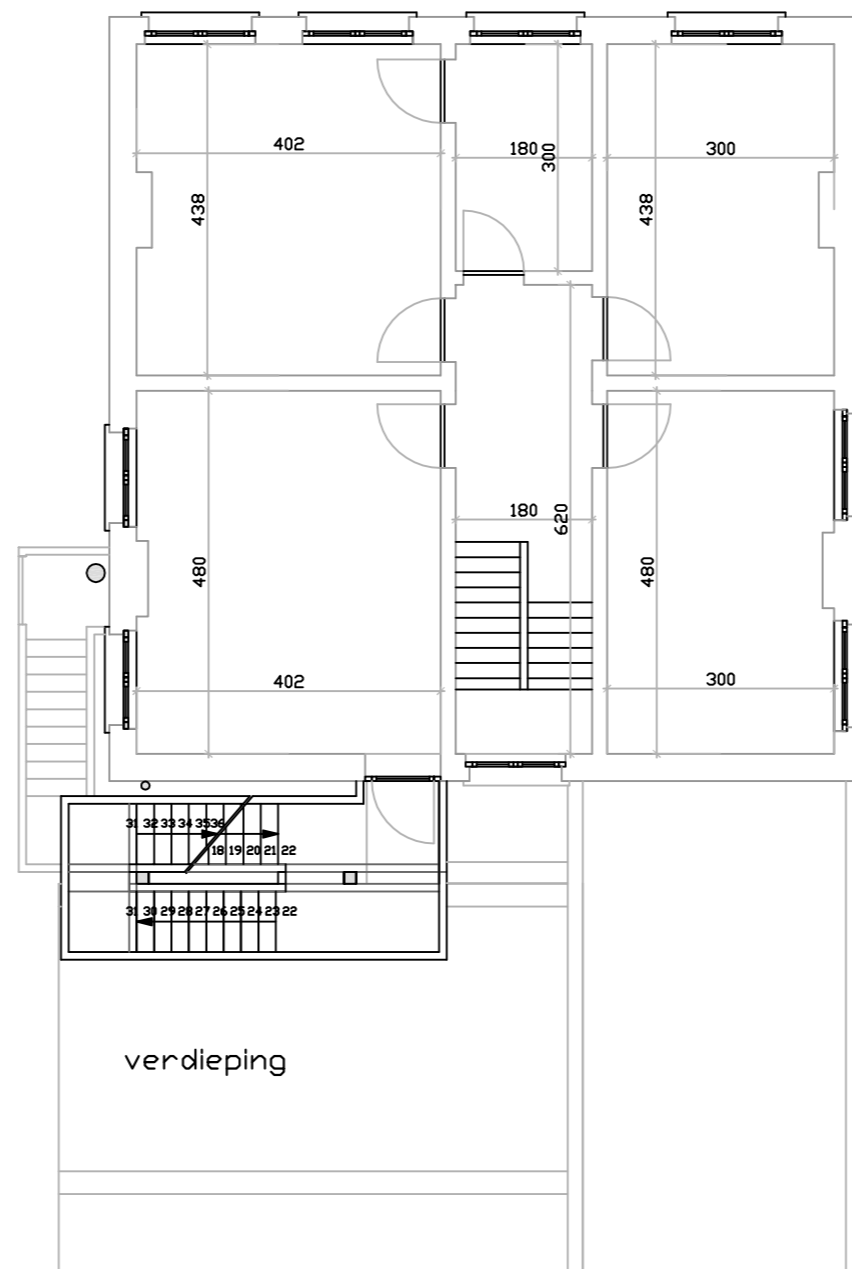
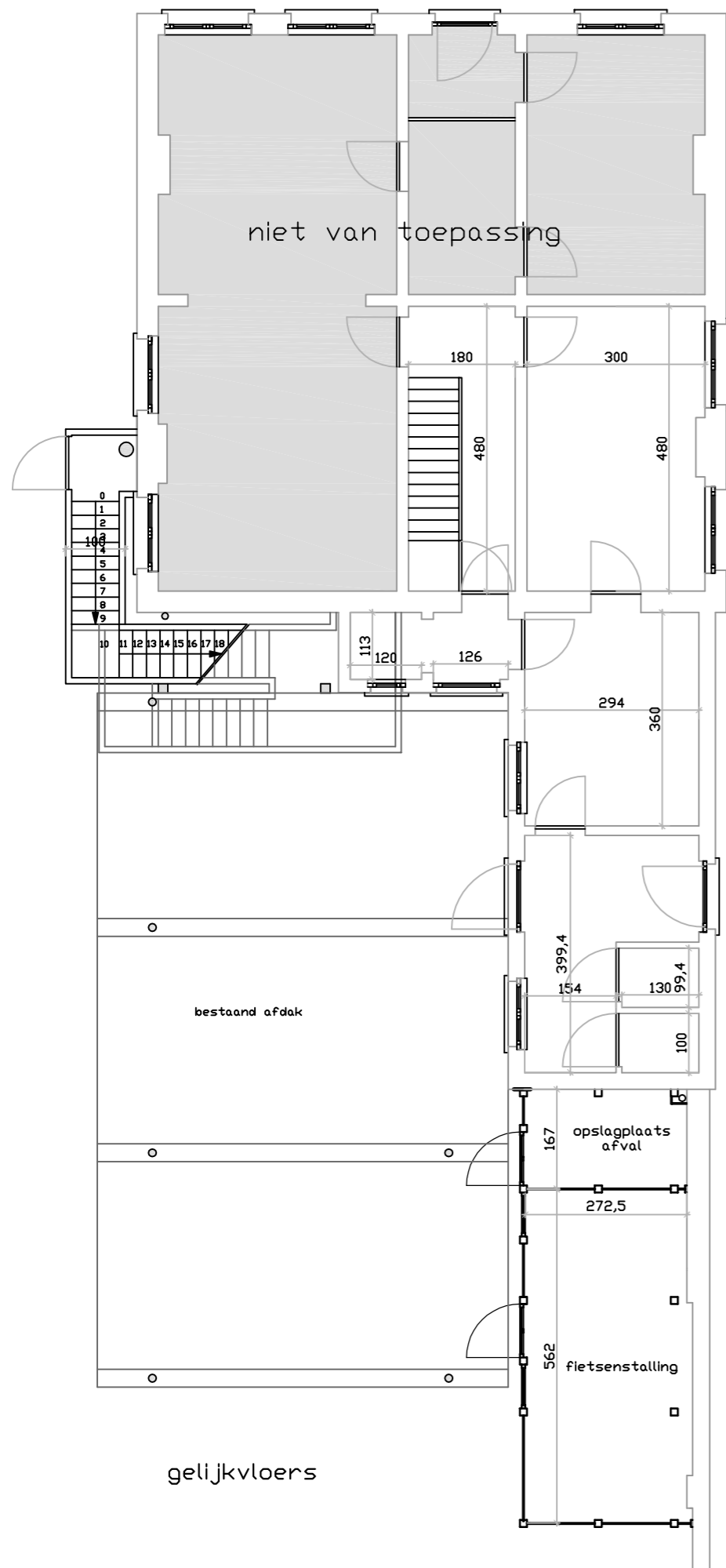
Materiaal:	houten schrijnwerk met eenvoudig meerkleurig glas-in-lood in ruitvorm of vlak glas
Beschrijving:	Vernieuwd houten buitenschrijnwerk met eenvoudige profilering; over het algemeen rechthoekige stolpramen met bovenlicht. In de voorgevel is het schrijnwerk voorzien van glas-in-lood, de overige ramen van vlak glas (floatglas).
Diagnose:	De onderdorpels van de ramen zijn verschraald.

Toegangsdeur

Materiaal:	houten schrijnwerk, glas-in-lood, smeedijzer
Beschrijving:	Mogelijk bewaarde of herstelde houten voordeur met gegroefde planken aan de buitenzijde en zware smeedijzeren hengsels. Op ooghoogte is een klein venster aangebracht met veelkleurig glas-in-lood.
Diagnose:	Het schilderwerk van de toegangsdeur is verschraald.

Bakgoten

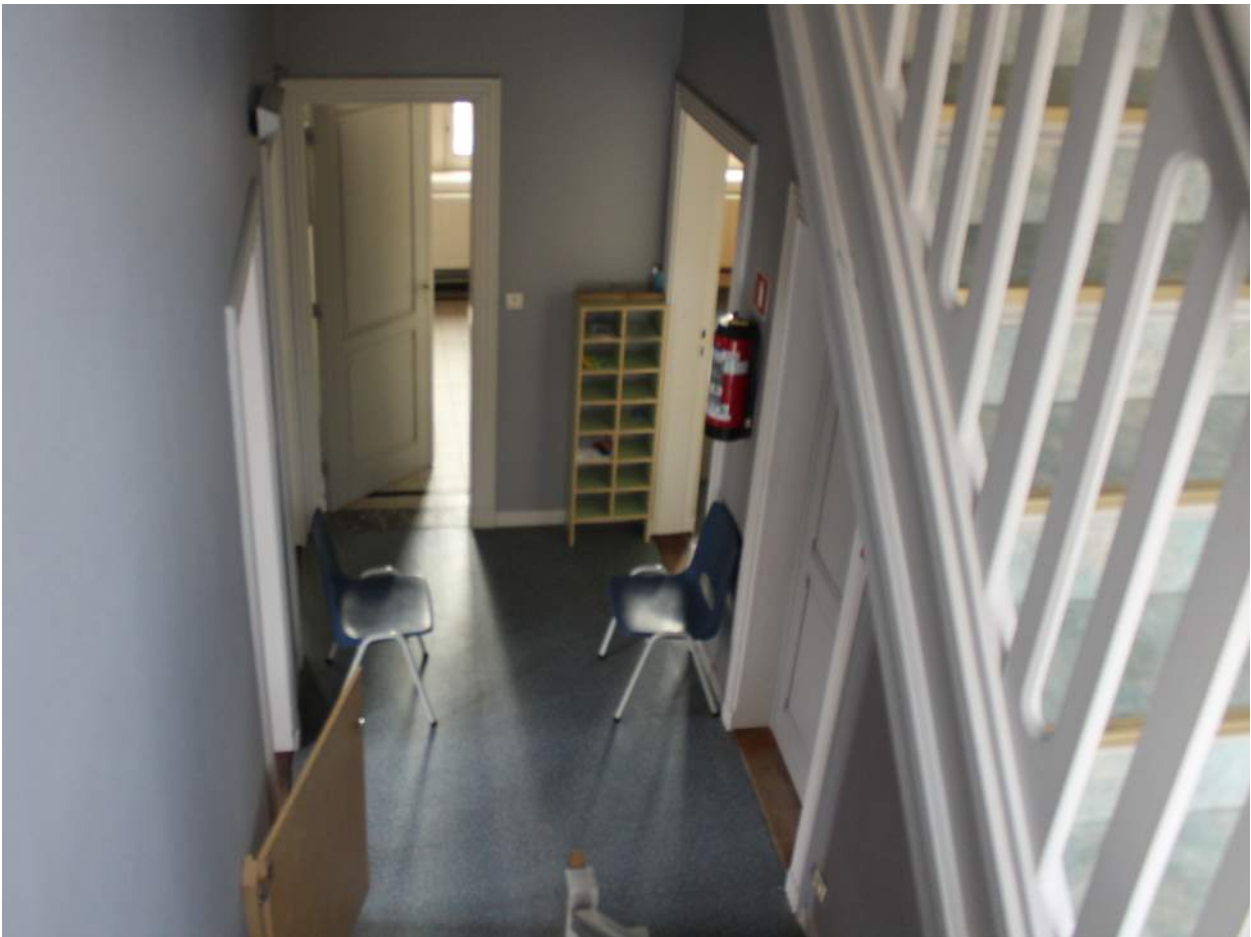
Materiaal:	hout
Beschrijving:	De bakgoten zijn wit geschilderd en aan de voorgevel versierd met eenvoudige geprofileerde lijsten.
Diagnose:	Het hout en het schilderwerk lijkt in goede staat.

Afb. 92. Grondplannen van de pastorie, schaal 1:100.

B. INTERIEUR

Het interieur van de pastorie werd volledig verwoest bij het bombardement in 1940. Het interieur werd vernieuwd en vrij recent gerenoveerd. Er zijn geen erfgoedelementen bewaard gebleven in het interieur. Het interieur is ook niet beschermd. De pastorie behoort tot het stadsgezicht. Om deze reden is er een zeer summiere beschrijving van het interieur toegevoegd.

Afb. 93. De traphal.

Afb. 94. Een van de lokalen op het gelijkvloers.

B.1. KELDER

Het hoofdgebouw is volledig onderkelderd.

B.2. GELIJKVLOERS

De centrale toegangsdeur in de voorgevel komt in het interieur uit in een gang. In het verlengde van deze gang ligt de traphal. Aan de oostzijde van de gang bevindt zich een ruimte die nog in gebruik is door de kerkfabriek voor vergaderingen etc. De overige ruimten en deze op de verdiepingen zijn ingericht als kinderdagverblijf. De voorzieningen op het gelijkvloers (kitchenette, sanitair,...) worden gedeeld. In de aanbouw aan de achterzijde is een zij-inkom en zijn er sanitaire voorzieningen.

B.3. EERSTE VERDIEPING

In het verlengde van de traphal (boven de inkom) ligt op de eerste verdieping een toilet met wasmachines. Aan weerszijde van de traphal liggen telkens twee lokalen.

B.4. TWEEDE VERDIEPING

De tweede verdieping bestaat uit 4 ruimtes waarvan er één gebruikt wordt voor het archief van de kerkfabriek. De brandtrap tegen de noordgevel komt uit in de grote ruimte aan de oostzijde.

Afb. 95. Een van de lokalen op de eerste verdieping.

Afb. 96. Een van de lokalen op de tweede verdieping, de zolder van de pastorie.

3.3. Cultuurgoederen

(cfr. inhoudelijk dossier beschermingsbesluit 18 juni 2009)

Kruisweg

Locatie	zijbeuken
Materiaal	koper
Beschrijving	<p>De kruisweg naar een ontwerp van de Antwerpse edelsmid, Aloïs Hubertus Haan (1877-1967), is via bijzondere giften aangekocht voor de Heilige Familiekerk. Aloïs H. Haan was in de eerste helft van de 20ste eeuw actief als edelsmid. Hij maakte talrijke religieuze kunstwerken in koper, zilver en goud. Sinds 1904 siert zijn werk ook de zijbeuken van de kerk. De kruisweg telt veertien staties. Ze zijn bevestigd tegen de muren van de zijbeuken van het schip. De taferelen uit de kruisweg van Jezus Christus zijn uitgewerkt in gegraveerd koper. Ze zitten gevat in een neogotische lijst, die rijkelijk gedecoreerd is met blad- en bloemranken en rozetvormige knopen. Bovenaan is iedere statie bekroond met een houten kruis. De lijnen van de gravure zijn ingevuld met een zwarte pasta.</p>
Diagnose	<p>Het koper is sterk vervuild en gecorrodeerd.</p> <p>De vernislaag vertoont naast waterschade ook veel andere onregelmatigheden zoals vlekjes en zwarte strepen.</p> <p>De achterzijde van de staties is erg vuil.</p> <p>De schroeven waarmee de taferelen in de lijsten vast zitten zijn roestig.</p> <p>De bekronende houten kruisjes zijn in veel gevallen verkleurd door vocht, soms zelfs vervormd.</p>

Deksel doopvont

Locatie	doopkapel
Materiaal	gedreven koper
Beschrijving	<p>In de doopkapel staat een massief ogende doopvont in zwarte natuursteen. Het waterbekken staat op twee lage kolommen met octogonale basis. Een koperen doopdeksel naar ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan sluit het waterbekken af. Bovenop het deksel staan twee figuren die Johannes de Doper en Jezus Christus verbeelden op het moment van het doopsel van Christus in de Jordaan. Het deksel is op zijn beurt bevestigd aan een smeedijzeren, zwenkende arm in neogotische stijl versierd met torsen, krullen, klavers en punten.</p>
Diagnose	<p>In redelijke staat.</p> <p>Het koper is licht vervuild en gecorrodeerd.</p> <p>Een aantal blaadjes van de bekroning ontbreken.</p>

Koperen lichtarmaturen

Locatie	schip
Materiaal	koper
Beschrijving	<p>In de Heilige Familiekerk staan en hangen verschillende types van koperen, neogotische lichtarmaturen die dateren uit de bouwperiode van de kerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het koor staan ten eerste twee neogotische, koperen staande kandelaars. Ze tellen ieder drie lichtniveaus van twaalf, zes en één geëlektrificeerd lichtpunt(en). - Naast de staande kandelaars hangen twee wandarmaturen. De arm van de armaturen heeft een driehoekige vorm versierd met gotische bladmotieven en kruisbloemen. Op het uiteinde is er één lichtpunt. De glazen lampenkappen zijn verdwenen. In de zijkapellen hangen identieke wandarmaturen. Daar is het glaswerk wel bewaard gebleven. - In de zijkapellen bevinden zich ook twee rijk uitgewerkte lichtarmaturen rond de beelden op het altaar. De koperen armaturen zijn bevestigd op het altaar en geven de beelden een verlichte kroon. - Boven de altaarbeelden in de zijkapellen hangt telkens een koperen luchter (of godslamp) van drie niveaus: een bekroning, een lichtkrans met 12 lichtpunten en een godslamp. - In het koor en de zijbeuken zijn ook neogotische armaturen voor kaarsen bewaard gebleven. Ze zijn met gotische florale krullen versierd. Boven ieder armatuur hangt een koperen vierpas tegen de muur met daarin het Tempeliers of kruisvaarders kruis. - Aan weerszijde van het gekruisigde Christusbeeld in de zuidelijke zijbeuk, ter hoogte van de doorgang naar de berging, hangen twee koperen armaturen met lantaarn. - Ten slotte is achteraan in de zuidelijke zijbeuk het drieluik van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand verlicht door twee koperen lichtarmaturen. De neogotische lichtarmaturen tellen vier armen en zijn versierd met gotische krullen en bladmotieven.
Diagnose	<p>Het binnenwerk van de armaturen dient te worden nagekeken.</p> <p>Een aantal lichtpunten ontbreken of werken niet.</p> <p>Het koper is vervuild. De vernislaag vertoont veel schade.</p>

Beeld Sint-Antonius abt

Locatie	zuidelijke zijbeuk
Materiaal	zandsteen
Beschrijving	<p>Het stenen beeld op sokkel stelt de pestheilige Antonius abt voor. In zijn linkhand houdt hij de bijbel en de bel van de Antonieten vast. Rechts onderaan staat een varken. De sokkel is versierd met koolbladeren. Het neogotische beeld van de heilige Antonius abt is vervaardigd door de beeldhouwer Jef Van de Wee.</p>

Diagnose In goede staat, sterk vervuild.
Op het beeld tekenen zich druipsporen af.

Altaarbeeld Heilig Hart

Locatie zijkapel noord
Materiaal gips
Beschrijving Het beeld stelt Jezus Christus voor die met zijn linkerhand richting zijn hart wijst. Het beeld is vrij monochroom uitgevoerd. Dat is het resultaat van een overschildering. Enkel de boorden van zijn kleding en de stralenkrans rondom het Heilig Hart zijn verguld.
Diagnose In redelijke staat.
De huidige verflaag schilfert af. Een onderliggende polychromie komt tevoorschijn.
In de plooi van het gewaad is rechts een stuk afgebroken.

Altaarbeeld Onze-Lieve-Vrouw met Kind

Locatie zijkapel zuid
Materiaal gips
Beschrijving Het beeld stelt Onze-Lieve-Vrouw met Kind voor. Het kind Jezus wordt afgebeeld met open armen. Het beeld is vrij monochroom uitgevoerd. Dat is het resultaat van een overschildering. Enkel de boorden van de kleding zijn verguld.
Diagnose In redelijke staat.
De huidige verflaag schilfert af. Een onderliggende polychromie komt tevoorschijn.
Het beeld is vrij stoffig.

Beeld Sint-Barbarabeeld op sokkel

Locatie zijbeuk noord
Materiaal gepolychromeerd gips
Beschrijving Het polychrome (een overschildering) beeld van de heilige Barbara staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar rechterhand houdt ze de martelaarspalm en in haar linkerhand de bijbel. Tegen haar linkerbeen staat een toren met drie ramen (een toespeling op de Heilige Drievuldigheid).
Diagnose In redelijke staat; slordig overschilderd.

Beeld Sint-Theresiabeeld op sokkel

Locatie zijbeuk noord
Materiaal gepolychromeerd gips

Beschrijving	Het polychrome (een overschildering) beeld van de heilige Theresia van Lisieux staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar handen draagt ze een kruisbeeld met rozen.
Diagnose	In redelijke staat; slordig overschilderd, sokkel aangetast door houtworm.

Beeld Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenisbeeld

Locatie	zijbeuk noord
Materiaal	gepolychromeerd gips
Beschrijving	Het polychrome beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. Om haar handen draagt ze een gebedssnoer. De blauwe omslagdoek verwijst naar haar puurheid.
Diagnose	In goede staat, beperkte afschilfering.

Beeldengroep Heilige familie op sokkel

Locatie	zijbeuk zuid
Materiaal	gepolychromeerd gips
Beschrijving	Op een polychroom (een gedeeltelijke overschildering?) geschilderde houten sokkel staan drie figuren die Jezus, Maria en Jozef voorstellen. De polychrome beelden zijn rijkelijk gekleed met gewaden versierd met gotische motieven en monogrammen. Op de sokkel staat de tekst: Jezus Maria Jozef verlicht ons. Helpt ons. Redt ons. Amen. In de driepas staan hun monogrammen. In de sokkel is ook een opening voorzien voor de collecte van geldoffers.
Diagnose	In de beelden zitten talrijke ernstige breuken, vooral ter hoogte van Jozef en Jezus. Het geheel verkeert daardoor in een kwetsbare toestand. De sokkel en de houten kader rond het voetstuk van het beeld zelf zijn door actieve houtborende insecten aangetast.

Beeld heilige Antonius van Padua

Locatie	zijbeuk zuid
Materiaal	gepolychromeerd gips
Beschrijving	Het gepolychromeerd (een overschildering?) gipsen beeld van de heilige Antonius van Padua met Kind Jezus staat op een neogotische eikenhouten sokkel. Tegen de sokkel is een collectebus bevestigd. In zijn linkerhand houdt hij een lelie vast. Op zijn linkerhand staat Kind Jezus.
Diagnose	In goede staat, beschadiging aan wijsvinger.

Beeld Heilige Rita

Locatie	zijbeuk zuid
Materiaal	gepolychromeerd gips
Beschrijving	Het polychromeerde gipsen beeld van de heilige Rita staat op een eikenhouten neogotische sokkel. Tegen de sokkel is een houten collectebus bevestigd. Ze is te herkennen aan haar hoofdwonde en de bijen op haar gewaad.
Diagnose	Het gepolychromeerde beeld vertoont plaatselijk enige stootschade. De eikenhouten sokkel vertoont wat uitvliegopeningen van vroegere insectenvraat. Het hout is ter hoogte van de plint vergrijsd. Het metalen offerdoosje gemonteerd op de voorzijde is licht roestig.

Beeld Kindje Jezus van Praag

Locatie	zijbeuk zuid
Materiaal	gepolychromeerd gips
Beschrijving	Het gepolychromeerde gipsen beeld van het Kindje Jezus van Praag staat op een eenvoudige houten sokkel. Het Kind Jezus is gekleed in kleurrijke gewaden. Een vergulde nimbus omgeeft het hoofd van het Kindje Jezus.
Diagnose	In redelijk goede staat, enkele kleine degradaties. Rond de vergulde details (de singel, de boord van de mantel bovenaan, de versieringen op het kleed) zijn verspreid donkere vlekken ontstaan. De oorzaak is onduidelijk.

Triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand

Locatie	zijbeuk zuid
Materiaal	hout, metaal, olieverf
Beschrijving	Centraal in de triptiek staat de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand met kindje Jezus op haar arm. Op de zijpanelen staan twee engelen die een tekstbandrol vasthouden. In de rollen staan de teksten: 'O.L.V. van Gedurigen Bijstand. Bid voor ons' (onder centraal paneel), 'Toevlucht der zondaars' (links) en 'Troosteres der bedrukten' (rechts). Onder het triptiek hangt een collectebus. De triptiek is rijkelijk versierd met polychrome, neogotische motieven (o.a. lelies, hogels, ...) en houtsnijwerk. De centrale voorstelling is geschilderd op metaal. De zijluiken bestaan uit hout.
Diagnose:	In redelijke staat. De verflaag van de engelen vertoont krimpscheuren. In de voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw zijn er enkele zones van fijne afschilfering.

4. Beschrijving van de erfgoedwaarden

De Heilige Familiekerk te Lier is bij Ministerieel besluit van 18 juni 2009 beschermd als **monument**. Het geheel gevormd door de kerk en de pastorie met tuin is met dit Besluit beschermd als **stadsgezicht**.

Als monument is de kerk beschermd omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en meer bepaald architectuurhistorische waarde. De kerk, de pastorie en de tuin zijn samen beschermd omwille van hun historische, meer bepaald architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarden.¹⁵

---

15 Agenschap Onroerend Erfgoed, Besluiten: Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009, <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

4.1. Het beschermde monument: de Heilige Familiekerk

4.1.1. Architectuurhistorische waarde

Vanuit architectuurhistorisch perspectief is de Heilige Familiekerk te Lier een waardevol gebouw omdat het een periode illustreert waarin provinciale architecten het kerkenlandschap van Vlaanderen tekenden. In dorpen en steden werden gedurende de periode 1800-1914 talrijke nieuwe parochiekerken, kloosters en kapellen gebouwd in voor de 19de-eeuw typerende neostijlen: neogotiek, neo-Vlaamse-renaissance, neoclassicisme, neoromaanse stijl,...¹⁶

De toenemende bouwactiviteit van de provinciale architecten kwam tegemoet aan een stijgende vraag van steden en gemeenten om hun infrastructuur uit te bouwen. Het ging daarbij om de zogenaamde gemeentewerken - gemeentehuizen, scholen, feestzalen, ziekenhuizen, rijkswachtkazernes, etc. De bevolkingsgroei van de tweede helft van de 19de eeuw zette de lokale besturen organisatorisch onder druk. Meer inwoners betekende in de 19de eeuw namelijk ook meer praktiserende katholieke gelovigen. De Katholieke Kerk bepaalde overal het dagdagelijkse leven. Hun antwoord op dit toenemende aantal gelovigen was het oprichten van nieuwe parochies. Dat gebeurde ook in Lier, waar in 1901 de parochie van de Heilige Familie werd gesticht.

De provincie zag er via de provinciale architect op toe dat de uitbouw van de gemeentelijke infrastructuur kwaliteitsvol was. Vanaf 1849 bestond er een definitief reglement van de Antwerpse provinciale bouw dienst voor het beroep van provinciaal architect. Zijn taak bestond eruit om alle gebouwen te ontwerpen en de werken op te volgen die door lokale besturen en openbare instellingen in de provincie met provinciale subsidies werden uitgevoerd. De ontwerpen van de provinciaal architect moesten bovendien een eenvoudige, strenge elegantie uitstralen, als voorbeeld voor de burgers. De gebouwen moesten ook het maximale halen uit een minimum aan middelen. Ze moesten sterk, praktisch in gebruik en gemakkelijk in onderhoud zijn.¹⁷

Stilistisch volgde het programma van de provinciale architecten het algemene discours van de 19de eeuw. België was een jonge staat die op zoek was naar een nationale identiteit. Het teruggrijpen naar historische architectuurstijlen uit het 'glorierijke verleden' van de regio was daartoe een middel. Vanaf de intrede van de neostijlen in het begin van de 19de eeuw was voor religieuze gebouwen de neogotiek de meest geliefde stijl. Dit was niet altijd een vrije keuze van de architect, maar werd veelal door de opdrachtgever opgelegd.

Het ambt van de provinciale architect kwam tijdens de 19de eeuw echter ook in opspraak. Het reglement en de werking van deze provinciale dienstverlening wijzigde daarom geregeld. Uit onderzoek blijkt ook dat er vooral in de plattelandsgemeenten en de minder welgestelde stadswijken beroep werd gedaan op een provinciale architect. In rijke gemeenten en buurten of wanneer er een particuliere geldschieter was, werd de opdracht eerder toegekend aan een privé-architect.

---

16 Coomans Th., *Kerken in neostijlen in Vlaanderen*, 2003; Agentschap Onroerend Erfgoed, Onderzoeksbalans: Architectuurgeschiedenis 19de eeuw, https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/bouwkundig/architectuurgeschiedenis/19de_eeuw, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

17 Bertels I., Cornilly J. en Vandeweghe E., *Sterk gebouwd en makkelijk in onderhoud: ambt en bouwpraktijk van de provinciale architecten in de provincie Antwerpen (1834-1970)*, Antwerpen, 2006.

In Lier werd op verzoek van de kerkfabriek provinciaal architect Edward Careels (1857-1933, provinciaal architect van 1899-1929, waarnemend provinciaal architect tot 1930) op 27 december 1901 aangesteld door gouverneur Frédégand Cogels (1850-1932, gouverneur 1900-1907). Hij moest zorgen voor de opmaak van de ontwerpplannen en het bijhorende bestek voor de nieuwe parochiekerk.¹⁸ Careels was provinciaal architect van het arrondissement Mechelen, waartoe ook zijn opdracht voor het ontwerpen en het opvolgen van overheidsopdrachten zich beperkte.

Het oeuvre van Edward Careels bestaat uit zowel overheids- als privéopdrachten. Verantwoordelijk voor het arrondissement Mechelen en geboren en getogen te Lier concentreren zijn realisaties zich hoofdzakelijk in deze regio. Zijn ontwerpen zijn daarnaast niet te plaatsen binnen één bepaalde (neo)stijl. Hij was een architect van zijn tijd, beïnvloed door een veelheid aan stijlen. In de eerste plaats ging het daarbij om de neostijlen, het exotisme en het eclectische van de 19de eeuw. In de 20ste eeuw drongen ook invloeden van de art nouveau, art deco en de nieuwe zakelijkheid door in zijn werk.¹⁹

Voor de nieuwe parochiekerk van de Heilige Familie tekende Careels in 1902 een neogotische hallenkerk. De opstand van de kerk als een driebeukige hallenkerk met kruisribgewelven en de atypische plaatsing van de toren tegen de zuidgevel maakte van deze kerk een uitzondering binnen de neogotische kerkenbouw.²⁰ In dezelfde periode ontwierp Careels ook de nieuwe kerk van Onze-Lieve-Vrouw te Bonheiden.²¹ Met een toren tegen de zuidgevel en het gebruik van dezelfde zandsteen uit de groeve van Montauban drukte Careels duidelijk zijn stempel op beide gebouwen. Ook de Euville-steen is kenmerkend voor het oeuvre van Careels.²²

---

18 1904-2004. *100 jaar Parochie Heilige Familie Lier*, p. 19.

19 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris van het Onroerend Erfgoed: Edward Careels, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/660>, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

20 Coomans Th., *Kerken in neostijlen in Vlaanderen*, 2003.

21 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris bouwkundig erfgoed: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/2491>, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

22 Volgens de website van het agentschap Onroerend Erfgoed is de Montauban-steen kenmerkend voor het werk van Careels. In het geval van de Heilige Familiekerk was dit echter eerder een toevalligheid dankzij de schenking van stenen uit de groeve door juffrouw Baeckelmans uit Antwerpen, zie 1904-2004. *100 jaar Parochie Heilige Familie*, p. 18.

Afb. 97. Voorzijde van de kerk met pastorie en tuin.

Afb. 98. Kaart van Jacob Deventer uit 1550-1564, bron: Koninklijke Bibliotheek van België.

4.2. Het beschermde stadsgezicht: de Heilige Familiekerk met pastorie en tuin

4.2.1. Architectuurhistorische waarde

In 1906 ontwierp provinciaal architect Edward Careels ook de pastorie voor de parochie Heilige Familie te Lier. De pastorie werd achter de kerk ingeplant, langs de Pastoriestraat die speciaal voor de bouw van de kerk en de pastorie werd aangelegd. Careels ontwierp een pastorie volgens de gangbare principes in grondplan, opstand en afwerking van dit gebouwtype. Hij gaf het gebouw een neotraditionele uitstraling en dat in voor hem gebruikelijke materialen (o.a. natuurstenen parament (waarschijnlijk Montauban), baksteen ...).

Careels kreeg de gelegenheid om de volledige site vorm te geven en deed dit op een harmonieuze manier. Het uiteindelijke resultaat is een sterke vormelijke samenhang en harmonieuze inplanting van de kerk en de pastorie met tuin, bakstenen tuinmuur en smeedijzeren hek. Al deze elementen zijn bovendien bewaard gebleven.

4.2.2. Stedenbouwkundige waarde

De demografische groei van de 19de eeuw zorgde voor een hertekening van het Lierse parochielandschap. Op 22 augustus 1901 werd bij Koninklijk Besluit de oprichting van de nieuwe parochie Heilige Familie, aan de Leuvensepoort, goedgekeurd. Met de oprichting van een nieuwe parochie stelde zich ook de vraag waar en hoe een nieuwe parochiekerk gebouwd zou worden.

Verschillende opties werden bekeken en afgewogen (cfr. historische nota). Uiteindelijk kocht de stad Lier een halve hectare braakliggende grond op de hoek van de Kesselse- en de Berlaarsesteenweg. Deze grond bleek eigendom te zijn van de Commissie van Burgerlijke Gast- en Godshuizen en kon tegen een gunstige prijs worden verworven. Niet enkel de prijs was doorslaggevend. Ook de centrale ligging van het perceel speelde een belangrijke rol bij de beslissing van de stad en het bisdom.

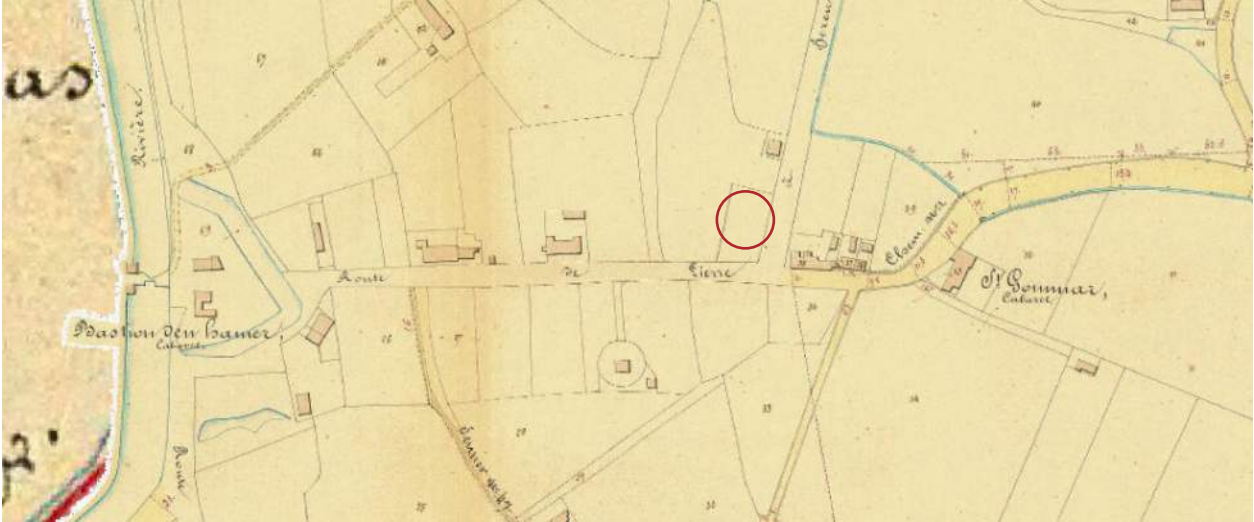
Het gekozen perceel was gelegen aan de rand van de Lierse Kuip, aan één van de belangrijkste invalswegen van Lier, de Berlaarsesteenweg. Deze weg vertrok aan de Leuvense poort en liep sinds oudsher richting Leuven. Vanop deze locatie kon de parochiekerk zowel de bewoners van de Berlaarsesteenweg, de Kesselsesteenweg als de Spekkestraat bedienen. Dankzij de aanwezigheid van de vele invalswegen was de kerk ook vlot bereikbaar voor haar parochianen.

De bouw startte in 1902. De parochiekerk werd zo ingeplant dat ze van ver zichtbaar was. Op de hoek van het perceel, grenzend aan het kruispunt van de twee grote steenwegen, werd de Heilige Familiekerk opgetrokken. Architect Careels versterkte de positie van de kerk als baken in het landschap door de toren naast de kerk te laten bouwen.

Een pastorie naast de kerk moest de nabijheid en de bereikbaarheid van de Katholieke Kerk nog vergroten. In 1906 was het plan klaar en startten de bouwwerken. Careels maakte een rijk ontwerp voor de zichtbare voorgevel en de westelijke zijtopgevel, die hij een natuurstenen parament gaf. De overige – minder zichtbare – gevels liet hij in eenvoudig baksteenmetselwerk optrekken. Op deze manier versterkte hij op een budgetvriendelijke manier de architecturale eenheid tussen de kerk en de pastorie.

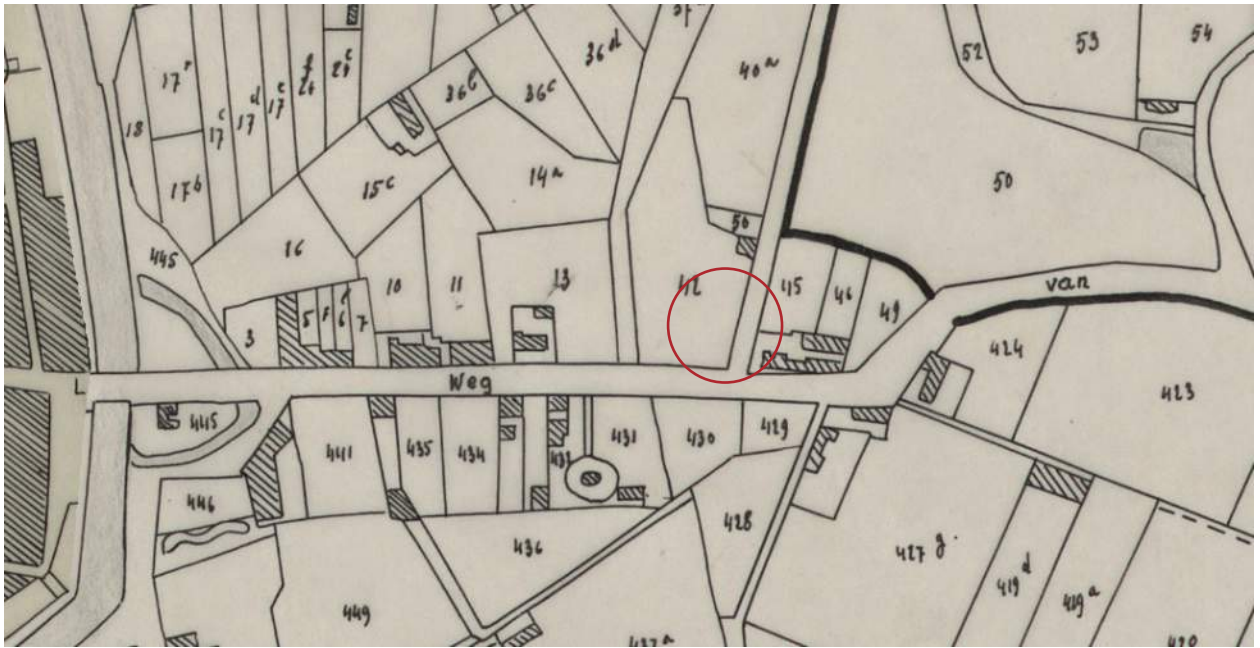

Afb. 99. De rode cirkel geeft het hoekperceel aan waarop de kerk en de pastorie werden gebouwd in 1902 en 1906. Ferraristkaart 1771-1778, bron: Geopunt.

Afb. 100. Atlas der Buurtwegen, 1841, bron: Geopunt.

Afb. 101. Popkaart uit 1842-1879, bron: Geopunt.

Afb. 102. Vandermaelenkaart uit 1846-1854, bron: Geopunt.

Afb. 103. De kerk- in het begin van de 20ste eeuw nog badend in het groen – als baken langs de Berlaar-
sesteenweg, bron: Kerkfabriek Heilige Familie.

Afb. 104. Een zicht op de Heilige Familiekerk vanuit de Leuvense poort, vermoedelijk rond 1918, bron:
Kerkfabriek Heilige Familie.

De pastorie gaf tevens haar naam aan de straat die vanaf dan de verbinding werd tussen de Berlaarsesteenweg en de Maasfortbaan. Dit gebied stond bekend voor haar velden en beemden. De naamgeving van de Beemdstraat herinnert hier nog aan.

De inplanting en de bouw van de parochiekerk met pastorie en tuin getuigt aldus van een stedenbouwkundig bewustzijn van het Lierse stadsbestuur en architect Careels. Tot op vandaag maakt deze site door haar ligging aan de stadsrand een belangrijk onderdeel uit van de Lierse skyline. In een tijd van stedelijke verdichting werd de tuin als open ruimte in stand gehouden. Het groen maakte plaats voor de infrastructuur van een speelplaats. Desalniettemin zijn de contouren van de pastorietuin grotendeels bewaard gebleven. De tuin is een verademing in het drukke stadsleven.²³

Nota

Het neogotische schoolgebouw van Basisschool Heilige Familie, gelegen naast de kerk op de Kesselsesteenweg, maakt geen deel uit van het stadsgezicht. Toch moet dit vroeg-20ste-eeuwse schoolgebouw hier worden vernoemd. De school werd namelijk opgericht op een deel van het perceel dat in 1900 werd aangekocht voor de bouw van de parochiekerk Heilige Familie. Architect Careels gaf bij de aanvang van het project reeds aan dat er voldoende ruimte zou zijn voor zowel een kerk als een pastorie én een school. In 1908-1909 werden vervolgens een kleuter- en lagere school voor meisjes en aanpalende kloostergebouwen opgericht. Zoals de kerk werd de school ook gewijd aan de Heilige Familie. Niet enkel door haar ligging is de school verbonden met de site. Wanneer de school in 1926 uitbreidde, ontwierp architect Careels een nieuw gebouw met trapgevel.²⁴ Het schoolgebouw is sinds 14 september 2009 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.²⁵

---

23 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris onroerend erfgoed: Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/7658>, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

24 Agentschap Onroerend Erfgoed, Inventaris onroerend erfgoed: Parochiale lagere en kleuterschool, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10450>, laatst geraadpleegd op 25 november 2018; 1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie Lier, p. 46.

25 Agentschap Onroerend Erfgoed, Parochiale Lagere en Kleuterschool, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10450>, laatst geraadpleegd op 30 november 2018.

Afb. 105. De pastorie met tuin en de Heilige Familiekerk in de jaren 1920-1930, bron: Kerkfabriek Heilige Familie.

Afb. 106. De voorgevel van Basisschool Heilige Familie te Lier, bron: Agentschap Onroerend Erfgoed.

Afb. 107. De kerk en het voorplein in 1940, bron: KIK, a129481.

5. Onderbouwde visie op het toekomstig beheer

5.1. Visie op de bestemming van de Heilige Familiekerk en de pastorie met kerk

5.1.1. Huidige bestemming

De Heilige Familiekerk is sinds 1904 de parochiekerk van de parochie Heilige Familie te Lier. De kerk heeft sindsdien haar bestemming als gebouw voor de eredienst behouden. De pastorie en de tuin, daarentegen, zijn vandaag in het beheer van meerdere gebruikers.

De pastorie heeft haar woonfunctie verloren, maar wordt wel nog deels gebruikt door de kerkfabriek als secretariaat en als opslag-, vergader- en ontmoetingsruimte. De achterbouw, de eerste verdieping en de zolderkamers zijn sinds enkele jaren ingericht als speel-, nuts- en opslagruimten voor de stedelijke buitenschoolse kinderopvang. De pastorie is door dit medegebruik opgedeeld geraakt in twee van elkaar afgesloten eenheden.

De buitenschoolse kinderopvang maakt vandaag ook gebruik van de voormalige pastorietuin, die als speelplaats voor Basisschool Heilige Familie Lier werd ingericht. De voormalige toegangspoort van de tuin aan de Pastoriestraat doet dienst als schoolpoort. Kinderen en ouders maken vaak gebruik van deze veilige binnenruimte – dit in tegenstelling tot de toegang aan de voorzijde van de school, die gelegen is aan de drukke Kesselsesteenweg.

5.1.2. Kerkenbeleidsplan 2014-2019²⁶

De Heilige Familiekerk te Lier behoort tot de **parochiale deelfederatie Lier-Zuid**, waartoe ook de parochies van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt van Lachenen en Sint-Jan Evangelist van Koningshooikt horen. Samen met de vier andere parochies van Lier vormen zij de federatie KoningsLier. Elke parochie wordt bestuurd door een kerkfabriek, die samen worden vertegenwoordigd door het Centraal Kerkbestuur Lier & Koningshooikt. De samenwerking tussen de verschillende parochies zal in de toekomst nog worden versterkt, eens de plannen zijn goedgekeurd om samen te gaan in een Pastorale Eenheid.²⁷ Alle parochies doorlopen momenteel een voorbereidingstraject om deze erkenning en samenwerking te bekomen.

In 2012 werd het *Beleidsplan 2014-2019 Parochiekerken Lier en Koningshooikt* opgemaakt door het Centraal Kerkbestuur. Deze nota werd opgemaakt in functie van de meerjarenbudgetten voor de periode 2014-2019 en van het ontwikkelen van een visie rond de bestemming van de verschillende parochiekerken in Lier en Koningshooikt. Ook voor de Heilige Familiekerk werd een dergelijke denkoefening gemaakt.

---

26 Het *Beleidsplan 2014-2019 Parochiekerken Lier en Koningshooikt* loopt stilaan op zijn einde. Een nieuw traject is opgestart om een kerkenbeleidsplan voor de komende 10 jaar uit te werken.

27 BISDOM ANTWERPEN, *De Pastorale Eenheid in het Bisdom Antwerpen*, Antwerpen, 2014.

Het kerkgebouw van de Heilige Familieparochie doet vandaag dienst als **gebouw voor de eredienst**. Er zijn geen wekdagvieringen meer, maar wekelijks worden er wel weekendvieringen gehouden. De kerk wordt daarnaast gebruikt bij eucharistievieringen en gebedsdiensten voor doopsels, huwelijken, uitvaarten etc. De kerkfabriek ziet erop toe dat de liturgische functie van het gebouw wordt ondersteund en behouden. De cijfers van het kerkenbeleidsplan geven aan dat er de afgelopen 10 jaar minder gelovigen naar de zondagsvieringen kwamen, maar dat de 'speciale' vieringen (zoals doopsels en uitvaarten) meer mensen aantrekken dan voorheen. Van leegstand is in de Heilige Familiekerk dus geen sprake.

Het Centraal Kerkbestuur onderstreept in het beleidsplan de religieuze invulling van het gebouw. Tegelijk geeft ze aan dat er architecturale mogelijkheden zijn om te besparen op de nutsvoorzieningen, bijvoorbeeld door het afbakenen van een kleinere gebedsruimte voor de eucharistievieringen en gebedsdiensten.

5.1.3. Kerkfabriek Heilige Familie

De kerkfabriek bestaat uit een team van vrijwilligers, dat wekelijks instaat voor het beheer en de werking van de Heilige Familiekerk als parochiekerk. Gezien hun betrokkenheid hebben ook zij een visie ontwikkeld op de bestemming van het kerkgebouw en van de pastorie met tuin.

De kerkfabriek geeft vandaag aan dat **een medegebruik en/of een nevenbestemming van het kerkgebouw** het meest wenselijke toekomstscenario voor de kerk is. Het kerkenbeleidsplan 2014-2019 neemt het woord nevenbestemming nog niet in de mond, maar oppert wel het volgende idee: *'In het kader van de besparingen op de nutsvoorzieningen stelt de parochie voor met de reserverekening te investeren om een kleinere ruimte binnen de open kerkruimte af te bakenen, gecombineerd met een verlaging van het 'podium' zodat minder verwarmd hoeft te worden bij de reguliere kerkdiensten. Het is evenwel de bedoeling de mogelijkheid te behouden om de volledige kerkruimte te benutten bij grote diensten zoals begrafenissen.'*²⁸ Een medegebruik of een nevenbestemming zijn volgens de kerkfabriek vandaag wel twee passende begrippen. De parochiekerk wordt namelijk nog gebruikt voor religieuze activiteiten, maar is te groot geworden voor de plaatselijke geloofsgemeenschap.

Concreet denkt de kerkfabriek bijvoorbeeld aan het ter beschikking stellen van het kerkgebouw voor seculiere uitvaartdiensten, tijdelijke tentoonstellingen, buurtbijeenkomsten, een grootouderfeest voor de nabijgelegen basisschool, etc. Ze benadrukt evenwel dat het kerkgebouw behouden moet blijven als een religieuze ruimte, waarbij het ruime schip volledig gebruikt kan worden bij speciale erediensten, zoals een huwelijk of een uitvaart.

Wat de pastorie betreft, geeft de kerkfabriek aan dat zij blijvend nood heeft aan het daar aanwezige secretariaat en de vergader-, ontmoetings- en opslagruimten. Ze maken intensief gebruik van deze ruimten. Het feit dat de pastorie naast de kerk ligt, kan volgens de kerkfabriek alleen maar versterkend werken bij het optimaliseren van het gebruik van de kerk.

In de nabijgelegen pastorietaan ziet de kerkfabriek eveneens potentieel. De kerkfabriek is er grote voorstander van om de historische eenheid tussen het kerkgebouw en de pastorie met tuin te behouden en verder te bestendigen. Ze oppert daarbij de idee om de tuin open te stellen als ontmoetingsplaats voor buurtfeesten (zoals voor een kerstdrink) of na een dienst (bijvoorbeeld na een uitvaart).

---

28 CKB LIER & KONINGSHOOIKT, *Beleidsplan 2014-2019 Parochiekerken Lier en Koningshooikt*, p. 11.

5.1.4. Stad Lier

De kerk, de pastorie en de tuin hebben slechts één eigenaar: de stad Lier. De buitenschoolse opvang maakt als stedelijke dienst gebruik van de pastorie en de tuin. Vanuit de praktijk ondervindt de stad dat de bestemming van de site vandaag onder druk staat (o.a. op de open ruimte door een nood aan meer ruimte). Ze is zich er ook van bewust dat er daardoor druk staat op het aanwezige, waardevolle onroerend erfgoed én dat ze enkel door een weldoordacht beheer de site kan behouden en versterken voor de toekomst. Er is nood aan een meer kwalitatieve en functionele inrichting.

Als opdrachtgever van dit beheersplan wil de stad nu in de eerste plaats een duurzame beheersvisie voor de site ontwikkelen. Daarnaast wil ze met dit beheersplan een eerste horde nemen in het optimaliseren van de bestemming van de kerk en de pastorie met tuin. De stad Lier wenst namelijk een toekomsttraject op te starten voor een mogelijke her- en/of nevenbestemming van het kerkgebouw en de pastorie met tuin. Het doel van dit traject is het verbeteren van het gebruik van de verschillende gebouwen en de tuin, zonder daarbij af te doen aan de aanwezige erfgoedwaarden. Om daarin de juiste keuzes te maken, wil de stad Lier een aanvraag indienen bij het Projectbureau Herbestemming Kerken. Steden, gemeenten en kerkbesturen kunnen er een beroep doen op begeleiding bij een haalbaarheidsonderzoek voor de gedeeltelijke of volledige her- of nevenbestemming van een parochiekerk en aanhorende gebouwen. De stad Lier wil zich engageren om een dergelijke studie te financieren en te bestellen.

De stad Lier wil bij de opmaak van het beheersplan én het haalbaarheidsonderzoek steeds integraal en geïntegreerd te werk gaan. De kerk en de pastorie met tuin zijn historisch verweven met elkaar en dienen dus als één geheel te worden benaderd.

5.2. Visie op het beheer

5.2.1. Naar een duurzaam beheer

De Stad Lier engageert zich - als eigenaar van het kerkgebouw, de pastorie en de tuin – met de opmaak van het beheersplan om een beheersvisie voor de komende 24 jaar op te stellen. Daarin wordt duidelijk hoe zij dit erfgoed in de toekomst ziet en hoe zij dat vooropgestelde beeld wenst na te streven, aan de hand van doelstellingen en van praktische maatregelen en acties.

Bij het uitstippelen van het toekomstig beheer houden de stad en de kerkfabriek rekening met het erediensdecreet en het Onroerenderfgoeddecreet. Beide geven vorm aan het verwachte beheer voor een beschermd gebouw voor de erkende erediensten. Overeenkomstig de bepalingen van het Vlaams decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten (zoals gewijzigd door het decreet van 6 juli 2012), bestaat de kerntaak van de kerkfabriek uit de bewaring en het beheer van de kerk en van de roerende en onroerende goederen die eigendom zijn van de kerkfabriek, of die bestemd zijn voor de uitoefening van de eredienst in de parochie. Daarnaast heeft de stad, overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet van 2013, de plicht om de kerk, de pastorie en de tuin in goede staat te houden en de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren. Bij het gebruik, onderhoud en eventuele aanpassingen of uitbreidingen dienen ze dan ook, overeenkomstig Onroerenderfgoedbesluit art. 6.1.1-6.3.28 en Onroerenderfgoeddecreet art. 6.4.1-6.4.10, uit te gaan van het behoud of de versterking van de erfgoedwaarden die tot de bescherming hebben geleid.

Vanuit dit laatste artikel stelt de Stad Lier het waarderen, het behouden en het beheren van de erfgoedwaarden van de Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin voorop in haar visie. Aan de basis van die erfgoedwaarden liggen de erfgoedkenmerken en -elementen, die een goede zorg vereisen en waarvoor soms maatregelen van conserverende of restauratieve aard nodig zijn om ze te verzekeren voor de toekomst.

De Stad Lier staat ook achter het principe dat alle ingrepen de beschermde erfgoedwaarden zullen ondersteunen en een meerwaarde zullen zijn voor het beschermde goed. Ze voorkomt dat er ingrepen, verbouwingen of aanpassingen gebeuren die onoordeelkundig en onherroepelijk zijn, en die een nefast effect hebben op de beschreven en gemotiveerde waarden van het beschermde erfgoed. In de eerste plaats behelst dit alles de instandhouding van de voor de erfgoedwaarden bepalende externe en interne, decoratieve en constructieve elementen, door middel van vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen.

De Stad Lier neemt haar verantwoordelijkheid op en treedt op als bouwheer bij toekomstige instandhoudings-, onderhouds- en/of restauratiewerkzaamheden aan de Heilige Familiekerk en/of de pastorie met tuin.

5.2.2. Actuele toestand van de kerk, de pastorie en de voormalige pastorietuin

De Heilige Familiekerk te Lier vertoont vandaag, ondanks een restauratie in 2007-2009, grote schade aan het exterieur en het interieur van het kerkgebouw. Zeer urgent zijn de vochtproblemen in de kerk en de schade aan en de stabiliteitsproblemen van de glas-in-loodramen.

In 2007-2009 werd een grondige restauratie aan de daken uitgevoerd. Deze werken moesten dé oplossing vormen voor de infiltratie van hemelwater in de muren van de kerk. De leibedekking werd vernieuwd, net als de (kil)goten, afvoerbuizen, afvoeren en vergaarbakken. Een aansluiting van de afvoeren op de riolering werd voorzien. Ondanks deze ingrepen blijven de muren vandaag hemelwater opsorpen. Het imitatie natuurstenen pleisterwerk heeft hier sterk onder te lijden en valt plaatselijk van de muren. Niet enkel hemelwater zorgt voor vochtproblemen. De hoge stand van het grondwater zorgt op zijn beurt voor een natte ondergrond. De vloertegels liggen bovendien los in het zand. Bij nat weer beginnen zij te ‘zweten’ en tekenen zich zouten af.

Naast de vochtproblematiek dringt een restauratie van alle glas-in-loodramen zich op. De gecorrodeerde raamburgen zorgen er namelijk voor dat het volledige raam onder spanning komt te staan en stukken natuursteen en glas loskomen en naar beneden vallen. Aan de buitenzijde zijn sinds enige tijd opvangnetten geplaatst. In de kerk zijn de zijbeuken afgezet voor de bezoeker. Een demontage van de glas-in-loodramen en een herstel in een gespecialiseerd atelier zijn nodig om de ramen duurzaam te kunnen restaureren. Eventuele voorzetsbeglazing kan daarbij worden aangebracht om de ramen te beschermen (bijvoorbeeld tegen steeninslag van de nabijgelegen steenweg en speelplaats).

De hierboven beschreven problematiek van vocht en instabiliteit van de glas-in-loodramen zorgt ervoor dat de kerk vandaag deels is afgesloten. De veiligheid van de bezoeker kan niet meer worden gegarandeerd. De nodige restauratiewerken moeten daarom worden uitgevoerd vooraleer een mogelijke nevenbestemming van de kerk kan worden gerealiseerd.

Eens de vochtproblemen zijn aangepakt en de glas-in-loodramen zijn hersteld, kan het interieur – eventueel samen met de realisatie van een nieuw ontwerp- worden gerestaureerd in functie van een mogelijke nevenbestemming. De interieurrestauratie houdt onder meer het herstel van de afwerkingslagen van de muren in, het reinigen van enkele cultuurgoederen, het herstellen van gevolgschade van vocht, etc. In functie van de nevenbestemming is het ook aangewezen om het binnenklimaat, de technische installaties en de veiligheid van het gebouw te verbeteren of te optimaliseren.

Naast instandhoudings- en restauratiewerken blijft het onderhoud van het gebouw een belangrijk aandachtspunt. In het verleden werd de Heilige Familiekerk een aantal keer geïnspecteerd door vzw Monumentenwacht. Naar de toekomst toe is het wenselijk om beroep te blijven doen op hun diensten. Monumentenwacht kan namelijk moeilijk bereikbare plaatsen inspecteren en, indien nodig, kleine onderhoudswerkzaamheden of noodherstellingen uitvoeren. Naast een inspectie blijft het regulier onderhoud één van de belangrijkste pijlers in het goed beheren en behouden van een waardevol gebouw.

De kerk maakt sinds 2009 ook deel uit van een beschermd stadsgezicht. Dit stadsgezicht wordt gevormd door de kerk, de pastorie en de voormalige pastorietaan met tuinmuur en hekwerk. Ze zijn bewaard, maar verkeren niet allemaal in dezelfde goede staat. Het hekwerk heeft onder meer te lijden gehad onder een niet-vakkundige herstelling. Het groen in de tuin maakte plaats voor een speelplaats. Het gekasseide plein voor de pastorie en de kerk werd geruimd voor meer parkeergelegenheid.

De pastorie werd voor dit beheersplan eveneens geïnspecteerd. Het niet-beschermd interieur is zeer beknopt beschreven in hoofdstuk 3. De conclusie van de waardestelling is dat de brand van mei 1940 en de recente, gedeeltelijke herbesteding van de pastorie als buitenschoolse kinderopvang de meeste erfgoedkenmerken en – elementen hebben doen verdwijnen. De buitengevel van de pastorie is na 1940 hersteld met het nodige respect voor het oorspronkelijke ontwerp. Vandaag verkeert deze gevel in goede staat. Het dak werd na de brand van mei 1940 ook grotendeels – op de dakkapellen na- gereconstrueerd. De dakbekleding werd vermoedelijk later vernieuwd door asbesthoudende leien. Deze leien dienen verwijderd te worden door een gespecialiseerde firma.

De actuele toestand van het monument en het stadsgezicht geeft verschillende problematieken weer.

De verschillende doelstellingen en maatregelen zullen aldus maatwerk zijn.

5.3. Beheersdoelstellingen

Rekening houdend met de bestaande visies op en de actuele toestand van het monument en het stadsgezicht beoogt de vooropgestelde beheersvisie voor de komende 24 jaar in de eerste plaats het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van de Heilige Familiekerk en van de pastorie met tuin. Ze hebben nood aan enkele dringende instandhoudings-, onderhouds-, herstel- en restauratiewerkzaamheden om de erfgoedwaarden te kunnen bestendigen. Om deze werken op een respectvolle wijze te kunnen uitvoeren, dient soms nog het nodige vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Daarnaast wil het beheersplan de aanzet geven tot het ontwikkelen van een plan dat het gebruik van de gebouwen en de tuin in de toekomst kan optimaliseren. Dat kan bijvoorbeeld door een medegebruik van de kerk en/of de pastorie, een (zachte) nevenbestemming van de kerk, de pastorie en/of de tuin etc. Een herbestemmingsonderzoek onder begeleiding van het Projectbureau 'Herbestemming Kerken' is een geschikte partner om dit proces te begeleiden.

Om de huidige bestemming van de gebouwen te kunnen blijven ondersteunen, moeten – los van een herbestemmingsonderzoek – de aanwezige technieken blijvend gecontroleerd, onderhouden en geoptimaliseerd worden. Veiligheid en een gunstig klimaat zijn niet enkel voor de gebruiker nodig, ook het aanwezig erfgoed heeft er baat bij.

Op basis daarvan worden volgende beheersdoelstellingen in dit beheersplan vooropgesteld:

- Doelstelling 1** (Re)valoriseren van het stadsgezicht en het onroerend erfgoed
- Doelstelling 2** Behoud en beheer van de erfgoedwaarden van het exterieur van de kerk en de pastorie.
- Doelstelling 3** Onderzoek naar het potentieel (in functie van het gebruik) van de kerk en de pastorie met tuin.
- Doelstelling 4** Behoud en beheer van de erfgoedwaarden van het interieur van de kerk en aanhorigheden.
- Doelstelling 5** Behoud en beheer van de cultuurgooderen.
- Doelstelling 6** Optimaliseren van het binnenklimaat en de veiligheid van het gebouw.

6. Opsomming van de werkzaamheden

De Heilige Familiekerk te Lier is eigendom van de Stad Lier. Als opdrachtgever van het beheersplan ziet ze toe op de opvolging en de evaluatie van de hierna beschreven doelstellingen en maatregelen. Bij toekomstige werkzaamheden treedt ze op als bouwheer.

De vooropgestelde maatregelen zijn zo opgesteld dat de beheersdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Restauratie en onderhoud zijn noodzakelijk om de erfgoedkenmerken en -elementen te behouden en/of te herwaardenen.

6.1. Werkzaamheden

Doelstelling 1 (Re)valoriseren van het stadsgezicht en het onroerend erfgoed

MAATREGEL 1: ONDERZOEK NAAR EN HERZIEN VAN DE AANPLANTINGEN IN DE PASTORIETUIN (ONDERZOEKSPREMIE)

De huidige aanplantingen in de pastorietuin vormen een karig kader voor het stadsgezicht, zeker wanneer er naar de historische beelden gekeken wordt waarop een uitbundige begroeiing te zien is. Er dient dus onderzocht te worden hoe de aanplanting was geconcipieerd en hoe nieuwe aanplantingen een meerwaarde kunnen bieden voor het stadsgezicht waarbij ook rekening dient gehouden te worden met het beoogde gebruik (o.a. speelplaats school, buitenruimte kinderdagverblijf,...).

Deze maatregel omvat o.a. volgende acties:

- onderzoek naar de historische beplanting en tuinaanleg;
- herzien van de beplanting;
- herzien van de bestratingen en andere toegevoegde elementen met het zicht op het bekomen van een geheel dat voldoet aan de hedendaagse eisen zonder afbreuk te doen aan de erfgoedwaarde van de site.

MAATREGEL 2 HERSTEL VAN HET SMEEDIJZEREN HEKWERK

Het poortgedeelte in het hekwerk tussen de kerk en de pastorie werd recentelijk aangepast. Er werden onoordeelkundige toevoegingen en aanpassingen gedaan die het authentieke aanzicht schaden. Best worden de storende elementen verwijderd en vervangen door elementen die beter aansluiten bij het karakter van het smeedwerk. Natuurlijk zal hierbij de gewenste functionaliteit behouden blijven.

Deze maatregel omvat o.a. volgende acties:

- verwijderen van de onoordeelkundige aanpassingen aan het smeedwerk van de poort (scharnieren, aanslag, slot, coating) en het herstellen hiervan in aangepaste materialisering en uitvoeringswijze (restauratiesmid);
- nazicht en herstel van het volledige hekwerk met de nadruk op de voeten van de stijlen die soms sterk verroest zijn;
- het volledige hekwerk roestwerend behandelen en een nieuwe aangepaste afwerkingslaag aanbrengen.

MAATREGEL 3   UITVOEREN VAN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ INGREPEN IN DE BODEM

Bij ingrepen in de bodem- zowel rondom de kerk en de pastorie met tuin, als in de kerk- dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Deze maatregel omvat de volgende acties:

- laten uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek door een erkend archeoloog;
- laten uitvoeren van bijkomend archeologisch onderzoek, indien dit blijkt uit de archeologienota.

MAATREGEL 4   HERINRICHTEN VAN DE OPENBARE RUIMTE ROND KERK EN PASTORIE

De openbare ruimte tussen de kerk en de pastorie wordt momenteel gebruikt als parking. Het smalle voetpad langs de pastorie naar de kerk is nog steeds herkenbaar. Het plein in kasseien is evenwel vervangen door rode betonklinkers. Voor het smeedijzeren hekwerk naar de pastorietaan staan verschillende borden en zelfs kledingcontainers die het nodige sluikstorten met zich meebrengen. De erfgoedwaarde van het stadsgezicht wordt door deze storende elementen verstoord. Een vernieuwde visie op de inrichting van de openbare ruimte rondom de kerk en de pastorie zou een meerwaarde kunnen betekenen voor de volledige site.

Deze maatregel omvat o.a. volgende acties:

- aanpassen van de rode klinkerbestrating binnen het stadsgezicht (eventueel terug toepassen van kasseien);
- herinrichten van de openbare ruimte waarbij functionele elementen zoals informatieborden, containers, etc. niet voor waardevolle erfgoedelementen worden geplaatst;
- reduceren van de parkeerplaatsen tot vlak voor de monumenten; eventueel geen vaste parkeerplaatsen binnen het stadsgezicht, maar bijvoorbeeld enkel 'kiss and ride' in functie van de school.

MAATREGEL 5   UITBREIDEN VAN HET BESCHERMDE STADSGEZICHT MET HET NEOGOTISCHE SCHOOLGEBOUW OP DE KESSESESTEENWEG

Het beschermde stadsgezicht houdt momenteel de bescherming in van de kerk, de pastorie en de omliggende tuin. Het aangrenzende vroeg-20ste-eeuwse schoolgebouw behoort evenwel ook tot het neogotische ensemble dat deze gebouwen op de hoek van de Berlaarse- en Kesselsesteenweg vormen. Een deel van het schoolgebouw is bovendien ontworpen door Edward Careels, de architect van de kerk en de pastorie.

Voor het (re)valoriseren van het stadsgezicht is het daarom wenselijk om de afbakening van de bescherming te evalueren en mogelijks uit te breiden. Het schoolgebouw is sinds 14 september 2009 als 'Parochiale Lagere en Kleuterschool' vastgesteld als bouwkundig erfgoed in de inventaris van het agentschap Onroerend Erfgoed. Het is daarnaast wenselijk om in afwachting van een mogelijke bescherming reeds passende maatregelen te treffen voor het schoolgebouw zodat het neogotische ensemble niet wordt verstoord.

Afb. 108. De zeer slechte conditie van de glas-in-loodramen.

Doelstelling 2   Behoud en beheer van de erfgoedwaarden van het exterieur van de kerk en de pastorie

MAATREGEL 6   DRINGENDE INSTANDHOUDINGSWERKEN EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR

De daken van de kerk werden recent (2007) gerestaureerd. Op enkele plaatsen op het dak zijn er vandaag evenwel opnieuw kleine herstellingswerken noodzakelijk om te voorkomen dat er aan het interieur gevolgschade optreedt. In het kader van de geplande interieurrestauratie, is het belangrijk dat deze werken eerst worden uitgevoerd. Het betreft geen grote restauratie, maar louter lokale herstelwerken. Lokaal is er voegwerk uitgevallen; daar waar hierdoor gevolgschade wordt verwacht dient dit dringend te worden hersteld.

Deze maatregel omvat o.a. volgende acties:

- lokaal herstel van gebroken of uitgeschoven leien;
- lokaal herstel van loden aansluitingen en bevestigingen en van koperen goten en afvoeren;
- lokaal herbekijken van enkele regenwaterafvoeren en eventueel plaatsen/bevestigen van ellebogen om waterinfiltraties bij hevige regenval te voorkomen;
- uitgespoeld voegwerk op kritieke plaatsen herstellen.

MAATREGEL 7   RESTAURATIE VAN DE GLAS-IN-LOODRAMEN

De glas-in-loodramen verkeren over het algemeen in zeer slechte staat. De ijzeren raambruggen roesten met de nodige gevolgschade. De degradatie is ondertussen zo ver gevorderd dat er stukken natuursteen van de ramen omlaag vallen. Voor de veiligheid zijn daarom aan de binnenzijde de zijbeuken afgesloten en aan de buitenzijde zijn er netten en opvangbakken geplaatst.

Tijdens de recente restauratie van het exterieur (2007), werden aan de zuidzijde de glas-in-loodramen van de zijbeuk aangepakt. De deklatten aan de buitenzijde werden vernieuwd en er werd steenherstel uitgevoerd aan de binnenzijde. De ijzeren raambruggen werden niet aangepakt waardoor veel van de herstellingswerken aan de natuursteen weer zijn losgekomen.

Deze maatregel omvat de restauratie van alle glas-in-loodramen, met als te nemen acties:

- demonteren van de glas-in-loodramen en transport naar het atelier;
- behandelen of vervangen van de raambruggen;
- natuursteenherstel/vervanging van monelen en maaswerk;
- restauratie van het glas-in-lood;
- eventueel aanbrengen van beschermbeglazing;
- monteren van de gerestaureerde ramen.

MAATREGEL 8   STRUCTUREEL AANPAKKEN VAN PROBLEMEN MET AFWATERING

Ook na de restauratie van de daken in 2007 zijn er nog steeds problemen met de regenwaterafvoer van de daken. Het probleem dient in detail bekeken te worden en eventueel dienen er meer ingrijpende aanpassingen te gebeuren zodat de vochtinfiltraties tot het verleden gaan behoren.

Deze maatregel omvat het onderzoek naar de oorzaak van de problemen en het uitwerken en uitvoeren van een duurzame oplossing:

- onderzoek naar de verschillende problematieken die zich voordoen;
- voorstellen uitwerken voor het oplossen van de vastgestelde problemen;
- uitvoering van de herstellings-/aanpassingswerken.

MAATREGEL 9   VERVANGEN VAN DE DAKAFWERKING VAN DE PASTORIE

Het dak van de pastorie is sterk verweerd. Het vermoeden bestaat tevens dat het om asbesthoudende leien gaat. De dakafwerking zou dus best vervangen worden door natuurleien.

Deze maatregel omvat als te nemen acties:

- onderzoeken of kunstleien asbesthoudend zijn;
- bestaande dakafwerking verwijderen;
- nieuwe dakafwerking in natuurleien.

MAATREGEL 10   GEVELBEHANDELING BUITENGEVELS

De buitengevels van de kerk en de pastorie blijken te lijden onder vervuiling (roetafzetting,...) en verwerking (mosgroei, plaatselijk uitgevallen voegwerk,...). Om de natuursteen in goede staat te houden dient er op regelmatige basis een algehele reiniging te worden uitgevoerd waarbij ook het voegwerk wordt nagezien en hersteld. Ook de beeldengroep boven de toreningang heeft te maken met een zelfde problematiek. Daar waar mosgroei een probleem vormt (afzaten, plinten,...) dient een moswerende behandeling te worden toegepast.

Deze maatregel omvat als te nemen acties:

- reiniging natuursteen buitengevels;
- reiniging beeldengroep boven toreningang;
- globaal herstel voegwerk;
- moswerende behandeling op kritieke plaatsen.

MAATREGEL 11   NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR

De gevels en de daken van de kerk en de pastorie zijn op regelmatige basis na te kijken en indien nodig te herstellen. Hiervoor is het wenselijk om beroep te blijven doen op Monumentenwacht vzw. Zij kunnen tijdens een twee- of vijfjaarlijkse inspectie het volledige exterieur nakijken en indien nodig noodherstellingen uitvoeren. Bovendien geraken zij op moeilijk toegankelijke plaatsen. Dankzij een grondige inspectie van het gebouw kunnen kleine gebreken snel verholpen

worden. Voor het regelmatig onderhoud van de delicate regenwaterafvoer zou best een onderhoudscontract worden afgesloten zodat alle goten twee maal per jaar nagezien en gereinigd worden.

Deze maatregel omvatten o.a. de volgende werkzaamheden:

- nazicht en onderhoud van alle dakbedekkingen, -bekroningen, goten en regenafvoeren;
- regelmatige controle van de bliksemafleidingsinstallatie;
- opvolgen van houtaantastingen in dak- en kapstructuren, vloeren en klokkenstoel en behandelen indien activiteit waargenomen wordt;
- herstellen/verankeren van de gescheurde latei boven het raam van de berging;
- nazicht en onderhoud van de gevels, incl. buitenschrijnwerk en glas-in-loodramen;
- verwijderen van mosgroei op de daken;
- zeer plaatselijk herstellen van gevelvoegwerk;
- lokaal herstel van het schilderwerk van buitenschrijnwerk;
- schilderwerk van de boenselplanken met voorafgaand kleuronderzoek;
- verwijderen van duivenmest (o.a. dringend is de traptoren aan de westzijde).

Doelstelling 3   Onderzoek naar het potentieel (in functie van het gebruik) van de kerk en de pastorie met tuin

MAATREGEL 12   ONDERZOEK NAAR EEN HER- OF NEVENBESTEMMING

De actuele tendens binnen het kerkenlandschap is dat eigenaars en beheerders de bestemming van een kerkgebouw gaan herbekijken. Waar het mogelijk is, krijgen kerken een bijkomende bestemming of zelfs een herbestemming. In de parochie Heilige Familie lijkt een herbestemming niet aan de orde. Toch kan het gebruik van de kerk en de pastorie met tuin geoptimaliseerd worden. Ook in het kader van het duurzame behoud van de erfgoedwaarden is een dergelijke denkoefening wenselijk.

Een herbestemmingsonderzoek kan de verschillende mogelijkheden in kaart brengen. Daarna kan er een weloverwogen beslissing worden genomen en een toekomstvisie voor de kerk en de pastorie met tuin worden uitgewerkt.

Om het potentieel van het gebouw te onderzoeken en zich te laten begeleiden bij een mogelijke her- of nevenbestemming zal de stad Lier zich kandidaat stellen bij de volgende oproep van het Projectbureau 'Herbestemming Kerken' (meer info: www.herbestemmingkerken.be).

Doelstelling 4 Behoud en beheer van de erfgoedwaarden van het interieur van de kerk en aanhorigheden

Op termijn wordt de integrale restauratie van het interieur gepland. Regelmatig onderhoud en nazicht moet (tot de restauratie) voorkomen dat er eventuele schade of gevaar optreedt.

MAATREGEL 13 VOORONDERZOEK NAAR HET INTERIEUR (ONDERZOEKSPREMIE)

Vooraleer een interieurrestauratie van start kan gaan, dient er vooronderzoek te gebeuren naar de afwerking en de stoffering van het interieur. Dit kan zowel een bouwhistorisch en/of bouwtechnisch en/of materiaaltechnisch onderzoek zijn.

Deze maatregel omvat o.a. de volgende acties:

- uitvoeren bouwhistorisch vooronderzoek;
- uitvoeren bouwtechnisch vooronderzoek;
- uitvoeren materiaaltechnisch vooronderzoek.

MAATREGEL 14 RESTAURATIE VAN DE DOOPKAPEL

De doopkapel vormt een bijzonder neogotisch geheel dat de nodige aandacht verdient. Net als in de rest van de kerk is een restauratie van het interieur aan de orde. Deze werken zouden een 'testcase' kunnen vormen voor de daaropvolgende restauratie van de kerk

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig;
- herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds;
- herstel van marmeren en houten altaren en beeldhouwwerk;
- herstel van schrijnwerk en vast meubilair (lambriseringen, afsluitingen, binnendeuren, kastmeubels...).

MAATREGEL 15 VERNIEUWEN VAN DE VLOEROPBOUW

De huidige vloeropbouw is geplaatst op volle grond. Door de hoge grondwaterstand zijn de vloertegels regelmatig vochtig en zijn er veel zoutuitbloeiingen. Er is valgevaar voor de bezoeker. Het vochtige klimaat heeft ook een negatieve invloed op alle houten objecten in de kerk.

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- uitnemen en stockeren van de cementtegels;
- uitgravingen i.f.v. de nieuwe vloeropbouw;
- evt. voorzieningen treffen voor toekomstige ingrepen (o.a. technieken);
- storten van een betonvloer;
- evt. isoleren van de vloer;
- dekvloer aanbrengen;
- terugplaatsen van de gerecupereerde tegels.

MAATREGEL 16 INTERIEURRESTAURATIE VAN DE KERK

Nadat er jarenlang problemen zijn geweest met vochtinfiltraties dient het interieur nodig te worden hersteld. Veel van het pleisterwerk is aangetast, vertoont scheuren en zoutuitbloeiingen. Waarschijnlijk dienen grote delen van het pleisterwerk te worden afgekap. Naast het terug aanbrengen van de pleisterlaag dient voor de volledige kerk ook de imitatie natuursteen schildering te worden hernomen. Vooraf zal onderzoek worden gedaan naar de initiële schildering, aangezien er het vermoeden is dat de donkere lijnen niet tot de originele schildering behoren.

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig;
- losgekomen gewelfribben verankeren;
- herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds;
- herstel van natuurstenen altaren, beeldhouwwerk,...;
- herstel van schrijnwerk en vast meubilair (inkomsassen, biechtstoelen, binnendeuren, kastmeubels...);
- herstel van neogotische lichtarmaturen.

MAATREGEL 17 RESTAURATIE VAN HET INTERIEUR VAN DE SACRISTIE EN DE BERGING

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- onderhoud en herstel van het houten meubilair en de porseleinen lavabo;
- behandeling van het houten meubilair tegen houtborende insecten;
- herstel van de afwerkingslagen van muren en plafonds.

MAATREGEL 18 NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET INTERIEUR

Na de algemene restauratie van het interieur worden er regelmatig inspecties en onderhoudswerken uitgevoerd. Ook hiervoor kan beroep worden gedaan op de expertise van Monumentenwacht vzw. Zij kunnen het interieur op moeilijk toegankelijke plekken inspecteren en waar nodig noodherstellingen uitvoeren.

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- regelmatig en op gepaste wijze reinigen van het interieur met aangepaste middelen, raadpleeg daarvoor de publicaties van Monumentenwacht vzw, o.a. *Schoon schip. Handleiding voor het courant onderhoud van waardevolle kerkinterieurs*;
- regelmatige controle op aanwezigheid van vogels en nazicht van de duivenwering.

MAATREGEL 19   NAZICHT EN ONDERHOUD VAN DE LUIDKLOKKEN (+TOEBEHOREN) EN HET UURWERK

Uit een recent verslag (ref. 20190220-11038) van Clock-O-Matic blijft dat de toestand van de klokken en het torenuurwerk bijzondere aandacht verdienen. Op basis van dit verslag kunnen de nodige maatregelen worden genomen. Deze gespecialiseerde firma kan ook de nodige onderhouds- en/of herstelwerkzaamheden uitvoeren.

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- nazicht van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk door een gespecialiseerde firma;
- regulier onderhoud van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk;
- uitvoeren van bijzondere werken aan luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk:
  - De slagmassa van de klepels en de klepelkappen zijn onderhevig aan slijtage, afhankelijk van de inzet van de klok. Om beschadiging van de waardevolle klokken te vermijden, worden deze best vernieuwd na meerdere jaren gebruik. De klepelkappen dateren voor de grote klok uit 1996, voor de tweede klok uit 1999 en voor de kleinste klok uit 1999. Afhankelijk van de inzet is de levensverwachting van een klepel of klepelklap ongeveer 30 à 40 jaar.
  - De elektromagnetische klephamer van de grote klok is 32 jaar oud en vertoont algemene slijtage. Op korte termijn (<5 jaar) is deze te vernieuwen.
  - De metalen onderdelen van de luidbruggen en klokstoel zijn verroest. Deze roestvorming geeft geen onmiddellijke problemen voor wat de stabiliteit betreft. Preventief, op korte termijn (<5 jaar), is het echter noodzakelijk deze roestvorming te behandelen.
  - De kunststof wijzerplaten, het centrale motordrijfwerk en de wijzerverdeelwerken kunnen niet gerestaureerd worden. Ze dienen te worden vernieuwd.

Doelstelling 5 Behoud en beheer van de cultuurgoederen

MAATREGEL 20 CONSERVERINGSWERKZAAMHEDEN DOOR ERKENDE RESTAURATEURS

Deze maatregel omvat o.a. de volgende werkzaamheden:

- regelmatig nazicht van de bewaringstoestand door Monumentenwacht vzw;
- regulier onderhoud van de cultuurgoederen met aangepaste middelen (o.a. zachte borstel, droge zachte doek ...), raadpleeg daarvoor de publicaties *Onderhoud van metaal in het interieur*, *Schoon schip. Handleiding voor het courant onderhoud van waardevolle kerkinterieurs* etc. van Monumentenwacht vzw;
- objectgericht onderzoek, nazicht toestand en uitvoeren van noodzakelijke conserveringswerkzaamheden door deskundige restaurateurs.

Doelstelling 6   Optimaliseren van het binnenklimaat en de veiligheid van het gebouw

MAATREGEL 21   OPTIMALISATIE VAN DE VERWARMINGSINSTALLATIE

De verwarmingsinstallatie is verouderd en dient nodig vervangen te worden. Er dient bekeken te worden op welke manier dit best wordt uitgevoerd met het oog op een flexibel gebruik van het gebouw. Het gewenste type installatie wordt bepaald aan de hand van een voorafgaand onderzoek naar het binnenklimaat in de kerk en het gewenste gebruik, nu en in de toekomst.

Deze maatregel omvat o.a. volgende werkzaamheden:

- uitvoeren van een energie-audit;
- vernieuwen van de verwarmingsinstallatie op basis van een weldoordachte analyse van de bestaande situatie en een toekomstig flexibel gebruik.

MAATREGEL 22   OPTIMALISATIE VAN DE BRANDBESTRIJDING

Aansluitend op het vernieuwen van de verwarmingsinstallatie worden er maatregelen genomen om de brandbestrijding te verbeteren. Het is aangewezen hiervoor het advies van de brandweer te vragen.

Deze maatregel omvat o.a. volgende werkzaamheden:

- organiseren van een rondgang met de brandweer (incl. opmaakt van een verslag);
- optimaliseren van de brandbeveiligings- en bestrijdingsmiddelen.

MAATREGEL 23   OPTIMALISATIE VAN DE ELEKTRISCHE INSTALLATIE

Het vernieuwen van de verwarmingsinstallatie gaat best gepaard met de optimalisatie van de elektrische installatie. Op deze manier kunnen bouwkundige werken (eventuele sleuven,...) worden gebundeld.

Deze maatregel omvat o.a. volgende werkzaamheden:

- vernieuwen van bekabeling, verdeelborden, synoptisch paneel, contactdozen, schakelaars,...;
- vervangen en aanvullen van utilitaire verlichting op zolders, torenkamers, noodverlichting,...;
- plaatsen van nieuwe hoogrendementsverlichting voor aangepaste belichting en verlichting;
- optimaliseren van de brand- en inbraakdetectie.

MAATREGEL 24   REGELMATIGE CONTROLE EN ONDERHOUD VAN DE TECHNISCHE INSTALLATIES

Na de vernieuwing van de technische installaties wordt er op regelmatige basis een keuring of onderhoudsbeurt gepland.

Deze maatregel omvat o.a. volgende werkzaamheden:

- bijsturen van de verwarmingsinstallatie na plaatsing op basis van de monitoring;
- jaarlijks (klein) onderhoud van de verwarmingsinstallatie;
- vijfjaarlijks (groot) onderhoud van de verwarmingsinstallatie;
- onderhoud en controle van de elektrische installaties: verplichte herkeuring om de 5 jaar volgens AREI;
- uitvoeren van werkzaamheden in navolging van keuring;
- regelmatig onderhoud van de verlichting incl. het vervangen van lampen;
- regelmatig onderhoud van de riolering en de sanitaire installaties;
- regelmatig onderhouden indien noodzakelijk optimalisatie van de brand- en inbraakbeveiliging;
- regelmatige controle van de brandblussers: jaarlijkse verplichte keuring;
- controle van de noodverlichting;
- controle en onderhoud van de brandbestrijdingsinstallatie.

6.2. Werkzaamheden in tabelvorm

In toepassing van artikel 10.2.1. van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 kan de Vlaamse Regering binnen de perken van de daartoe op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten premies toekennen en meerjarenpremieovereenkomsten sluiten. De betoelaagbaarheid van de werkzaamheden zal later worden afgetoetst.

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
DOELSTELLING 1: (RE)VALORISEREN VAN HET STADSGEZICHT EN HET ONROEREND ERFGOED				
Maatregel 1	Onderzoek naar en herzien van de aanplantingen in de pastorietuin			
	Actie 1	onderzoek naar de historische beplanting en tuinaanleg	eenmalig	nee
	Actie 2	herzien van de beplanting	eenmalig	nee
	Actie 3	herzien van de bestratingen en andere toegevoegde elementen met het zicht op het bekomen van een geheel dat voldoet aan de hedendaagse eisen zonder afbreuk te doen aan de erfgoedwaarde van de site	eenmalig	nee
Maatregel 2	Herstel van het smeedijzeren hekwerk			
	Actie 1	verwijderen van de onoordeelkundige aanpassingen aan het smeedwerk van de poort	eenmalig	nee
	Actie 2	nazicht en herstel van het volledige hekwerk met de nadruk op de voeten van de stijlen die soms sterk verroest zijn	eenmalig	nee
	Actie 3	het volledige hekwerk roestwerend behandelen en nieuwe aangepaste afwerkingslaag aanbrengen	eenmalig	nee
Maatregel 3	Uitvoeren van archeologisch onderzoek bij ingrepen in de bodem			
	Actie 1	laten uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek door een erkend archeoloog	eenmalig	nee
	Actie 2	laten uitvoeren van bijkomend archeologisch onderzoek, indien dit blijkt uit de archeologienota	eenmalig	nee
Maatregel 4	Herinrichten openbare ruimte rond kerk en pastorie			
	Actie 1	aanpassen van de rode klinkerbestrating binnen het stadsgezicht (eventueel terug toepassen van kasseien)	eenmalig	nee
	Actie 2	herinrichten van de openbare ruimte waarbij functionele elementen zoals informatieborden, containers, etc. niet voor elementen worden geplaatst met erfgoedwaarde	eenmalig	nee

Aard der werken			Frequentie	Vrijstelling toelating	
	Actie 3	reduceren van de parkeerplaatsen tot vlak voor de monumenten; eventueel geen vaste parkeerplaatsen binnen het stadsgezicht, maar bijvoorbeeld enkel 'kiss and ride' in functie van de school	eenmalig	nee	
Maatregel 5	Uitbreiden van het beschermde stadsgezicht met het neogotische schoolgebouw op de Kesselsesteenweg		eenmalig	NVT	
DOELSTELLING 2: BEHOUD EN BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN VAN HET EXTERIEUR VAN DE KERK EN DE PASTORIE					
Maatregel 6	Dringende instandhoudingswerken en onderhoud van het exterieur				
	Actie 1	lokaal herstel van gebroken of uitgeschoven leien	eenmalig	nee	
	Actie 2	lokaal herstel van loden aansluitingen en bevestigingen en van koperen goten en afvoeren	eenmalig	nee	
	Actie 3	lokaal herbekijken van enkele regenwaterafvoeren en eventueel plaatsen/bevestigen van ellebogen om waterinfiltraties bij hevige regenval te voorkomen	eenmalig	nee	
	Actie 4	uitgespoeld voegwerk op kritieke plaatsen herstellen	eenmalig	nee	
Maatregel 7	Restauratie van de glas-in-loodramen				
	Actie 1	demonteren van de glas-in-loodramen en transport naar het atelier	eenmalig	nee	
	Actie 2	behandelen of vervangen van de raambruggen	eenmalig	nee	
	Actie 3	natuursteenherstel/vervanging van monelen en maaswerk	eenmalig	nee	
	Actie 4	restauratie van het glas-in-lood	eenmalig	nee	
	Actie 5	eventueel beschermbeglazing aanbrengen	eenmalig	nee	
	Actie 6	monteren van de gerestaureerde ramen	eenmalig	nee	
Maatregel 8	Structureel aanpakken van problemen met afwatering				
	Actie 1	onderzoek naar de verschillende problematieken die zich voordoen	eenmalig	nee	
	Actie 2	voorstellen uitwerken voor het oplossen van de vastgestelde problemen	eenmalig	nee	
	Actie 3	uitvoering van de herstellings/aanpassingswerken	eenmalig	nee	
Maatregel 9	Vervangen van de dakafwerking van de pastorie				
	Actie 1	onderzoeken of kunstleien asbesthoudend zijn	eenmalig	-	
	Actie 2	bestaande dakafwerking verwijderen	eenmalig	nee	
	Actie 3	nieuwe dakafwerking in natuurleien	eenmalig	nee	

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
Maatregel 10	Gevelbehandeling buitengevels			
	Actie 1	reiniging natuursteen buitengevels	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 2	reiniging beeldengroep boven toreningang	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 3	globaal herstel voegwerk	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 4	moswerende behandeling op kritieke plaatsen	5- à 10-jaarlijks	nee
Maatregel 11	Nazicht en onderhoud van het exterieur			
	Actie 1	nazicht en onderhoud van alle dakbedekkingen,-bekroningen, goten en regenafvoeren	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	-
	Actie 2	regelmatige controle van de bliksemafleidingsinstallatie	tweejaarlijks, bij inspectie door Monumentenwacht	nee
	Actie 3	opvolgen van houtaantastingen in dak- en kapstructuren, vloeren en klokkenstoel en behandelen indien activiteit waargenomen wordt	jaarlijks door in de winter de verdachte zones te reinigen en te voorzien van een zwart vel papier onder de vliegopeningen en te controleren op boormeel in de zomer	-
	Actie 4	herstellen/verankeren van de gescheurde latei boven het raam van de berging	eenmalig	nee
	Actie 5	nazicht en onderhoud van de gevels, incl. buitenschrijnwerk en glas-in-loodramen	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	nee
	Actie 6	verwijderen van mosgroei op de daken	jaarlijks, liefst voor de winter	-
	Actie 7	zeer plaatselijk herstellen van gevelvoegwerk	tweejaarlijks	nee
	Actie 8	lokaal herstel van het schilderwerk van buitenschrijnwerk	schilderwerken herhalen om de 3-5 jaar	nee
	Actie 9	schilderwerk van de boenselplanken met voorafgaand kleuronderzoek	eenmalig	nee
Actie 10	verwijderen van duivenmest bovenaan de traptoren aan de westzijde	eenmalig	-	

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
DOELSTELLING 3: ONDERZOEK NAAR HET POTENTIEEL (IN FUNCTIE VAN HET GEBRUIK) VAN DE KERK EN DE PASTORIE MET TUIN				
Maatregel 12	Onderzoek naar een her- of nevenbestemming			
	Actie 1	(her)bestemmingsonderzoek o.l.v. Projectbureau Herbestemming Kerken	eenmalig	-
DOELSTELLING 4: BEHOUD EN BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN VAN HET INTERIEUR VAN DE KERK EN AANHORIGHEDEN				
Maatregel 13	Vooronderzoek naar het interieur (onderzoekspremie)			
	Actie 1	uitvoeren bouwhistorisch vooronderzoek	eenmalig	nee
	Actie 2	uitvoeren bouwtechnisch vooronderzoek	eenmalig	nee
	Actie 3	uitvoeren materiaaltechnisch vooronderzoek	eenmalig	nee
Maatregel 14	Restauratie van de doopkapel			
	Actie 1	herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig	eenmalig	nee
	Actie 2	herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig	nee
	Actie 3	herstel van marmeren en houten altaren en beeldhouwwerk	eenmalig	nee
	Actie 4	herstel van schrijnwerk en vast meubilair (lambriseringen, afsluitingen, kastmeubels...)	eenmalig	nee
Maatregel 15	Vernieuwen van de vloeropbouw			
	Actie 1	uitnemen en stockeren van de cementtegels	eenmalig	nee
	Actie 2	uitgravingen i.f.v. de nieuwe vloeropbouw	eenmalig	nee
	Actie 3	evt. voorzieningen treffen voor toekomstige voorzieningen (technieken)	eenmalig	nee
	Actie 4	storten van een betonvloer	eenmalig	nee
	Actie 5	evt. isoleren van de vloer	eenmalig	nee
	Actie 6	dekvloer aanbrengen	eenmalig	nee
	Actie 7	terugplaatsen van de gerecupereerde tegels	eenmalig	nee
Maatregel 16	Interieurrestauratie van de kerk			
	Actie 1	herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig	eenmalig	nee
	Actie 2	losgekomen gewelfribben verankeren	eenmalig	nee
	Actie 3	herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig, schilderwerken herhalen om de 10 jaar	nee
	Actie 4	herstel van natuursteen altaren, beeldhouwwerk,...	eenmalig	nee

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
	Actie 5	herstel van schrijnwerk en vast meubilair (inkomsassen, biechtstoelen, binnendeuren, kastmeubels...)	eenmalig, eventueel herhalen na het vaststellen van nieuwe degradaties	nee
	Actie 6	herstel van neogotische lichtarmaturen	eenmalig	nee
Maatregel 17	Restauratie van het interieur van de sacristie en de berging			
	Actie 1	onderhoud en herstel van het houten meubilair en de porseleinen lavabo	eenmalig	nee
	Actie 2	behandeling van het houten meubilair tegen houtborende insecten	eenmalig, eventueel herhalen na het vaststellen van nieuwe activiteit	nee
	Actie 3	herstel van de afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig, schilderwerken herhalen om de 10 jaar	nee
Maatregel 18	Nazicht en onderhoud van het interieur			
	Actie 1	regelmatig en op gepaste wijze reinigen van het interieur met aangepaste middelen, raadpleeg daarvoor de publicaties van Monumentenwacht vzw, o.a. <i>Schoon schip. Handleiding voor het courant onderhoud van waardevolle kerkinterieurs</i>	frequent	-
	Actie 2	regelmatige controle op aanwezigheid van vogels en nazicht van de duivenwering	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	-
Maatregel 19	Nazicht en onderhoud van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk			
	Actie 1	nazicht van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk door een gespecialiseerde firma	eenmalig	-
	Actie 2	regulier onderhoud van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk	jaarlijks	-
	Actie 3	uitvoeren van bijzondere werken aan luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk (indien dient blijkt na een inspectie door een gespecialiseerder firma)	eenmalig of naargelang de levensduur van het element	nee
DOELSTELLING 5: BEHOUD EN BEHEER VAN DE CULTUURGOEDEREN				
Maatregel 20	Conserveringswerkzaamheden door erkende restaurateurs			
	Actie 1	regelmatig nazicht van de bewaringstoestand door Monumentenwacht vzw	tweejaarlijks	-
	Actie 2	regulier onderhoud van de cultuurgoederen met aangepaste middelen	1 x per jaar	-
	Actie 3	objectgericht onderzoek, nazicht toestand en uitvoeren van noodzakelijke conserveringswerkzaamheden door deskundige restaurateurs	tweejaarlijks	nee

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating
DOELSTELLING 6: OPTIMALISEREN VAN HET BINNENKLIMAAT EN DE VEILIGHEID VAN HET GEBOUW			
Maatregel 21	Optimalisatie van de verwarmingsinstallatie		
	Actie 1	uitvoeren van een energie-audit	-
	Actie 2	vernieuwen van de verwarmingsinstallatie op basis van een weldoordachte analyse van de bestaande situatie en een toekomstig flexibel gebruik	eenmalig nee
Maatregel 22	Optimalisatie van de brandbestrijding		
	Actie 1	organiseren van een rondgang met de brandweer (incl. opmaak van een verslag)	eenmalig -
	Actie 2	optimaliseren van de brandbeveiligings- en bestrijdingsmiddelen	eenmalig -
Maatregel 23	Optimalisatie van de elektrische installatie		
	Actie 1	vernieuwen van de bekabeling, verdeelborden, synoptisch paneel, contactdozen, schakelaars...	eenmalig nee
	Actie 2	vervangen en aanvullen van utilitaire verlichting op zolders, torenkamers, noodverlichting...	eenmalig nee
	Actie 3	plaatsen van nieuwe hoogrendementsverlichting voor aangepaste belichting en verlichting	eenmalig nee
	Actie 4	optimaliseren van de brand- en inbraakdetectie	eenmalig nee
Maatregel 24	Regelmatige controle en onderhoud van de technische installaties		
	Actie 1	bijsturen van de verwarmingsinstallatie na plaatsing op basis van de monitoring	eenmalig -
	Actie 2	jaarlijks (klein) onderhoud van de verwarmingsinstallatie	jaarlijks, liefst voor de winter -
	Actie 3	vijfjaarlijks (groot) onderhoud van de verwarmingsinstallatie	vijfjaarlijks -
	Actie 4	onderhoud en controle van de elektrische installaties: verplichte herkeuring om de 5 jaar volgens AREI	jaarlijks, keuring om de 5 jaar -
	Actie 5	uitvoeren van werkzaamheden in navolging van keuring	vijfjaarlijks -
	Actie 6	regelmatig onderhoud van de verlichting incl. het vervangen van lampen	1 x per jaar -
	Actie 7	regelmatig onderhoud van de riolering en de sanitaire installaties	1 x per jaar -
	Actie 8	regelmatig onderhoud en indien noodzakelijk optimalisatie van de brand- en inbraakbeveiliging	1 x per jaar -
	Actie 9	regelmatige controle van de brandblussers: jaarlijkse verplichte keuring	1 x per jaar -
	Actie 10	controle van de noodverlichting	1 x per jaar -
	Actie 11	controle en onderhoud van de brandbestrijdingsinstallatie	1 x per jaar -

7. Opvolging

7.1. Eenmalige werkzaamheden

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven welke maatregelen en acties ondernomen moeten worden om de Heilige Familiekerk en de pastorie met tuin in optimale conditie te brengen. Prioritair zijn de dringende instandhoudingswerken en het onderhoud van het exterieur van de kerk. Deze werken kunnen in eigen beheer of met een standaardpremie worden uitgevoerd. Ondertussen kunnen de nodige restauratiedossiers worden opgemaakt voor de restauratie van de glas-in-loodramen en het structureel aanpakken van het probleem van de afwatering van hemelwater. Dat is enkel nodig indien het herstellen van gebroken leien, loden aansluitingen en bevestigingen, koperen goten en afvoeren en het lokaal herbekijken van regenwaterafvoeren onvoldoende blijkt te zijn om de vochtproblematiek van de kerk op te lossen. In afwachting van deze restauratiedossiers dienen bijkomende maatregelen (bijvoorbeeld: netten) getroffen te worden om de veiligheid van voorbijgangers en bezoekers te blijven garanderen.

Op korte tot middellange termijn wordt best een opdracht uitgeschreven voor het opmaken van een herbestemmingsonderzoek voor de volledige site. Het gebruik van de kerk en de pastorie met tuin door verschillende gebruikers kan geoptimaliseerd worden. Een herbestemmingsonderzoek kan de verschillende mogelijkheden in kaart brengen en berekenen. Het ontwerp kan vervolgens worden uitgevoerd met een algemene herinrichting van de publieke ruimte (incl. tuin), een interieurrestauratie van de kerk en een optimalisatie van het binnenklimaat, de technische installatie en de veiligheid in de gebouwen.

Voor de premiegerechtigde werkzaamheden moeten de bijhorende dossiers worden opgesteld en ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

7.2. Terugkerende werkzaamheden en onderhoud

De Stad Lier voorziet jaarlijks een bedrag in haar begroting voor onderhoud en terugkerende werkzaamheden aan de Heilige Familiekerk, de pastorie en de tuin (incl. tuinmuur en hekwerk). Met regelmaat zullen de nodige onderhoudswerken worden uitgevoerd. Onderhoudswerkzaamheden die zich vandaag opdringen zijn: het reinigen van goten en regenwaterafvoeren, het verwijderen van duivenmest in de traptoren aan de westzijde, het reinigen van de cultuurgoederen (bijvoorbeeld de Kruisweg, het ontstoffen van beelden) en het nakijken van de houten elementen op de aanwezigheid van houtborende insecten.

Onder terugkerende werkzaamheden worden werken verstaan die met regelmaat herhaald dienen te worden. Hieronder valt bijvoorbeeld het herschilderen van het schrijnwerk of het metalen hekwerk. De regelmaat van deze werkzaamheden is vastgelegd in de tabel van hoofdstuk 6.

Daarnaast wordt Monumentenwacht Provincie Antwerpen twee- of vijfjaarlijks gecontacteerd voor een deskundige inspectie van het kerkgebouw (exterieur en interieur). Zij kunnen naast een controle van het gebouw kleine onderhoudswerkzaamheden en/of noodherstellingen uitvoeren op plaatsen die anders moeilijk bereikbaar zijn. De verslagen van Monumentenwacht worden bezorgd aan de stad Lier en het agentschap Onroerend Erfgoed. Op basis van deze verslagen kan de stad beslissen om eventueel bijkomende onderhoudsmaatregelen te nemen.

Voor de premiegerechtigde werkzaamheden maakt de Stad Lier de bijhorende dossiers op en dient deze in bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

7.3. Opvolging van het beheersplan

De Stad Lier staat in voor de uitvoering en de opvolging van het beheersplan. Ze legt zich erop toe om de beheersdoelstellingen te realiseren en te evalueren. Ze vraagt daarover advies en/of toelating bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Te gepasten tijde rapporteert ze ook aan het agentschap over de genomen maatregelen en werkzaamheden.

De timing van het rapporteren aan het agentschap verschilt naargelang de aard van de maatregelen en de werken:

- Indien dringende maatregelen: jaarlijks rapport.
- Indien werkzaamheden in uitvoering: rapport ten laatste 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden. Er wordt een verslag of voortgangsrapport gemaakt van het verloop van de werkzaamheden met vermelding van de aard, plaats, datum en het resultaat, inclusief fotomateriaal. Dit verslag zal worden opgesteld door de ontwerper, o.a. architect, restaurateur, technicus, etc., die voor de opmaak van de dossiers en de opvolging van de werken instaat.
- Indien in goede staat en geen werkzaamheden gepland op korte termijn: zesjaarlijkse rapportering.

Sinds 2019 dient een beheersplan zesjaarlijks geëvalueerd te worden. De evaluatie gebeurt op basis van een onderhoudslogboek dat de volgende stukken bevat:

- een toestandrapport van de toestand zes jaar geleden, bijvoorbeeld: een rapport van Monumentenwacht, een goedgekeurd beheersplan ...;
- een recent toestandrapport van de huidige toestand, bijvoorbeeld: een rapport van Monumentenwacht;
- een overzicht van de (preventieve) maatregelen en onderhoudswerken die de voorbije zes jaar zijn uitgevoerd. De opsomming houdt alle ingrepen in die werden uitgevoerd met de vermelding van de datum, een korte samenvatting van de ingreep, de uitvoerder en de factuur (indien van toepassing), foto's van de werken voor en na.

Meer informatie over het onderhoudslogboek is terug te vinden op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed: <https://www.onroerenderfgoed.be/het-onderhoudslogboek>.

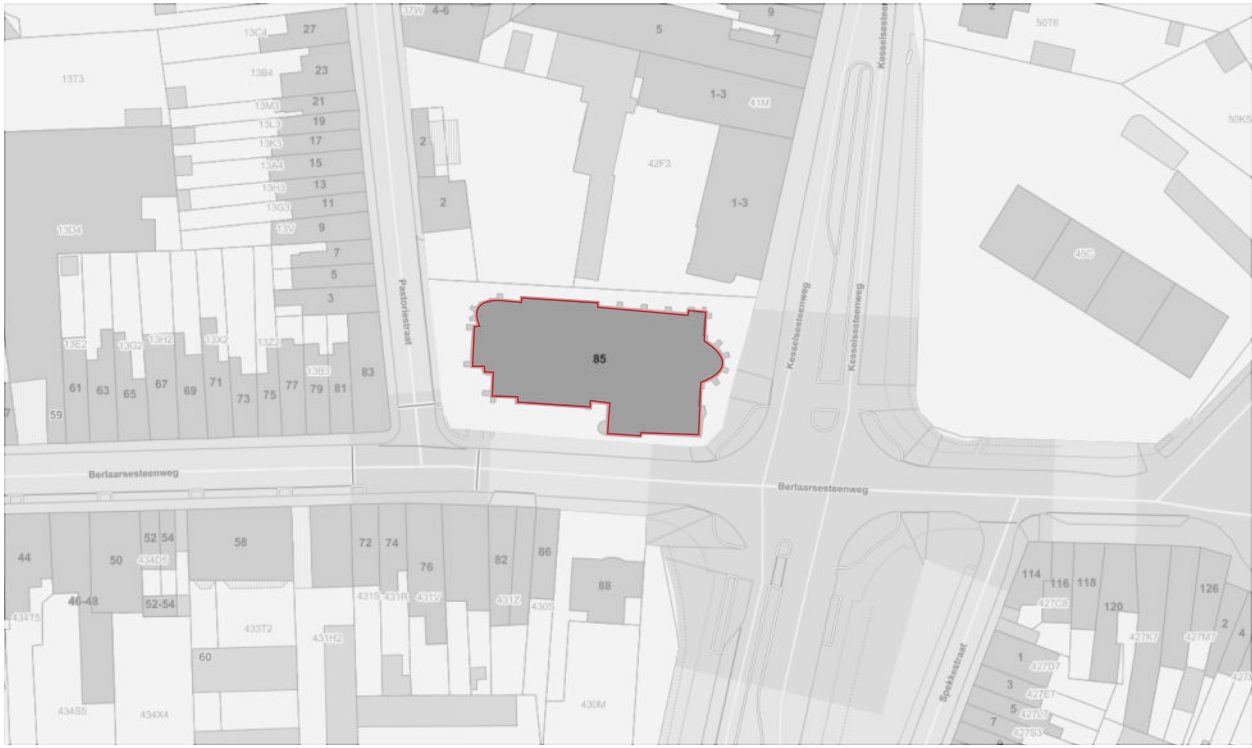

8. Bijlagen

Bijlagen	Niet van toepassing (dus niet bijgevoegd)	Bijgevoegd
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt		8.1
Lijst van geplande werken		8.2
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	x	
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuuroederen die in aanmerking komen voor een premie		8.3
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	x	
Extra bijlagen:		8.4
- Nomenclatuur van de bouwdelen		8.4.1
- Bibliografie		8.4.2
- Digitale versie van het beheersplan		8.4.3

8.1. Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt opgemaakt

Afb. 109. kadasterplan met aanduiding afbakening (bron: Geopunt Vlaanderen)

8.2. Lijst van geplande werken

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
DOELSTELLING 1: (RE)VALORISEREN VAN HET STADSGEZICHT EN HET ONROEREND ERFGOED				
Maatregel 1	Onderzoek naar en herzien van de aanplantingen in de pastorietuin			
	Actie 1	onderzoek naar de historische beplanting en tuinaanleg	eenmalig	nee
	Actie 2	herzien van de beplanting	eenmalig	nee
	Actie 3	herzien van de bestratingen en andere toegevoegde elementen met het zicht op het bekomen van een geheel dat voldoet aan de hedendaagse eisen zonder afbreuk te doen aan de erfgoedwaarde van de site	eenmalig	nee
Maatregel 2	Herstel van het smeedijzeren hekwerk			
	Actie 1	verwijderen van de onoordeelkundige aanpassingen aan het smeedwerk van de poort	eenmalig	nee
	Actie 2	nazicht en herstel van het volledige hekwerk met de nadruk op de voeten van de stijlen die soms sterk verroest zijn	eenmalig	nee
	Actie 3	het volledige hekwerk roestwerend behandelen en nieuwe aangepaste afwerkingslaag aanbrengen	eenmalig	nee
Maatregel 3	Uitvoeren van archeologisch onderzoek bij ingrepen in de bodem			
	Actie 1	laten uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek door een erkend archeoloog	eenmalig	nee
	Actie 2	laten uitvoeren van bijkomend archeologisch onderzoek, indien dit blijkt uit de archeologienota	eenmalig	nee
Maatregel 4	Herinrichten openbare ruimte rond kerk en pastorie			
	Actie 1	aanpassen van de rode klinkerbestrating binnen het stadsgezicht (eventueel terug toepassen van kasseien)	eenmalig	nee
	Actie 2	herinrichten van de openbare ruimte waarbij functionele elementen zoals informatieborden, containers, etc. niet voor elementen worden geplaatst met erfgoedwaarde	eenmalig	nee
	Actie 3	reduceren van de parkeerplaatsen tot vlak voor de monumenten; eventueel geen vaste parkeerplaatsen binnen het stadsgezicht, maar bijvoorbeeld enkel 'kiss and ride' in functie van de school	eenmalig	nee
Maatregel 5	Uitbreiden van het beschermde stadsgezicht met het neogotische schoolgebouw op de Kesselsesteenweg	eenmalig	NVT	

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
DOELSTELLING 2: BEHOUD EN BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN VAN HET EXTERIEUR VAN DE KERK EN DE PASTORIE				
Maatregel 6	Dringende instandhoudingswerken en onderhoud van het exterieur			
	Actie 1	lokaal herstel van gebroken of uitgeschoven leien	eenmalig	nee
	Actie 2	lokaal herstel van loden aansluitingen en bevestigingen en van koperen goten en afvoeren	eenmalig	nee
	Actie 3	lokaal herbekijken van enkele regenwaterafvoeren en eventueel plaatsen/bevestigen van ellebogen om waterinfiltraties bij hevige regenval te voorkomen	eenmalig	nee
	Actie 4	uitgespoeld voegwerk op kritieke plaatsen herstellen	eenmalig	nee
Maatregel 7	Restauratie van de glas-in-loodramen			
	Actie 1	demonteren van de glas-in-loodramen en transport naar het atelier	eenmalig	nee
	Actie 2	behandelen of vervangen van de raambruggen	eenmalig	nee
	Actie 3	natuursteenherstel/vervanging van monelen en maaswerk	eenmalig	nee
	Actie 4	restauratie van het glas-in-lood	eenmalig	nee
	Actie 5	eventueel beschermbeglazing aanbrengen	eenmalig	nee
	Actie 6	monteren van de gerestaureerde ramen	eenmalig	nee
Maatregel 8	Structureel aanpakken van problemen met afwatering			
	Actie 1	onderzoek naar de verschillende problematieken die zich voordoen	eenmalig	nee
	Actie 2	voorstellen uitwerken voor het oplossen van de vastgestelde problemen	eenmalig	nee
	Actie 3	uitvoering van de herstellings/aanpassingswerken	eenmalig	nee
Maatregel 9	Vervangen van de dakafwerking van de pastorie			
	Actie 1	onderzoeken of kunstleien asbesthoudend zijn	eenmalig	-
	Actie 2	bestaande dakafwerking verwijderen	eenmalig	nee
	Actie 3	nieuwe dakafwerking in natuurleien	eenmalig	nee
Maatregel 10	Gevelbehandeling buitengevels			
	Actie 1	reiniging natuursteen buitengevels	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 2	reiniging beeldengroep boven toreningang	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 3	globaal herstel voegwerk	10- à 20-jaarlijks	nee
	Actie 4	moswerende behandeling op kritieke plaatsen	5- à 10-jaarlijks	nee

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating
Maatregel 11	Nazicht en onderhoud van het exterieur		
Actie 1	nazicht en onderhoud van alle dakbedekkingen,-bekroningen, goten en regenafvoeren	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	-
Actie 2	regelmatige controle van de bliksemafleidingsinstallatie	tweejaarlijks, bij inspectie door Monumentenwacht	nee
Actie 3	opvolgen van houtaantastingen in dak- en kapstructuren, vloeren en klokkenstoel en behandelen indien activiteit waargenomen wordt	jaarlijks door in de winter de verdachte zones te reinigen en te voorzien van een zwart vel papier onder de vliegopeningen en te controleren op boormeel in de zomer	-
Actie 4	herstellen/verankeren van de gescheurde latei boven het raam van de berging	eenmalig	nee
Actie 5	nazicht en onderhoud van de gevels, incl. buitenschrijnwerk en glas-in-loodramen	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	nee
Actie 6	verwijderen van mosgroei op de daken	jaarlijks, liefst voor de winter	-
Actie 7	zeer plaatselijk herstellen van gevelvoegwerk	tweejaarlijks	nee
Actie 8	lokaal herstel van het schilderwerk van buitenschrijnwerk	schilderwerken herhalen om de 3-5 jaar	nee
Actie 9	schilderwerk van de boenselplanken met voorafgaand kleuronderzoek	eenmalig	nee
Actie 10	verwijderen van duivenmest bovenaan de traptoren aan de westzijde	eenmalig	-
DOELSTELLING 3: ONDERZOEK NAAR HET POTENTIEEL (IN FUNCTIE VAN HET GEBRUIK) VAN DE KERK EN DE PASTORIE MET TUIN			
Maatregel 12	Onderzoek naar een her- of nevenbestemming		
Actie 1	(her)bestemmingsonderzoek o.l.v. Projectbureau Herbestemming Kerken	eenmalig	-
DOELSTELLING 4: BEHOUD EN BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN VAN HET INTERIEUR VAN DE KERK EN AANHORIGHEDEN			
Maatregel 13	Vooronderzoek naar het interieur (onderzoekspremie)		

Aard der werken			Frequentie	Vrijstelling toelating
	Actie 1	uitvoeren bouwhistorisch vooronderzoek	eenmalig	nee
	Actie 2	uitvoeren bouwtechnisch vooronderzoek	eenmalig	nee
	Actie 3	uitvoeren materiaaltechnisch vooronderzoek	eenmalig	nee
Maatregel 14	Restauratie van de doopkapel			
	Actie 1	herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig	eenmalig	nee
	Actie 2	herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig	nee
	Actie 3	herstel van marmeren en houten altaren en beeldhouwwerk	eenmalig	nee
	Actie 4	herstel van schrijnwerk en vast meubilair (lambriseringen, afsluitingen, kastmeubels...)	eenmalig	nee
Maatregel 15	Vernieuwen van de vloeropbouw			
	Actie 1	uitnemen en stockeren van de cementtegels	eenmalig	nee
	Actie 2	uitgravingen i.f.v. de nieuwe vloeropbouw	eenmalig	nee
	Actie 3	evt. voorzieningen treffen voor toekomstige voorzieningen (technieken)	eenmalig	nee
	Actie 4	storten van een betonvloer	eenmalig	nee
	Actie 5	evt. isoleren van de vloer	eenmalig	nee
	Actie 6	dekvloer aanbrengen	eenmalig	nee
	Actie 7	terugplaatsen van de gerecupereerde tegels	eenmalig	nee
Maatregel 16	Interieurrestauratie van de kerk			
	Actie 1	herstel van metselwerk en scheuren, incl. ontzouting indien nodig	eenmalig	nee
	Actie 2	losgekomen gewelfribben verankeren	eenmalig	nee
	Actie 3	herstel van afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig, schilderwerken herhalen om de 10 jaar	nee
	Actie 4	herstel van natuursteen altaren, beeldhouwwerk,...	eenmalig	nee
	Actie 5	herstel van schrijnwerk en vast meubilair (inkomsassen, biechtstoelen, binnendeuren, kastmeubels...)	eenmalig, eventueel herhalen na het vaststellen van nieuwe degradaties	nee
	Actie 6	herstel van neogotische lichtarmaturen	eenmalig	nee
Maatregel 17	Restauratie van het interieur van de sacristie en de berging			
	Actie 1	onderhoud en herstel van het houten meubilair en de porseleinen lavabo	eenmalig	nee

Aard der werken			Frequentie	Vrijstelling toelating
	Actie 2	behandeling van het houten meubilair tegen houtborende insecten	eenmalig, eventueel herhalen na het vaststellen van nieuwe activiteit	nee
	Actie 3	herstel van de afwerkingslagen van muren en plafonds	eenmalig, schilderwerken herhalen om de 10 jaar	nee
Maatregel 18	Nazicht en onderhoud van het interieur			
	Actie 1	regelmatig en op gepaste wijze reinigen van het interieur met aangepaste middelen, raadpleeg daarvoor de publicaties van Monumentenwacht vzw, o.a. <i>Schoon schip. Handleiding voor het courant onderhoud van waardevolle kerkinterieurs</i>	frequent	-
	Actie 2	regelmatige controle op aanwezigheid van vogels en nazicht van de duivenwering	3 x per jaar een rondgang en een tweejaarlijkse inspectie door Monumentenwacht	-
Maatregel 19	Nazicht en onderhoud van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk			
	Actie 1	nazicht van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk door een gespecialiseerde firma	eenmalig	-
	Actie 2	regulier onderhoud van de luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk	jaarlijks	-
	Actie 3	uitvoeren van bijzondere werken aan luidklokken (+ toebehoren) en het uurwerk (indien dient blijkt na een inspectie door een gespecialiseerder firma)	eenmalig of naargelang de levensduur van het element	nee
DOELSTELLING 5: BEHOUD EN BEHEER VAN DE CULTUURGOEDEREN				
Maatregel 20	Conserveringswerkzaamheden door erkende restaurateurs			
	Actie 1	regelmatig nazicht van de bewaringstoestand door Monumentenwacht vzw	tweejaarlijks	-
	Actie 2	regulier onderhoud van de cultuurgoederen met aangepaste middelen	1 x per jaar	-
	Actie 3	objectgericht onderzoek, nazicht toestand en uitvoeren van noodzakelijke conserveringswerkzaamheden door deskundige restaurateurs	tweejaarlijks	nee
DOELSTELLING 6: OPTIMALISEREN VAN HET BINNENKLIMAAT EN DE VEILIGHEID VAN HET GEBOUW				
Maatregel 21	Optimalisatie van de verwarmingsinstallatie			
	Actie 1	uitvoeren van een energie-audit		-
	Actie 2	vernieuwen van de verwarmingsinstallatie op basis van een weldoordachte analyse van de bestaande situatie en een toekomstig flexibel gebruik	eenmalig	nee

Aard der werken		Frequentie	Vrijstelling toelating	
Maatregel 22	Optimalisatie van de brandbestrijding			
	Actie 1	organiseren van een rondgang met de brandweer (incl. opmaak van een verslag)	eenmalig	-
	Actie 2	optimaliseren van de brandbeveiligings- en bestrijdingsmiddelen	eenmalig	-
Maatregel 23	Optimalisatie van de elektrische installatie			
	Actie 1	vernieuwen van de bekabeling, verdeelborden, synoptisch paneel, contactdozen, schakelaars...	eenmalig	nee
	Actie 2	vervangen en aanvullen van utilitaire verlichting op zolders, torenkamers, noodverlichting...	eenmalig	nee
	Actie 3	plaatsen van nieuwe hoogrendementsverlichting voor aangepaste belichting en verlichting	eenmalig	nee
	Actie 4	optimaliseren van de brand- en inbraakdetectie	eenmalig	nee
Maatregel 24	Regelmatige controle en onderhoud van de technische installaties			
	Actie 1	bijsturen van de verwarmingsinstallatie na plaatsing op basis van de monitoring	eenmalig	-
	Actie 2	jaarlijks (klein) onderhoud van de verwarmingsinstallatie	jaarlijks, liefst voor de winter	-
	Actie 3	vijfjaarlijks (groot) onderhoud van de verwarmingsinstallatie	vijfjaarlijks	-
	Actie 4	onderhoud en controle van de elektrische installaties: verplichte herkeuring om de 5 jaar volgens AREI	jaarlijks, keuring om de 5 jaar	-
	Actie 5	uitvoeren van werkzaamheden in navolging van keuring	vijfjaarlijks	-
	Actie 6	regelmatig onderhoud van de verlichting incl. het vervangen van lampen	1 x per jaar	-
	Actie 7	regelmatig onderhoud van de riolering en de sanitaire installaties	1 x per jaar	-
	Actie 8	regelmatig onderhoud en indien noodzakelijk optimalisatie van de brand- en inbraakbeveiliging	1 x per jaar	-
	Actie 9	regelmatige controle van de brandblussers: jaarlijkse verplichte keuring	1 x per jaar	-
	Actie 10	controle van de noodverlichting	1 x per jaar	-
	Actie 11	controle en onderhoud van de brandbestrijdingsinstallatie	1 x per jaar	-

8.3. Premiegerechtigde cultuurgoederen

Onderstaande lijst geeft een overzicht van de cultuurgoederen van de Heilige Familiekerk te Lier. Alle architecturale onderdelen en 'nagelvaste' interieurelementen worden als onroerend door aard beschouwd. Deze elementen worden uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3.1 en 3.2 van dit beheersplan.

Afb. 110. Een statie uit de kruisweg in 1970, bron: Balat KIK-IRPA.

Afb. 111. Een statie uit de kruisweg vandaag, bron: Balat KIK-IRPA.

1. Kruisweg

Situering	zijbeuken schip
Datering	1904
Vervaardiger	Aloïs Hubertus Haan (signatuur, gegraveerd rechtsonder: A.H. Haan FECIT ANTVERPIE)
Materiaal	koper
Beschrijving	De kruisweg telt veertien staties. Ze zijn bevestigd tegen de muren van de zijbeuken van het schip. De taferelen uit de kruisweg van Jezus Christus zijn uitgewerkt in gegraveerd koper. Ze zitten gevat in een neogotische lijst, die rijkelijk gedecoreerd is met blad- en bloemranken en rozetvormige knopen. Bovenaan is iedere statie bekroond met een houten kruis.

WILS- EN ORNAMENTELE BESTEMMING

De kruisweg naar een ontwerp van de Antwerpse edelsmid, Aloïs Hubertus Haan (1877-1967), is via bijzondere giften aangekocht voor de Heilige Familiekerk. Aloïs H. Haan was in de eerste helft van de 20ste eeuw actief als edelsmid. Hij maakte talrijke religieuze kunstwerken in koper, zilver en goud. Sinds 1904 siert zijn werk ook de zijbeuken van de kerk.

De neogotische vormgeving van de kruisweg sluit aan bij het neogotische ontwerp dat architect Edward Careels voor ogen had voor de Heilige Familiekerk. De kruisweg hoort sinds de inwijding van de kerk in 1904 tot dat neogotische interieur waarin de verschillende interieurelementen (o.a. altaar, beelden, lichtarmaturen, kruisweg, doopkapel, ...) een sterk ensemble vormen.

De kruisweg draagt aldus bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De kruisweg behoort tot het neogotische ensemble dat het kerkinterieur is. De kruisweg was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	Balat KIK-IRPA, http://balat.kikirpa.be/object/84597 , 1970. PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. <i>100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 28.
------	---

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Kruisweg van Aloïs Hubertus Haan (1904)
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde.
  - de stedenbouwkundige waarde.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

De kruisweg telt veertien staties. Ze zijn bevestigd tegen de muren van de zijbeuken van het schip. De tafereelen uit de kruisweg van Jezus Christus zijn uitgewerkt in gegraveerd koper. Ze zitten gevat in een neogotische lijst, die rijkelijk gedecoreerd is met blad- en bloemranken en rozetvormige knopen. Bovenaan is iedere statie bekroond met een houten kruis.

De neogotische vormgeving van de kruisweg sluit aan bij het neogotische ontwerp dat architect Edward Careels voor ogen had voor de Heilige Familiekerk. De kruisweg hoort sinds de inwijding van de kerk in 1904 tot dat neogotische interieur waarin de verschillende interieurelementen (o.a. altaar, beelden, lichtarmaturen, kruisweg, doopkapel, ...) een sterk ensemble vormen.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

De kruisweg naar een ontwerp van de Antwerpse edelsmid, Aloïs Hubertus Haan (1877-1967), is via bijzondere giften aangekocht voor de Heilige Familiekerk. Aloïs H. Haan was in de eerste helft van de 20ste eeuw actief als edelsmid. Hij maakte talrijke religieuze kunstwerken in koper, zilver en goud. Sinds 1904 siert zijn werk ook de zijbeuken van de kerk.

Bron

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84597>, 1970.

PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. *100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 28.*

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.2.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.3.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

De kruisweg draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De kruisweg behoort tot het neogotische ensemble dat het kerkinterieur is. De kruisweg was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.*

De kruisweg is ontworpen door A.H. Haan voor de Heilige Familiekerk en dat in een voor de kerk kenmerkende stijl, nl. de neogotiek. De kruisweg werd daarenboven aankocht dankzij bijzondere giften. Sinds de inhuldiging van de kerk in 1904 is de kruisweg verbonden met de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Sinds de inhuldiging van de kerk in 1904 is de kruisweg aanwezig in de kerk.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het voldoet aan de definitie van cultuuro goederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

De kruisweg naar een ontwerp van de Antwerpse edelsmid, Aloïs Hubertus Haan (1877-1967), is via bijzondere giften aangekocht voor de Heilige Familiekerk. Aloïs H. Haan was in de eerste helft van de 20ste eeuw actief als edelsmid. Hij maakte talrijke religieuze kunstwerken in koper, zilver en goud. Sinds 1904 siert zijn werk ook de zijbeuken van de kerk.

De neogotische vormgeving van de kruisweg sluit aan bij het neogotische ontwerp dat architect Edward Careels voor ogen had voor de Heilige Familiekerk. De kruisweg hoort sinds de inwijding van de kerk in 1904 tot dat neogotische interieur waarin de verschillende interieurelementen (o.a. altaar, beelden, lichtarmaturen, kruisweg, doopkapel, ...) een sterk ensemble vormen.

De kruisweg draagt aldus bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De kruisweg behoort tot het neogotische ensemble dat het kerkinterieur is. De kruisweg was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 112. De doopvont met deksel.

2. Deksel doopvont

Situering	doopkapel
Datering	1904
Vervaardiger	Aloïs Hubertus Haan
Materiaal	gedreven koper
Beschrijving	In de doopkapel staat een massief ogende doopvont in zwarte natuursteen. Het waterbekken staat op twee lage kolommen met octogonale basis. Een koperen doopdeksel naar ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan sluit het waterbekken af. Bovenop het deksel staan twee figuren die Johannes de Doper en Jezus Christus verbeelden op het moment van het doopsel van Christus in de Jordaan. Het deksel is op zijn beurt bevestigd aan een smeedijzeren, zwenkende arm in neogotische stijl versierd met torsen, krullen, klavers en punten.

WILS- EN ORNAMENTELE BESTEMMING

De doopkapel is één van de meest interessante ruimten van het gebouw, vooral omdat deze bewaard is met vrijwel alle oorspronkelijke neogotische attributen en meubilair. In het midden staat de doopvont met deksel aan een beweegbare arm in smeedijzer. Het is een mooi ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan.

Het koperen deksel van de doopvont was in 1904 een geschenk van de familie Van Bostraeten aan de kerk (zie wapenschild op het deksel). In 1929 werd een ander familielid Peter van de klok 'Francisca Catherina'.

Het koperen deksel van de doopvont draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De doopkapel met doopvont en koperen deksel behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De doopvont met deksel was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. <i>100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 28.
------	--

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Koperen deksel Aloïs Hubertus Haan (1904)
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

In de doopkapel staat een massief ogende doopvont in zwarte natuursteen. Het waterbekken staat op twee lage kolommen met octogonale basis. Een koperen doopdeksel naar ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan sluit het waterbekken af. Bovenop het deksel staan twee figuren die Johannes de Doper en Jezus Christus verbeelden op het moment van het

doopsel van Christus in de Jordaan. Het deksel is op zijn beurt bevestigd aan een smeedijzeren, zwenkende arm in neogotische stijl versierd met torsen, krullen, klavers en punten.

De doopkapel is één van de meest interessante ruimten van het gebouw, vooral omdat deze bewaard is met vrijwel alle oorspronkelijke neogotische attributen en meubilair. In het midden staat de doopvont met deksel aan een beweegbare arm in smeedijzer. Het is een mooi ontwerp van de Antwerpse edelsmid Aloïs Hubertus Haan.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Het koperen deksel van de doopvont was in 1904 een geschenk van de familie Van Bostraeten aan de kerk (zie wapenschild op het deksel). In 1929 werd een ander familielid peter van de klok 'Francisca Catherina'.

Bron PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 28.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuuroed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het koperen deksel van de doopvont draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De doopkapel met doopvont en koperen deksel behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De doopvont met deksel was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/*vervaardigd* is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/*vervaardigd* met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.*

Het koperen deksel van de doopvont was in 1904 een geschenk van de familie Van Bostraeten aan de kerk (zie wapenschild op het deksel).

De doopkapel is één van de meest interessante ruimten van het gebouw, vooral omdat deze bewaard is met vrijwel alle oorspronkelijke neogotische attributen en meubilair.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het koperen deksel van de doopvont was in 1904 een geschenk van de familie Van Bostraeten aan de kerk (zie wapenschild op het deksel).

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

De doopkapel is één van de meest interessante ruimten van het gebouw, vooral omdat deze bewaard is met vrijwel alle oorspronkelijke neogotische attributen en meubilair. In het midden staat de doopvont met deksel aan een beweegbare arm in smeedijzer. Het is een mooi ontwerp van de Antwerpse edelsmid Alois Hubertus Haan.

Het koperen deksel van de doopvont was in 1904 een geschenk van de familie Van Bostraeten aan de kerk (zie wapenschild op het deksel). In 1929 werd een ander familielid peter van de klok 'Francisca Catherina'.

Het koperen deksel van de doopvont draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De doopkapel met doopvont en koperen deksel behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De doopvont met deksel was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

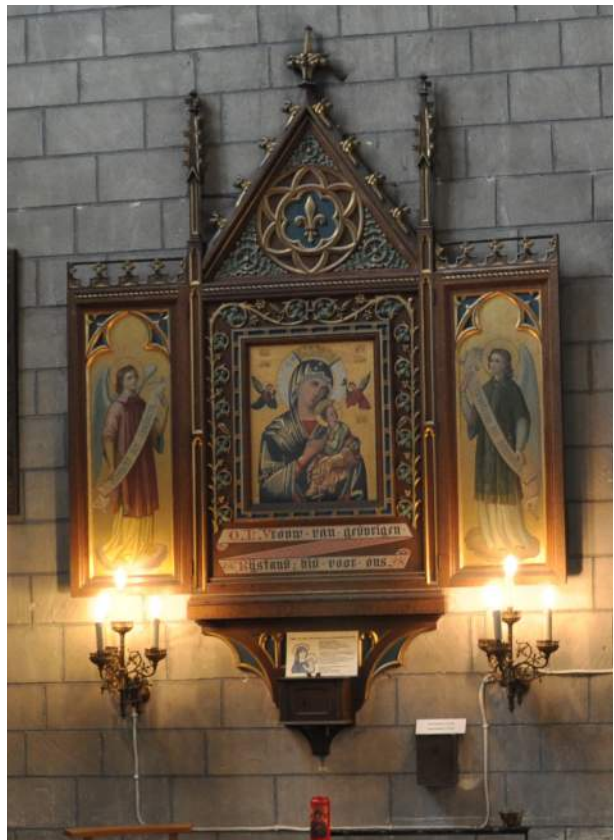
Afb. 113. Wandarmatuur in het koor.

Afb. 114. Staande kandelaar in het koor.

Afb. 115. twee armaturen met lantaarn in de zuidelijke zijbeuk.

Afb. 116. Neogotische armaturen verlichten het drieluik in de zuidelijke zijbeuk.

3. Koperen lichtarmaturen

Situering	koor, zijkapellen en schip
Datering	1904
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	koper
Beschrijving	<p>In de Heilige Familiekerk staan en hangen verschillende types van koperen, neogotische lichtarmaturen die dateren uit de bouwperiode van de kerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het koor staan ten eerste twee neogotische, koperen staande kandelaars. Ze tellen ieder drie lichtniveaus van twaalf, zes en één geëlektrificeerd lichtpunt(en). - Naast de staande kandelaars hangen twee wandarmaturen. De arm van de armaturen heeft een driehoekige vorm versierd met gotische bladmotieven en kruisbloemen. Op het uiteinde is er één lichtpunt. De glazen lampenkappen zijn verdwenen. In de zijkapellen hangen identieke wandarmaturen. Daar is het glaswerk wel bewaard gebleven. - In de zijkapellen bevinden zich ook twee rijk uitgewerkte lichtarmaturen rond de beelden op het altaar. De koperen armaturen zijn bevestigd op het altaar en geven de beelden een verlichte kroon. - Boven de altaarbeelden in de zijkapellen hangt telkens een koperen luchter (of godslamp) van drie niveaus: een bekroning, een lichtkrans met 12 lichtpunten en een godslamp. - In het koor en de zijbeuken zijn ook neogotische armaturen voor kaarsen bewaard gebleven. Ze zijn met gotische florale krullen versierd. Boven ieder armatuur hangt een koperen vierpas tegen de muur met daarin het Tempeliers of kruisvaarders kruis. - Aan weerszijde van het gekruisigde Christusbeeld in de zuidelijke zijbeuk, ter hoogte van de doorgang naar de berging, hangen twee koperen armaturen met lantaarn. - Ten slotte is achteraan in de zuidelijke zijbeuk het drieluik van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand verlicht door twee koperen lichtarmaturen. De neogotische lichtarmaturen tellen vier armen en zijn versierd met gotische krullen en bladmotieven.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het koor en de zijkapellen zijn als sacrale ruimten in de kerk het meest rijkelijk gedecoreerd. In de lijn van het neogotische ontwerp van Edward Careels gebeurde dat volgens de stijlkenmerken van de neogotiek. De wanden van koor en zijkapellen zijn beschilderd met motieven uit de bloemen- en plantenwereld en met monogrammen. Centraal staat telkens een altaar geflankeerd door koperen lichtarmaturen, die qua vormgeving aansluiten bij de beelden, de altaren en de wandbeschildering. Terugkerende motieven zijn planten- en bloemenmotieven, krullen, vierpassen en

Afb. 117. Het interieur van de Heilige Familiekerk in 1969-1970, bron: KIK/IRPA M050905 en M05909.

monogrammen (o.a. Maria en Christus) in een gotisch lettertype. De lichtarmaturen in het koor en de zijkapellen staan bovendien symmetrisch opgesteld ten aanzien van het hoogaltaar. Deze symmetrie wordt versterkt doordat de lichtkransen rondom de beelden van het Heilig Hart en Onze-Lieve-Vrouw elkaars evenbeeld zijn. Ook in de zijbeuken zijn de armaturen symmetrisch opgesteld ten opzichte van elkaar en de kruisweg.

Er is niet enkel een uniformiteit in vorm. Het gebruik van koper is eveneens kenmerkend voor het interieur van de Heilige Familiekerk. Naast de lichtarmaturen zijn ook de kruisweg, het deksel van de doopvont en de panelen in het hoogaltaar vervaardigd uit koper. Ze vormen samen een uitzonderlijk neogotische ensemble.

De koperen lichtarmaturen dragen bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De lichtarmaturen behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De armaturen waren aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84593>, 1969.

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84594>, 1970.

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Koperen lichtarmaturen (1904)
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

In de Heilige Familiekerk staan en hangen verschillende types van koperen, neogotische lichtarmaturen die dateren uit de bouwperiode van de kerk:

- In het koor staan ten eerste twee neogotische, koperen staande kandelaars. Ze tellen ieder drie lichtniveaus van twaalf, zes en één geëlektrificeerd lichtpunt(en).

- Naast de staande kandelaars hangen twee wandarmaturen. De arm van de armaturen heeft een driehoekige vorm versierd met gotische bladmotieven en kruisbloemen. Op het uiteinde is er één lichtpunt. De glazen lampenkappen zijn verdwenen. In de zijkapellen hangen identieke wandarmaturen. Daar is het glaswerk wel bewaard gebleven.

- In de zijkapellen bevinden zich ook twee rijk uitgewerkte lichtarmaturen rond de beelden op het altaar. De koperen armaturen zijn bevestigd op het altaar en geven de beelden een verlichte kroon.

- Boven de altaarbeelden in de zijkapellen hangt telkens een koperen lichter (of godslamp) van drie niveaus: een bekroning, een lichtkrans met 12 lichtpunten en een godslamp.

- In het koor en de zijbeuken zijn ook neogotische armaturen voor kaarsen bewaard gebleven. Ze zijn met gotische florale krullen versierd. Boven ieder armatuur hangt een koperen vierpas tegen de muur met daarin het Tempeliers of kruisvaarders kruis.

- Aan weerszijde van het gekruisigde Christusbeeld in de zuidelijke zijbeuk, ter hoogte van de doorgang naar de berging, hangen twee koperen armaturen met lantaarn.

- Ten slotte is achteraan in de zuidelijke zijbeuk het drieluik van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand verlicht door twee koperen lichtarmaturen. De neogotische lichtarmaturen tellen vier armen en zijn versierd met gotische krullen en bladmotieven.

Het koor en de zijkapellen zijn als sacrale ruimten in de kerk het meest rijkelijk gedecoreerd. In de lijn van het neogotische ontwerp van Edward Careels gebeurde dat volgens de stijlkenmerken van de neogotiek. De wanden van koor en zijkapellen zijn beschilderd met motieven uit de bloemen- en plantenwereld en met monogrammen. Centraal staat telkens een altaar geflankeerd door koperen lichtarmaturen, die qua vormgeving aansluiten bij de beelden, de altaren en de wandbeschildering. Terugkerende motieven zijn planten- en bloemenmotieven, krullen, vierpassen en monogrammen (o.a. Maria en Christus) in een gotisch lettertype. De lichtarmaturen in het koor en de zijkapellen staan bovendien symmetrisch opgesteld ten aanzien van het hoogaltaar. Deze symmetrie wordt versterkt doordat de lichtkransen rondom de beelden van het Heilig Hart en Onze-Lieve-Vrouw elkaars evenbeeld zijn. Ook in de zijbeuken zijn de armaturen symmetrisch opgesteld ten opzichte van elkaar en de kruisweg.

Er is niet enkel een uniformiteit in vorm. Het gebruik van koper is eveneens kenmerkend voor het interieur van de Heilige Familiekerk. Naast de lichtarmaturen zijn ook de kruisweg, het deksel van de doopvont en de panelen in het hoogaltaar vervaardigd uit koper. Ze vormen samen een uitzonderlijk neogotische ensemble.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

De koperen lichtarmaturen dragen bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De lichtarmaturen behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De armaturen waren aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

De koperen, neogotische lichtarmaturen horen bij het oorspronkelijke neogotische interieur van de kerk uit 1904.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Ze staan daarenboven vol met religieuze symbolen die verwijzen naar de functie van het gebouw.

5

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

De koperen, neogotische lichtarmaturen horen bij het oorspronkelijke neogotische interieur van de kerk uit 1904.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het koor en de zijkapellen zijn als sacrale ruimten in de kerk het meest rijkelijk gedecoreerd. In de lijn van het neogotische ontwerp van Edward Careels gebeurde dat volgens de stijkenmerken van de neogotiek. De wanden van koor en zijkapellen zijn beschilderd met motieven uit de bloemen- en plantenwereld en met monogrammen. Centraal staat telkens een altaar geflankeerd door koperen lichtarmaturen, die qua vormgeving aansluiten bij de beelden, de altaren en de wandbeschildering. Terugkerende motieven zijn planten- en bloemenmotieven, krullen, vierpassen en monogrammen (o.a. Maria en Christus) in een gotisch lettertype. De lichtarmaturen in het koor en de zijkapellen staan bovendien symmetrisch opgesteld ten aanzien van het hoogaltaar. Deze symmetrie wordt versterkt doordat de lichtkransen rondom de beelden van het Heilig Hart en Onze-Lieve-Vrouw elkaars evenbeeld zijn. Ook in de zijbeuken zijn de armaturen symmetrisch opgesteld ten opzichte van elkaar en de kruisweg.

Er is niet enkel een uniformiteit in vorm. Het gebruik van koper is eveneens kenmerkend voor het interieur van de Heilige Familiekerk. Naast de lichtarmaturen zijn ook de kruisweg, het deksel van de doopvont en de panelen in het hoogaltaar vervaardigd uit koper. Ze vormen samen een uitzonderlijk neogotische ensemble.

De koperen lichtarmaturen dragen bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De lichtarmaturen behoren tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterken aldus de architectuurhistorische waarde. De armaturen waren aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 118. Het beeld van de heilige Antonius abt in 1970, bron: KIK/IRPA M050907.

4. Heilige Antonius abt

Situering	zuidelijke zijbeuk
Datering	1904
Vervaardiger	Jef Van der Wee (gebeiteld signatuur)
Materiaal	zandsteen
Beschrijving	Het stenen beeld op sokkel stelt de pestheilige Antonius abt voor. In zijn linkerhand houdt hij de bijbel en de bel van de Antonieten vast. Rechts onderaan staat een varken. De sokkel is versierd met koolbladeren.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het neogotische beeld van de heilige Antonius abt is vervaardigd door de beeldhouwer Jef Van de Wee. De heilige staat op een neogotische sokkel die ervoor is gemaakt. De koolbladeren op de sokkel zijn een gotisch stijlkenmerk dat kenmerkend is voor de Brabantse gotiek en in de neogotiek werd hernomen. Qua materiaalgebruik gaat het beeld volledig op in het interieur. De kleur van de steensoort komt overeen met het imitatie natuurstenen parament van het interieur.

Het beeld van de heilige Antonius abt draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	Balat KIK-IRPA, http://balat.kikirpa.be/object/84598 , 1970. PAROCHIE H. FAMILIE, <i>1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 28.
------	---

Fiche analyse statuut cultuuroed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld heilige Antonius abt van Jef Van der Wee (gebeiteld signatuur, 1904)
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuuroed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het stenen beeld op sokkel stelt de pestheilige Antonius abt voor. In zijn linkhand houdt hij de bijbel en de bel van de Antonieten vast. Rechts onderaan staat een varken. De sokkel is versierd met koolbladeren.

Het neogotische beeld van de heilige Antonius abt is vervaardigd door de beeldhouwer Jef Van de Wee. De heilige staat op een neogotische sokkel die ervoor is gemaakt. De koolbladeren op de sokkel zijn een gotisch stijlkenmerk dat kenmerkend is voor de Brabantse gotiek en in de neogotiek werd hernomen. Qua materiaalgebruik gaat het beeld volledig op in het interieur. De kleur van de steensoort komt overeen met het imitatie natuurstenen parament van het interieur.

Bron

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84598>, 1970.

PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 28.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.2.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.3.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de heilige Antonius abt draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de

architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.*

Het beeld is vervaardigd voor de kerk door Jef Van de Wee in 1904 (zie gebeitelde signatuur). De sokkel is geïntegreerd in de binnenmuur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Als heiligenbeeld draagt het beeld van Jef Van de Wee bij aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het beeld is sinds de inwijding van de kerk in 1904 aanwezig in het interieur.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het voldoet aan de definitie van cultuuro goederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het neogotische beeld van de heilige Antonius abt is vervaardigd door de beeldhouwer Jef Van de Wee. De heilige staat op een neogotische sokkel die ervoor is gemaakt. De koolbladeren op de sokkel zijn een gotisch stijlkenmerk dat kenmerkend is voor de Brabantse gotiek en in de neogotiek werd hernomen. Qua materiaalgebruik gaat het beeld volledig op in het interieur. De kleur van de steensoort komt overeen met het imitatie natuurstenen parament van het interieur.

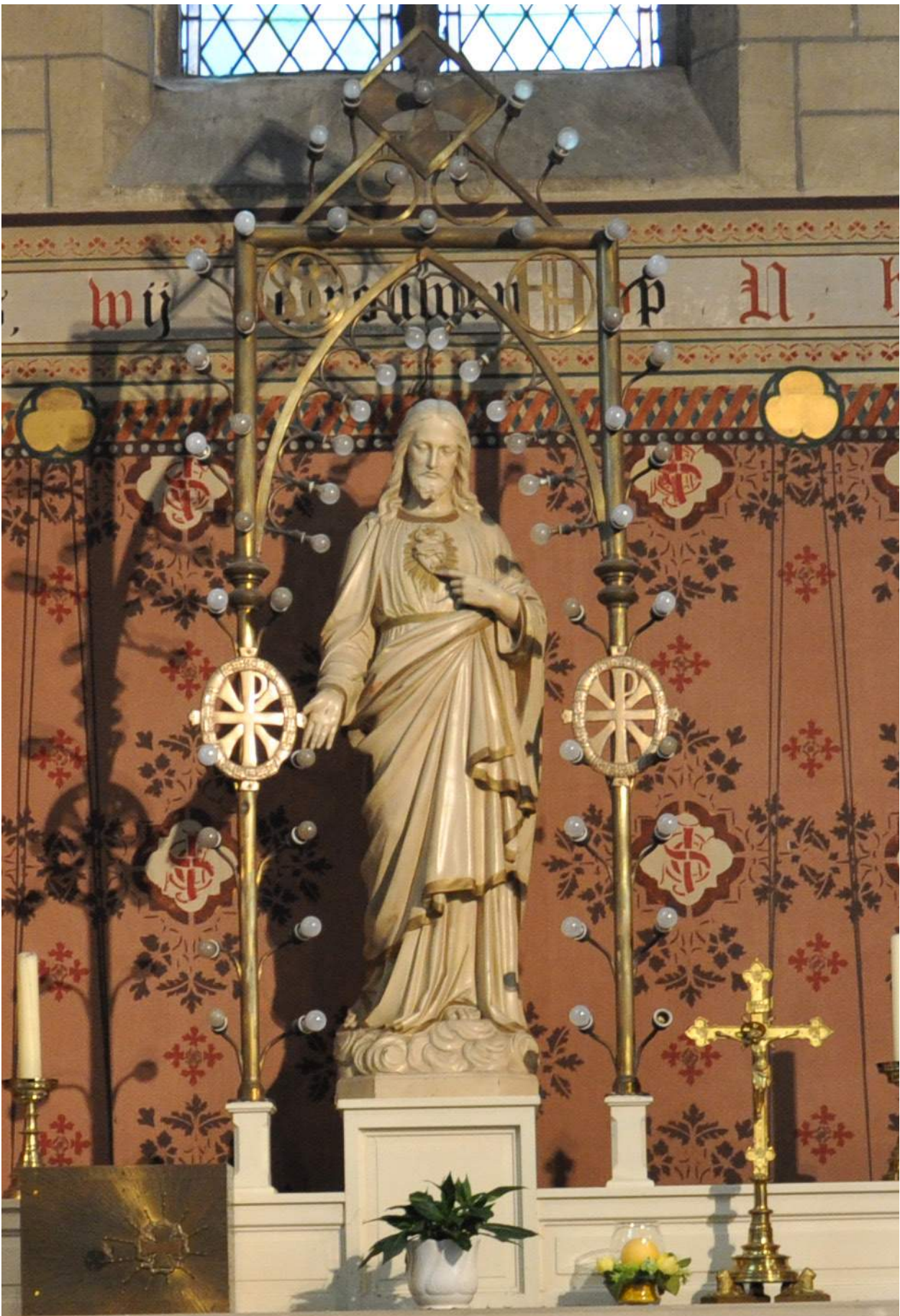
Het beeld van de heilige Antonius abt draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009) en wordt in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 119. Het altaarbeeld Heilig Hart in de noordelijke zijkapel.

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Altaarbeeld Heilig Hart
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld stelt Jezus Christus voor die met zijn linkerhand richting zijn hart wijst. Het beeld is vrij monochroom (wit overschilderd?) uitgevoerd. Enkel de boorden van zijn kleding en de stralenkrans rondom het Heilig Hart zijn verguld.

De centrale positie van het beeld wijst erop dat de kapel gewijd is aan Christus van het Heilige Hart. Zijn positie wordt versterkt door de rijk uitgewerkte koperen lichtkrans rondom het beeld.

De kapel is het evenbeeld van de zuidelijke zijkapel. Samen met het hoogaltaar vormen de kapellen een sterk neogotisch ensemble in de kerk. De altaren, de altaarbeelden, de lichtarmaturen (o.a. in kapel noord versierd met het Christusmonogram PX) en de muurschilderingen (o.a. in kapel noord versierd met Christusmonogrammen) vormen een harmonisch geheel.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van het Heilig Hart draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld is ontworpen voor de noordelijk zijkapel die gewijd is aan het Heilig Hart.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld verwijst naar de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het altaar met altaarbeeld werd samen met het kerkinterieur ingericht in 1904.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

De centrale positie van het beeld wijst erop dat de kapel gewijd is aan Christus van het Heilige Hart. Zijn positie wordt versterkt door de rijk uitgewerkte koperen lichtkrans rondom het beeld.

De kapel is het evenbeeld van de zuidelijke zijkapel. Samen met het hoogaltaar vormen de kapellen een sterk neogotisch ensemble in de kerk. De altaren, de altaarbeelden, de lichtarmaturen (o.a. in kapel noord versierd met het Christusmonogram PX) en de muurschilderingen (o.a. in kapel noord versierd met Christusmonogrammen) vormen een harmonisch geheel.

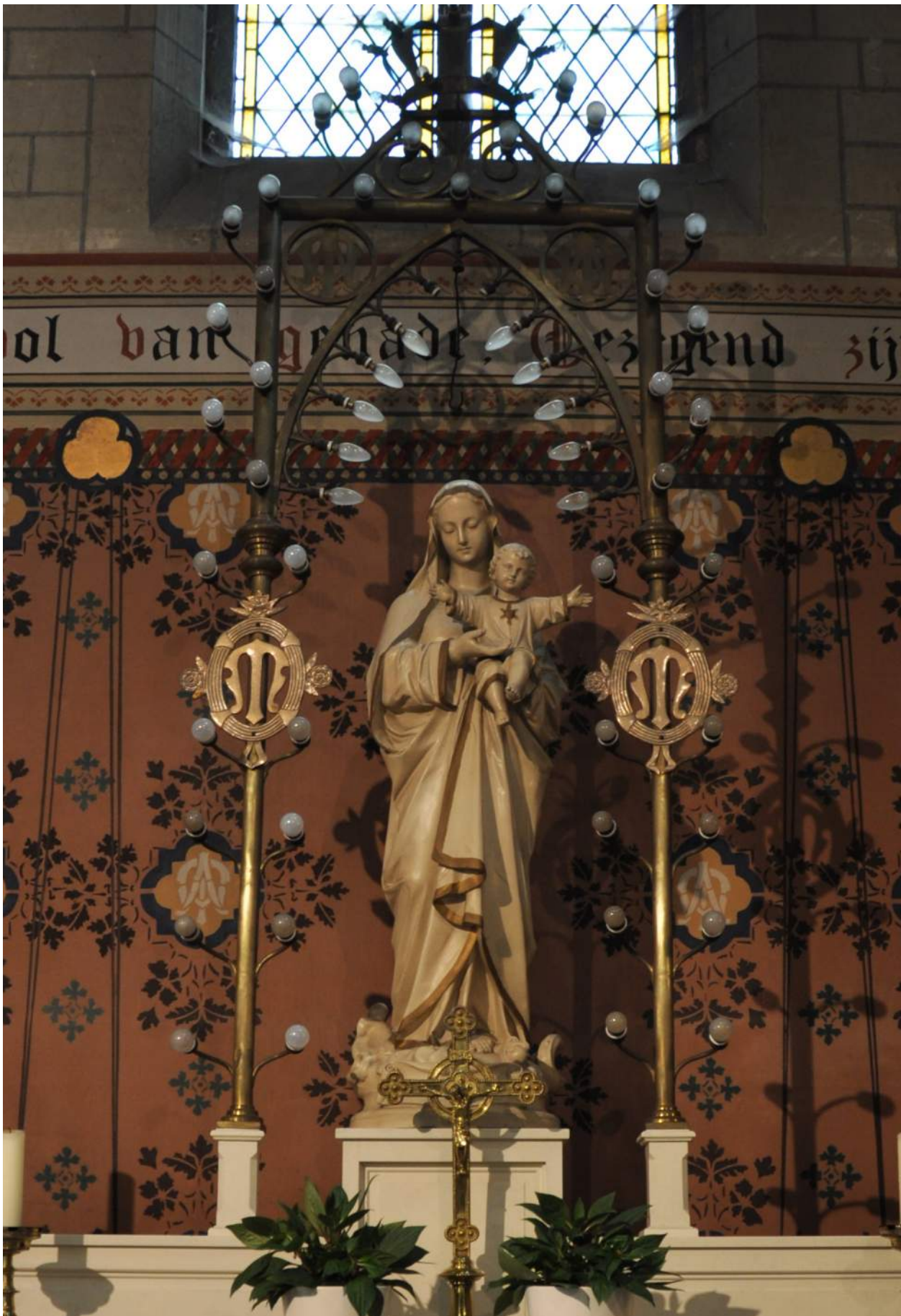
Het beeld van het Heilig Hart draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 120. Het altaarbeeld Onze-Lieve-Vrouw met Kind in de zuidelijke zijkapel.

Fiche analyse statuut cultuuroed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Altaarbeeld Onze-Lieve-Vrouw met Kind (zijkapel zuid)
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuuroed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het beeld stelt Onze-Lieve-Vrouw met Kind voor. Het kind Jezus wordt afgebeeld met open armen. Het beeld is vrij monochroom (wit overschilderd?) uitgevoerd. Enkel de boorden van de kleding zijn verguld.

De centrale positie van het beeld wijst erop dat de kapel gewijd is aan Onze-Lieve-Vrouw. Haar positie wordt versterkt door de rijk uitgewerkte koperen lichtarmatuur rondom het beeld. Het beeld krijgt op deze manier een lichtkrans. In het armatuur en de muurschildering staan diverse Mariamonogrammen afgebeeld. Het altaar, het altaarbeeld, de lichtarmaturen en de muurschilderingen vormen een sterk neogotisch ensemble.

De kapel is het evenbeeld van de noordelijke zijkapel. Samen met het hoogaltaar vormen de kapellen een sterk neogotisch ensemble in de kerk. De altaren, de altaarbeelden, de lichtarmaturen en de muurschilderingen vormen een harmonisch geheel.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werde het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerendgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de Onze-Lieve-Vrouw met Kind draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld is ontworpen voor de zuidelijke zijkapel die gewijd is aan O.L.V.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld verwijst naar de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het altaar met altaarbeeld werd samen met het kerkinterieur ingericht in 1904.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuuroederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuroed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuroederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuroed: het voldoet aan de definitie van cultuuroederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

De centrale positie van het beeld wijst erop dat de kapel gewijd is aan Onze-Lieve-Vrouw. Haar positie wordt versterkt door de rijk uitgewerkte koperen lichtarmatuur rondom het beeld. Het beeld krijgt op deze manier een lichtkrans. In het armatuur en de muurschildering staan diverse Mariamonogrammen afgebeeld. Het altaar, het altaarbeeld, de lichtarmaturen en de muurschilderingen vormen een sterk neogotisch ensemble.

De kapel is het evenbeeld van de noordelijke zijkapel. Samen met het hoogaltaar vormen de kapellen een sterk neogotisch ensemble in de kerk. De altaren, de altaarbeelden, de lichtarmaturen en de muurschilderingen vormen een harmonisch geheel.

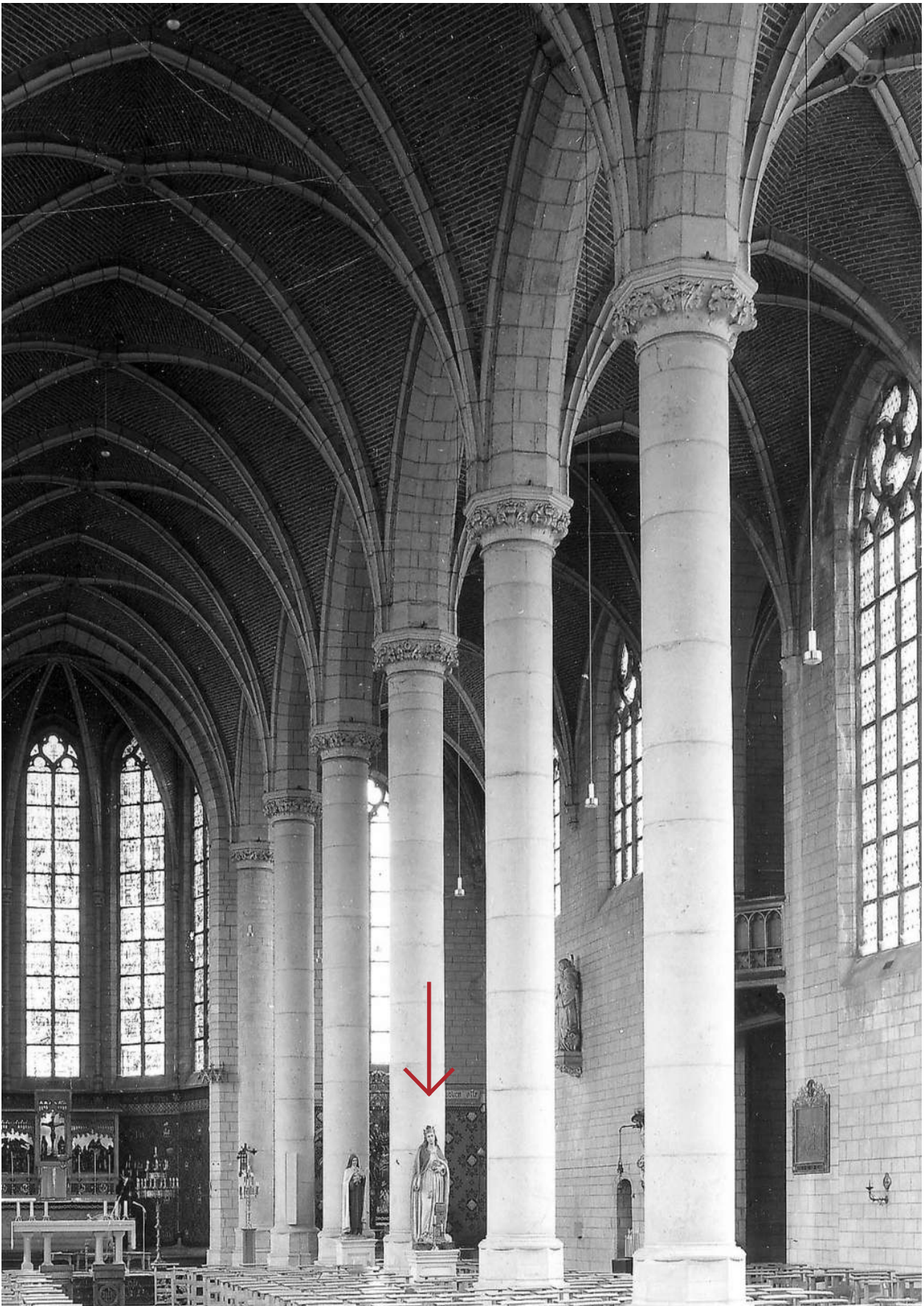
Het beeld van de Onze-Lieve-Vrouw met Kind draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuroederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 121. Het beeld van de Heilige Barbara op haar oorspronkelijke locatie in de zijbeuk.

7. Beeld heilige Barbara

Situering	zijbeuk noord
Datering	onbekend
Vervaardiger	[1904-1925]
Materiaal	gips
Beschrijving	Het polychrome beeld van de heilige Barbara staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar rechterhand houdt ze de martelaarspalm en in haar linkerhand de bijbel. Tegen haar linkerbeen staat een toren met drie ramen (een toespeling op de Heilige Drievuldigheid).

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Theresia van Lisieux en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van de heilige Barbara draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	Balat KIK-IRPA, http://balat.kikirpa.be/object/84593 , 1969. PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. <i>100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 27.
------	---

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld heilige Barbara
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het polychrome beeld van de heilige Barbara staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar rechterhand houdt ze de martelaarspalm en in haar linkerhand de bijbel. Tegen haar linkerbeen staat een toren met drie ramen (een toespeling op de Heilige Drievuldigheid).

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Theresia van Lisieux en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Bron

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84593>, 1969.

PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 27.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de heilige Barbara draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het heiligenbeeld draagt bij aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Ja, op foto's uit 1969 is het beeld zichtbaar in de middenbeuk van het schip. De kerk werd later in 2009 beschermd als monument.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurobjecten.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Theresia van Lisieux en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van de heilige Barbara draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

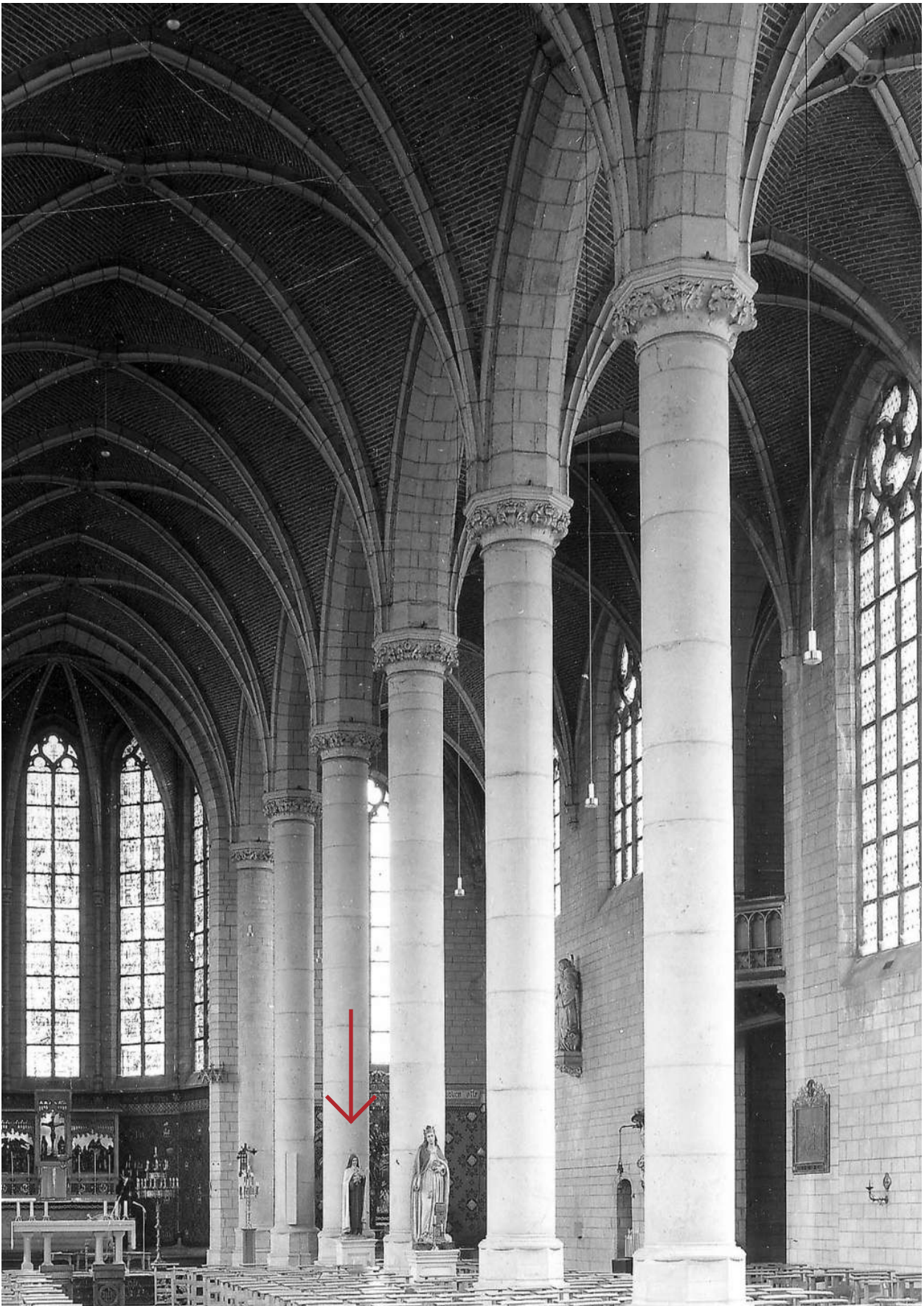
onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 122. Het beeld van de Heilige Theresia van Lisieux op haar oorspronkelijke locatie in de zijbeuk.

8. Beeld Heilige Theresia van Lisieux

Situering	zijbeuk noord
Datering	1923-1969
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	gips
Beschrijving	Het polychrome beeld van de Heilige Theresia van Lisieux staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar handen draagt ze een kruisbeeld met rozen.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Barbara en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van de heilige Theresia van Lisieux draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld werd later toegevoegd, maar sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had. Het beeld behoort op die manier tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	Balat KIK-IRPA, http://balat.kikirpa.be/object/84593 , 1969. <i>PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 27.
------	---

Fiche analyse statuut cultuuro goed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuro goederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuro goederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld heilige Theresia van Lisieux
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuuro goed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het polychrome beeld van de heilige Theresia van Lisieux staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. In haar handen draagt ze een kruisbeeld met rozen.

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Barbara en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Bron

Balat KIK-IRPA, <http://balat.kikirpa.be/object/84593>, 1969.

PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 27.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de heilige Theresia van Lisieux draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld werd later toegevoegd, maar sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had. Het beeld behoort op die manier tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het heiligenbeeld draagt bij aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Ja, op foto's uit 1969 is het beeld zichtbaar in de middenbeuk van het schip. De kerk werd later in 2009 beschermd als monument.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurobjecten.

→ Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de zuidelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heilige Barbara en Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van de heilige Theresia van Lisieux draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld werd later toegevoegd, maar sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had. Het beeld behoort op die manier tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 123. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis in de noordelijke zijbeuk.

9. **Beeld Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis**

Situering	zijbeuk noord
Datering	[1900-1925]
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	gips
Beschrijving	Het polychrome beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. Om haar handen draagt ze een gebedssnoer. De blauwe omslagdoek verwijst naar haar puurheid.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de noordelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heiligen Barbara en Theresia van Lisieux tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron	PAROCHIE H. FAMILIE, <i>1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier</i> , Lier, 2004, p. 27.
------	--

Fiche analyse statuut cultuuroed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuuroed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het polychrome beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis staat opgesteld op een houten sokkel met collectebus. Om haar handen draagt ze een gebedssnoer. De blauwe omslagdoek verwijst naar haar puurheid.

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de noordelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heiligen Barbara en Theresia van Lisieux tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Bron

PAROCHIE H. FAMILIE, 1904-2004. 100 Jaar Parochie Heilige Familie Lier, Lier, 2004, p. 27.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het heiligenbeeld draagt bij aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Ja, op foto's uit 1969 is het beeld zichtbaar in de middenbeuk van het schip. De kerk werd later in 2009 beschermd als monument.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoderen.

→ Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het beeld stond voorheen opgesteld tegen één van de noordelijke kolommen van de middenbeuk. Vandaag staat het samen met de beelden van de heiligen Barbara en Theresia van Lisieux tegen de buitenmuur van de noordelijke zijbeuk. Desalniettemin blijft het beeld deel uitmaken van de neogotische stoffering van het kerkinterieur.

Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld sluit aan bij de stijl die Careels voor ogen had, nl. de neogotiek. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 124. Beeldengroep van de Heilige Familie in de zuidelijke zijbeuk.

10. Beeldengroep Heilige Familie

Situering	zijbeuk zuid
Datering	[vermoedelijk 1904]
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	gips
Beschrijving	Op een polychroom geschilderde houten sokkel staan drie figuren die Jezus, Maria en Jozef voorstellen. De polychrome beelden zijn rijkelijk gekleed met gewaden versierd met gotische motieven en monogrammen. Op de sokkel staat de tekst: Jesus Maria Jozef verlicht ons. Helpt ons. Redt ons. Amen. In de driepas staan hun monogrammen. In de sokkel is ook een opening voorzien voor de collecte van geldoffers.

ORNAMENTELE BESTEMMING

De beeldengroep en de sokkel vormen een kleurrijk, neogotisch geheel. Ze zijn rijkelijk gedecoreerd met monogrammen, gotische driepassen, bladmotieven en lelies. De stoffering van dit tafereel stemt overeen met de afwerking van het koor en de zijkapellen. De rijke afwerking van de beeldengroep wijst hier eveneens op de belangrijke rol die de Heilige Familie inneemt als patroonheilige van de parochie.

Het beeld van de Heilige Familie draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron Archief Kerkfabriek Heilige Familie, Foto's kerkinterieur, 2002.

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeldengroep Heilige Familie
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Op een polychroom geschilderde houten sokkel staan drie figuren die Jezus, Maria en Jozef voorstellen. De polychrome beelden zijn rijkelijk gekleed met gewaden versierd met gotische motieven en monogrammen. Op de sokkel staat de tekst: Jesus Maria Jozef verlicht ons. Helpt

ons. Redt ons. Amen. In de driepas staan hun monogrammen. In de sokkel is ook een opening voorzien voor de collecte van geldoffers.

De beeldengroep en de sokkel vormen een kleurrijk, neogotisch geheel. Ze zijn rijkelijk gedecoreerd met monogrammen, gotische driepassen, bladmotieven en lelies. De stoffering van dit tafereel stemt overeen met de afwerking van het koor en de zijkapellen. De rijke afwerking van de beeldengroep wijst hier eveneens op de belangrijke rol die de Heilige Familie inneemt als patroonheilige van de parochie.

Bron   Archief Kerkfabriek Heilige Familie, Foto's kerkinterieur, 2002.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*

- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de Heilig Familie draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

De beeldengroep Heilige Familie stelt de patroonheiligen voor van de parochiekerk. De beeldengroep draagt aldus bij aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

De beeldengroep wordt aangetroffen op foto's uit 2002 van het kerkinterieur. De kerk werd later in 2009 beschermd.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuuroederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuroed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuroederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuroed: het voldoet aan de definitie van cultuuroederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

De beeldengroep en de sokkel vormen een kleurrijk, neogotisch geheel. Ze zijn rijkelijk gedecoreerd met monogrammen, gotische driepassen, bladmotieven en lelies. De stoffering van dit tafereel stemt overeen met de afwerking van het koor en de zijkapellen. De rijke afwerking van de beeldengroep wijst hier eveneens op de belangrijke rol die de Heilige Familie inneemt als patroonheilige van de parochie.

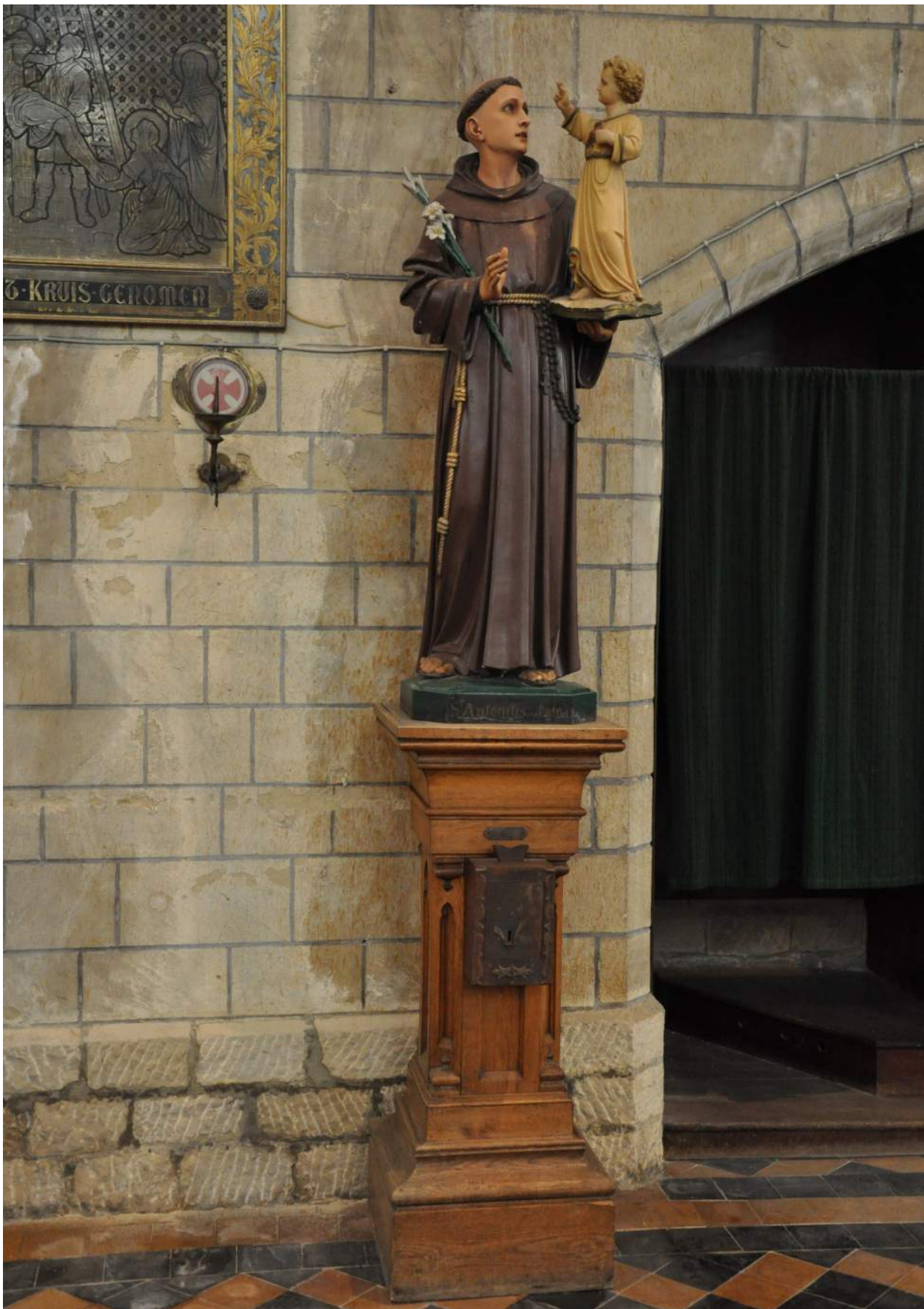
Het beeld van de Heilig Familie draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuroederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 125. Het beeld van de Heilige Antonius van Padua in de zuidelijke zijbeuk.

11. **Beeld Heilige Antonius van Padua**

Situering	zijbeuk zuid
Datering	[1904-1925]
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	gips
Beschrijving	Het gepolychromeerd gipsen beeld van de Heilige Antonius van Padua met Kind Jezus staat op een neogotische eikenhouten sokkel. Tegen de sokkel is een collectebus bevestigd. In zijn linkerhand houdt hij een lelie vast. Op zijn linkerhand staat Kind Jezus.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Rita.

Het beeld van de Antonius van Padua draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron /

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld heilige Antonius van Padua
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentale bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het gepolychromeerd gipsen beeld van de heilige Antonius van Padua met Kind Jezus staat op een neogotische eikenhouten sokkel. Tegen de sokkel is een collectebus bevestigd. In zijn linkerhand houdt hij een lelie vast. Op zijn linkerhand staat Kind Jezus.

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Rita.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de Antonius van Padua draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Als heiligenbeeld – met collectebus – is het beeld verbonden aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het beeld stond reeds in de kerk op het moment van de bescherming (2009). Het beeld dateert uit het eerste kwart van de 20ste eeuw en heeft sindsdien altijd in de kerk gestaan.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het voldoet aan de definitie van cultuuro goederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het gepolychromeerd gipsen beeld van de heilige Antonius van Padua met Kind Jezus staat op een neogotische eikenhouten sokkel. Tegen de sokkel is een collectebus bevestigd. In zijn linkerhand houdt hij een lelie vast. Op zijn linkerhand staat Kind Jezus.

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Rita.

Het beeld van de Antonius van Padua draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 126. Het beeld van de Heilige Rita in de zuidelijke zijbeuk.

12. Beeld Heilige Rita

Situering	zijbeuk zuid
Datering	[1904-1925]
Vervaardiger	H. Proost–Sartini, Melkmarkt 17, Antwerpen (religieuze kunsthandel)
Materiaal	gips
Beschrijving	Het polychromeerde gipsen beeld van de Heilige Rita staat op een eikenhouten neogotische sokkel. Tegen de sokkel is een houten collectebus bevestigd. Ze is te herkennen aan haar hoofdwonde en de bijen op haar gewaad.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Antonius van Padua.

Het beeld van de heilige Rita draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron /

Fiche analyse statuut cultuurogoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuuroederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuuroederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld heilige Rita
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurobject zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het polychromeerde gipsen beeld van de heilige Rita staat op een eikenhouten neogotische sokkel. Tegen de sokkel is een houten collectebus bevestigd. Ze is te herkennen aan haar hoofdwonde en de bijen op haar gewaad.

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Antonius van Padua.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

Het beeld van de heilige Rita draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Als heiligenbeeld – met collectebus – is het beeld verbonden aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het beeld stond reeds in de kerk op het moment van de bescherming (2009). Het beeld dateert uit het eerste kwart van de 20ste eeuw en heeft sindsdien altijd in de kerk gestaan.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuuroederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed: het voldoet aan de definitie van cultuurogoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het polychromeerde gipsen beeld van de heilige Rita staat op een eikenhouten neogotische sokkel. Tegen de sokkel is een houten collectebus bevestigd. Ze is te herkennen aan haar hoofdwonde en de bijen op haar gewaad.

Samen met de neogotische sokkel maakt het beeld deel uit van het neogotische interieur van de kerk. De sokkel is het evenbeeld van de sokkel van de heilige Antonius van Padua.

Het beeld van de heilige Rita draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuurogoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 127. Het beeld van Kind Jezus van Praag in de zuidelijke zijbeuk.

13. **Beeld Kind Jezus van Praag**

Situering	zijbeuk zuid
Datering	[1904-1925]
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	gips
Beschrijving	Het polychroom geschilderde beeld van het Kind Jezus van Praag staat op een halve wereldbol. Het Kind Jezus is gekleed in kleurrijke neogotische gewaden. In zijn linkerhand houdt hij een kruis vast, met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar.

ORNAMENTELE BESTEMMING

Het beeldje maakt deel uit van het neogotische interieur van de kerk. Zoals enkele andere neogotische beelden is het Kind Jezus zeer kleurrijk gekleed. Een aantal neogotische motieven in zijn gewaden zijn verguld.

Het beeld van het Kind Jezus van Praag draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

Bron /

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Beeld Kind Jezus van Praag
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

Ja, ga naar vraag 4

Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

Ja, ga naar vraag 5

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Het polychroom geschilderde beeld van het Kind Jezus van Praag staat op een halve wereldbol. Het Kind Jezus is gekleed in kleurrijke neogotische gewaden. In zijn linkerhand houdt hij een kruis vast, met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar.

Het beeldje maakt deel uit van het neogotische interieur van de kerk. Zoals enkele andere neogotische beelden is het Kind Jezus zeer kleurrijk gekleed. Een aantal neogotische motieven in zijn gewaden zijn verguld.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
  - *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*
- Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw*

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.3.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.

II. DE CRITERIA VOOR CULTURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerendergoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. Leg uit en ga naar vraag 10.

Het beeld van het Kind Jezus van Praag draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit en ga naar vraag 11.

Het neogotische beeld is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Het beeld is verbonden aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Het beeld stond reeds in de kerk op het moment van de bescherming (2009). Het beeld dateert uit het eerste kwart van de 20ste eeuw en heeft sindsdien altijd in de kerk gestaan.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurobject beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurobject. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurobjecten.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het voldoet aan de definitie van cultuuro goederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Het polychroom geschilderde beeld van het Kind Jezus van Praag staat op een halve wereldbol. Het Kind Jezus is gekleed in kleurrijke neogotische gewaden. In zijn linkerhand houdt hij een kruis vast, met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar.

Het beeldje maakt deel uit van het neogotische interieur van de kerk. Zoals enkele andere neogotische beelden is het Kind Jezus zeer kleurrijk gekleed. Een aantal neogotische motieven in zijn gewaden zijn verguld.

Het beeld van het Kind Jezus van Praag draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. Het beeld behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. Het beeld was aanwezig op het moment van de bescherming (2009). De neogotische beelden worden in het bijhorende motivatiedossier beschreven.

onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Afb. 128. Triptiek van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende bijstand in de zuidelijke zijbeuk.

14. **Triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand**

Situering	zijbeuk zuid
Datering	onbekend
Vervaardiger	onbekend
Materiaal	hout, olieverf
Beschrijving	Centraal in de triptiek staat de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand met kindje Jezus op haar arm. Op de zijpanelen staan twee engelen die een tekstbandrol vasthouden. In de rollen staan de teksten: 'O.L.V. van Gedurigen Bijstand. Bid voor ons' (onder centraal paneel), 'Toevlucht der zondaars' (links) en 'Troosteres der bedrukten' (rechts). Onder het triptiek hangt een collectebus. De triptiek is rijkelijk versierd met polychrome, neogotische motieven (o.a. lelies, hogels, ...) en houtsnijwerk.

ORNAMENTELE BESTEMMING

De triptiek vormt samen met de koperen lichtarmaturen, die de triptiek flankeren, een sterk neogotisch ensemble tegen de westmuur van de noordelijke zijbeuk.

De triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De triptiek behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde.

Bron /

Fiche analyse statuut cultuurofgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurofgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);
- vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurofgoederen (Stap 2 in de richtlijn).

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument:
Parochiekerk Heilige Familie en pastorie met tuin
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel):
Parochiekerk Heilige Familie en omgeving, 18 juni 2009
<https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4628/bestanden/11897>
3. Roerend goed in kwestie:
Triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit:
  - de historische waarde meer bepaald architectuurhistorische waarde
  - de stedenbouwkundige waarde

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

Nee, ga verder naar vraag 2

Ja, dit betekent dat het als cultuurofgoed beschermd is. Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

- Nee, ga verder naar vraag 3 [wel in het inhoudelijk dossier ter voorbereiding van de bescherming.](#)

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurogoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

- Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

- Ja, ga naar vraag 4

- Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

- Ja, ga naar vraag 5

- Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

- Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

- Nee, ga naar vraag 6.

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

- Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.*

Centraal in de triptiek staat de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand met kindje Jezus op haar arm. Op de zijpanelen staan twee engelen die een tekstbandrol vasthouden. In de rollen staan de teksten: 'O.L.V. van Gedurigen Bijstand. Bid voor ons' (onder centraal paneel), 'Toevlucht der zondaars' (links) en 'Troosteres der bedrukten' (rechts). Onder het

triptiek hangt een collectebus. De triptiek is rijkelijk versierd met polychrome, neogotische motieven (o.a. lelies, hogels, ...) en houtsnijwerk.

Nee, ga naar vraag 7.

7. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,...)?

Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit *en ga naar vraag 9*.

Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:

- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

Ja. Toon aan en ga naar vraag 8.3.

Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

Ja, geef aan hoe en ga naar vraag 9.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurogoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.*

De triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De triptiek behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

De triptiek is ontworpen in lijn van het neogotische interieur van de kerk.

Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

De triptiek – met collectebus - is verbonden aan de religieuze functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

De triptiek stond reeds in de kerk op het moment van de bescherming (2009). De triptiek dateert uit het eerste kwart van de 20ste eeuw en heeft sindsdien altijd in de kerk gestaan.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurogoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurogoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurogoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuuro goed: het voldoet aan de definitie van cultuuro goederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

Centraal in de triptiek staat de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand met kindje Jezus op haar arm. Op de zijpanelen staan twee engelen die een tekstbandrol vasthouden. In de rollen staan de teksten: 'O.L.V. van Gedurigen Bijstand. Bid voor ons' (onder centraal paneel), 'Toevlucht der zondaars' (links) en 'Troosteres der bedrukten' (rechts). Onder het triptiek hangt een collectebus. De triptiek is rijkelijk versierd met polychrome, neogotische motieven (o.a. lelies, hogels, ...) en houtsnijwerk.

De triptiek vormt samen met de koperen lichtarmaturen, die de triptiek flankeren, een sterk neogotisch ensemble tegen de westmuur van de noordelijke zijbeuk.

De triptiek Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand draagt bij aan de architectuurhistorische waarde van de kerk die slaat op het bijzondere neogotische ontwerp van provinciaal architect Edward Careels. De triptiek behoort tot het neogotisch ensemble dat het kerkinterieur is en versterkt aldus de architectuurhistorische waarde. onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het roerend goed op in de lijst van cultuuro goederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

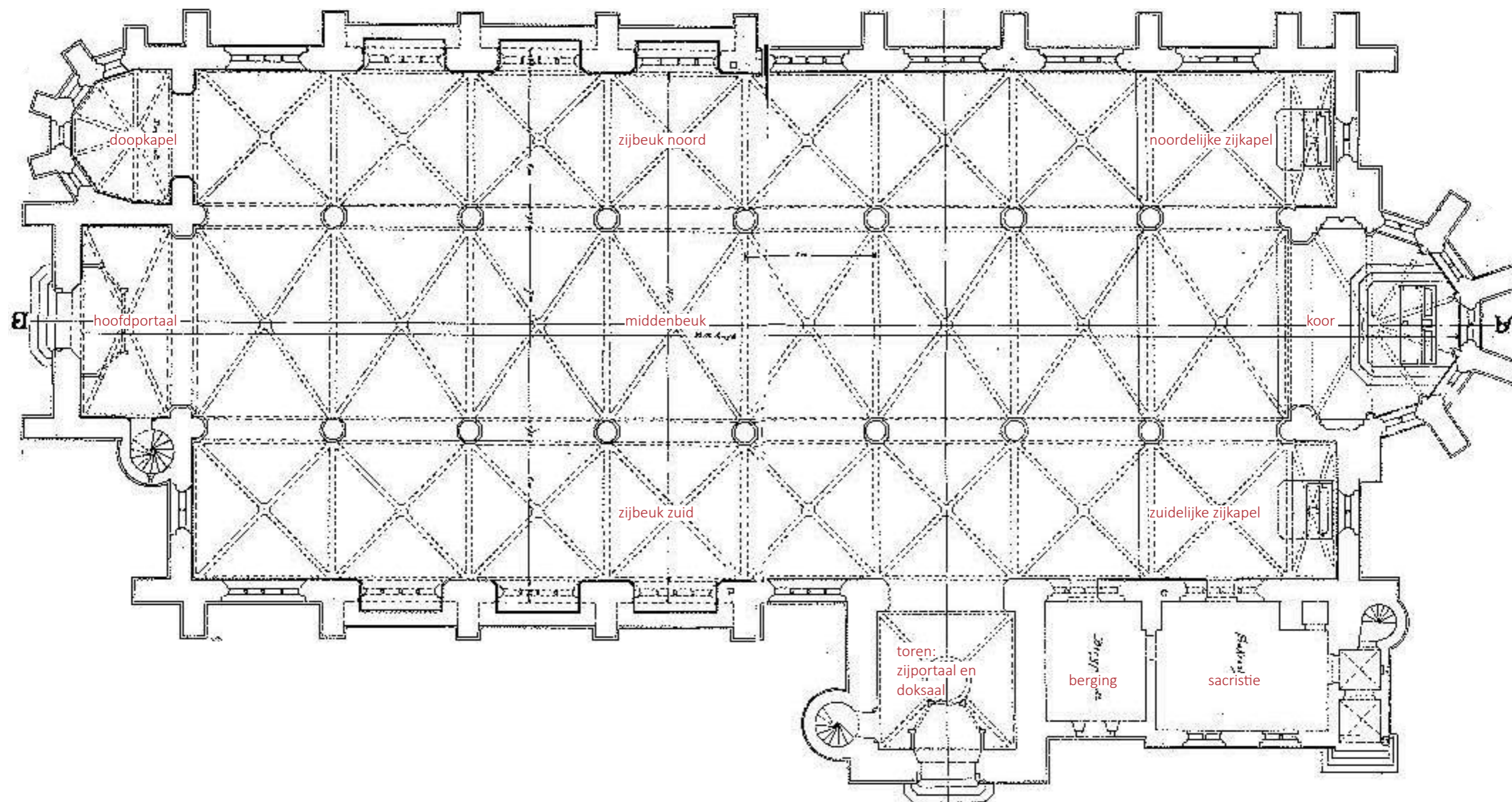

8.4. Extra bijlagen

- 8.4.1. Nomenclatuur van de bouwdelen
- 8.4.2. Bibliografie
- 8.4.3. Digitale versie van het beheersplan

8.4.1. Nomenclatuur van de bouwdelen

Afb. 129. Het grondplan van de Heilige Familiekerk door architect Careels, met nomenclatuur van de bouwdelen. Bron: publicatie 100 jaar Parochie Heilige Familie.

8.4.2. Bibliografie

LITERATUUR

AERTS W., DE CEULAER R., VAN LANGENDONCK L., *Beschermd Cultuurpatrimonium in de provincie Antwerpen. Arrondissement Mechelen*, Antwerpen-Wommelgem, 1989.

BERTELS I., CORNILLY J. en VANDEWEGHE E., *Sterk gebouwd en makkelijk in onderhoud: ambt en bouwpraktijk van de provinciale architecten in de provincie Antwerpen (1834-1970)*, Antwerpen, 2006.

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur, Deel 13n. 1., Provincie Antwerpen, Arrondissement Mechelen, Kanton Lier, Turnhout, 1990.

CKB Lier & Koningshooikt, *Beleidsplan 2014-2019 parochiekerken Lier en Koningshooikt*, Lier, 2014.

COOMANS Th., *Kerken in neostijlen in Vlaanderen*, 2003.

Digitaal te raadplegen: Agentschap Onroerend Erfgoed, Onderzoeksbalans: Architectuurgeschiedenis 19de eeuw, https://onderzoeksbalansonroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/bouwkundig/architectuurgeschiedenis/19de_eeuw, laatst geraadpleegd op 13 juli 2018.

GRIETEN S. (red.), *Vreemd gebouwd. Westerse en niet-westerse elementen in onze architectuur*, Turnhout, 2002.

JANSEN J., *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Antwerpen, kanton Lier*, Brussel, 1975.

PAROCHIE HEILIGE FAMILIE, *1904-2004. 100 jaar Parochie Heilige Familie*, Lier, 2004.

VAN DER WEE, H. en AERTS, E., 'Van domeinkern naar stad', in: *Geschiedenis van Lier. Welvaart en samenleving van het ontstaan van de stad tot de Eerste Wereldoorlog*, Lier, 2016.

ONLINE BRONNEN EN DATABANKEN

Agentschap onroerend erfgoed, Inventaris Onroerend Erfgoed, online te raadplegen: www.inventaris.onroerenderfgoed.be.

Agentschap onroerend erfgoed, Geoportaal Onroerend Erfgoed, online te raadplegen: www.geo.onroerenderfgoed.be.

Instituut voor het kunstpatrimonium, BALaT Fototheek, online te raadplegen: www.balat.kikirpa.be/intro.php?lang=nl-NL.

ARCHIEVEN

Stadsarchief Lier.

Kerkarchief H. Familie, Lier.

Uitgegeven of digitaal te raadplegen archiefstukken:

Agentschap Onroerend Erfgoed, Beschermingsbesluiten, online te raadplegen op: <https://besluiten.onroerenderfgoed.be>

Geopunt Vlaanderen, Historische kaarten, online te raadplegen op: <https://www.geopunt.be>
Cartesius, Kaarten, plattegronden, schetsen en luchtbeelden, online te raadplegen op: <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal>

LENS A. en MORTELMANS J., *Lier in oude prentkaarten*, Zaltbommel, 1971.

LENS A. en MORTELMANS J., *Lier in oude prentkaarten*, Zaltbommel, deel 2, 1979.

8.4.3. Digitale versie van het beheersplan

